

AC 442

Knihovna PSÚ AV ČR

423750011010

PSYCHOLOG ČESKOSLOVENSKU

ROČNÍK VI.

1974

ČÍSLO 1-2

3-4

orgán

československé psychologické
společnosti

slovenskej psychologickej
spoločnosti

PSYCHOLOG

V ČESKOSLOVENSKU

423750011010

pozůstalost *16742*

PhDr. Miluše Sedlákové

orgán
ČESKOSLOVENSKÉ
PSYCHOLOGICKÉ
SPOLEČNOSTI
a
SLOVENSKÉ J
PSYCHOLOGICKEJ
SPOLEČNOSTI

ROČNÍK VI.
1974
číslo 1-2
3-4

POKYNY PRE PRISPIEVATEĽOV:

Spravodaj Psychológ v Československu slúži pre internú potrebu členov a orgánov Českej psychologickéj spoločnosti a Slovenskej psychologickéj spoločnosti. Uverejňuje články, štúdie, skúsenosti a poznatky týkajúce sa života a práce psychologickéj profesie a členov spoločnosti. Vychádza štvrtročne.

Zaslané príspevky považuje redakcia za definitívne znenie, avšak vyhradzuje si právo ich redakčne upraviť. Zaslané rukopisy nevraciamy.

Príspevky posielajte dvojmo, gramaticky a jazykovo upravené, s maximálnym počtom opráv 5 na jednej strane, písané obriadok /30 riadkov na jednej strane/.

Príspevky z ČSR zasielajte na adresu:

Dr. O. Kolaříková, CSc.,
ČSAV - Psychologický ústav,
B r n o, Mendelovo nám. 1.

Príspevky zo SSR zasielajte na adresu:

Ján Vopálenský,
Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie,
B r a t i s l a v a, Legionárska 10.

O B S A H

str.

ZO ŽIVOTA SPOLOČNOSTÍ

Správa zo IV. Psychologických dní, Brno, 25. - 26. september 1973	5
V. Schôdzka SPS, 4. - 5. decembra 1973	20
Pred IV. zjazdom Slovenskej psychologickéj spoloč- nosti	25

PRÁCA PSYCHOLÓGA

V. Hlavenka - I. Rapoš: Test diferenciacie schop- ností /II. časť/	31
K. E. Skoreová: Príspevok k problematike psycholo- gickej literatúrografie	50
Poznámky k roli klinického psychologa v britských nemocnicích	57

Z NAŠICH PRACOVÍSK

Š. Kováč: Príspevok k orientačnému overeniu vekových noriem škály WISC na de- toch normálnej školskej populácie	61
--	----

PSYCHOLÓGIA V ZAHRANIČÍ

T. Künnapas: Psychológia vo Švédsku	76
Novinky sovietskych vydavateľstiev	84

	str.
VZDELÁVANIE V PSYCHOLÓGII	
P. Novák-Z. Ondrášková: Seznam diplomových a dizertačných prací z psychologie University J. E. Purkyně. 1968 - 1973	85
KONGRESY, SYMPÓZIÁ, SEMINÁRE	
R. Kostólský: III. stretnutie psychologov podunajský krajín	104
II. pražská konference o psychologii lidského učení a řešení problémů	107
Konferencia o anxiété a strese	117
II. medzinárodný kongres C. I. A. N. S.	118
PERSONÁLIE	
D. B. Elkoniin 70-ročný	119
Za PhDr. Věrou Veselou	121
NOVÍ ČLENOVIA SPS	124
VIETE, ŽE	133
PRÍLOHY	
Bibliografie dostupné sovětské sociálně psychologické literatury o malých skupinách od r. 1945	
Novinky nakladatelství J. Wiley	
Knižné noviny našich kolegov z NDR	

IV. PSYCHOLOGICKÉ DNI ^x

Brno, 25. - 26. septembra 1973

SEKCE VÝVOJOVÉ PSYCHOLOGIE

Odborný program:

V úvodním referátu naznačil J. Švancarů nejzávažnější problémy vývojové psychologie v teorii i v praxi; zahrnul závěry dubnové ideologické konference, pokud se týkají sekce. S. Fraňková upoutala pozornost široce koncipovaným sdělením o výzkumu efektu výživy na psychický vývoj. Po referátu se rozvinula živá diskuse. J. Severová přednesla preliminární sdělení o zkoumání výrazových projevů u zdravých a retardovaných kojenců, sledovaných v prostředí kojeneckého ústavu. A. Kolečková referovala o výsledcích svého zkoumání citových vztahů 6 letých dětí k rodinným příslušníkům a upozornila na některé rozdíly ve srovnání se zahraničními výsledky v téže metodě /Benešové-Anthoniho/. L. Švancarová podala přehled nejdůležitějších výsledků zkoumání mravního usuzování 11 letých dětí, sledovaných v rámci brněnského longitudinálního výzkumu. J. Kotásková referovala o programu druhé konference mezinárodní společnosti pro studium vývoje chování, která proběhla v srpnu t. r. v Michiganu /USA/.

^x Nie je tu zaradená správa zdravotníckej sekcie, správa o priebehu valného zhromaždenia, rovnako ako celkové hodnotenie štvrtých PSYCHOLOGICKÝCH DNÍ, pretože tieto materiály nám, napriek žiadosti neboli dodané.

Při této příležitosti podala - jako členka výboru této Společnosti - informace o složení a cílech této organizace.

Organizační záležitosti:

Dr.K.Adamovič pozdravil zasedání jménem SPS a naznačil přání sekce vývojové psychologie, jejímž je předsedou, navázat s českou sekci užší spolupráci.

J.Švancara informoval o plánech činnosti pro příští rok a naznačil možnost uspořádat na jaře 1974 konferenci o aktuálních výzkumných problémech, na níž by se podíleli rovným dílem obě národní sekce.

Materiální zajištění:

Ukázalo se, že místnost přidělené sekce, naprosto nestačí pojmout všechny zájemce, kterých bylo 50-60. Po přestávce bylo možno pokračovat ve větší posluchárně. Tím, že se nepřekrýval program sekce s poradenskou ps. a klinickou ps., mohli zejména psychologové z praxe vyslechnout největší počet referátů, které je zajímaly. Tuto organizační zkušenost by bylo dobře podržet pro 5.PD.

J. Š v a n c a r a
předseda sekce

SEKCE SOCIÁLNÍ PSYCHOLOGIE

Jednání v sekci řídil Dr.J.Hlavsa, CSc.

Na programu sekce sociální psychologie byly následující referáty:

1. Janoušek, J.:
Poznámky k podílu sociální psychologie na otázkách organizace a řízení.
2. Bokorová, V.:
Zhodnocení dosavadních metod používaných ke zjišťování potřeb s vyvozením závěrů o dalších možnostech metodického přístupu.
3. Syřištová, E.:
Sociálně psychologické modely psychických poruch /zejména ve vztahu k schizofrenní psychoze/.
4. Křivohlavý, J.:
Pojetí kooperace v sociální psychologii.
5. Maiwaldová, J.:
Analýza spolupráce v malých pracovních skupinách energetického provozu.
6. Albrecht, M., Boublík, J., Osecký, P.:
Pokus o analýzu sociálně psychologické účinnosti racionalizace mzdových soustav v rezortu FMHS.
7. Hanousková, M.:
Sociálně psychologická analýza vybraných pracovních kolektivů.

Doc.J.Janoušek ve svém referátu vyzdvíhl podíl marxistické sociální psychologie v budování naší socialistické společnosti a nastínil některé další úkoly, před kterými nyní sociální psychologové stojí. Následovala bohatá diskuse, která přinesla řadu konkrétních návrhů, jejichž realizace přispěje k ještě výraznější politické angažovanosti

sociální psychologie v řešení celospolečenských problémů. Diskusní příspěvky přednesli Dr.Bokorová, Dr.Hlavsa, Dr.Křivohlavý a Dr. Albrecht.

K jedněm z nejzajímavějších referátů patřil bezpochyby referát Dr.Věry Bokorové, který byl věnován vybraným metodám používaným k zjišťování hodnotové orientace. Dr. Bokorová zhodnotila klady i nevýhody metod a navrhla některé další postupy, které bude teprve nutno ověřit.

O pojetí kooperace v sociální psychologii referoval Dr.Jaroslav Křivohlavý. Autor se dotkl zejména teorie experimentálních her, uvedl některé výsledky svých experimentů v této oblasti a seznámil posluchače s nejdůležitějšími definicemi kooperace.

Na tento referát tematicky navazovalo sdělení Dr.Maiwaldové která se zabývala problematikou spolupráce v malých pracovních skupinách energetického provozu.

Dr.Albrecht informoval přítomné o projektu sociálně psychologických proměnných, které determinují přijetí nových mzdových soustav v rezortu FMHS.

Další spoluautoři referátu Dr.Boublík a Dr.Osecký zodpověděli dotazy přítomných.

Závěrem možno říci, že se jednání v sekci sociální psychologie těšilo pozornosti účastníků psychologických dnů. Přednesené tematické okruhy se dotýkaly problémů, které

řeší naše socialistická společnost a svou úrovní znamenaly bezpochyby přínos k jejich řešení. Za nejdůležitější bod jednání považujeme dohodu o postupech sociální psychologie v duchu jednání konference o ideologických problémech psychologie a pedagogiky.

PhDr. Jana M a i w a l d o v á
jednatelka sekce

SEKCE OBECNÉ A TEORETICKÉ PSYCHOLOGIE

Součástí odborného programu čtvrtých Psychologických dnů v Brně bylo také pracovní zasedání členů sekce obecné a teoretické psychologie ČSPS. Toto zasedání probíhalo podle stanoveného časového plánu, t.j. v úterý 25. září dopoledne a ve středu 26. září dopoledne. Méně přesně bylo možno dodržet obsahovou stránku programu vzhledem k tomu, že mnozí referenti se omluvili; z původně ohlášených jedenadvaceti referátů se jich realizovalo pouze osm. Tato redukce programu se projevila nepříznivým účinkem pouze během prvního dopoledne, kdy čtyři referáty nepřesahující dobu 15 minut a příslušná diskuse nepostačovaly k naplnění plánované doby, totiž čtyř hodin. Naproti tomu v druhém půldnu všichni referující překročili plánovaný čas; nadto bohaté diskuse po jednotlivých sděleních přispěly k tomu, že časový rozsah čtyř hodin byl plně pokryt.

V úterý 25. září byly předneseny referáty autorské dvojice V.Chmelař, P.Osecký, V.Hoška, autorského kolektivu M. Špaček, Z.Bohdanecký, T.Radil-Weiss, J.Linhart a autorské-

ho kolektivu Z.Bohdanecký, I.Klíma, V.Božkov, T.Radil-Weiss.

V.Chmelař a P.Osecký byli autory referátu "Průběh aktivní pozornosti jako stacionární náhodný proces". Při rozsáhlejších experimentálních výzkumu aktivní optické a akustické pozornosti zjistili, že výskyt chyb je celkově nepravidelný a nevykazuje průkazné časové trendy. Proto je možno průběh aktivní pozornosti výhodně charakterizovat jako stacionární náhodný proces.

V.Hošek referoval na téma "Potřeba výkonu ve sportovní aktivitě". Modifikovanou projektivní metodou měření motivačních proměnných /Atkinson, Heckhausen/ byly zjištěny rozdíly v potřebě výkonu u sportovců příslušejících k různým somatotypům. Dále byl shledán vysoce významný vztah /0,60/ mezi potřebou výkonu a úrovní výkonu v nejdůležitějším závodě sezóny. Projektivní metody se přitom osvědčily jako vhodný přístup ke zkoumání motivačních tendencí sportovců.

M.Špaček, Z.Bohdanecký, T.Radil-Weiss a J.Linhart byli autory referátu "Obsahová analýza volných kontinuitních asociací". Byly hledány vztahy mezi volným kontinuitním asociováním na smysluprosté verbální podněty a řešením problému. Kvantitativní analýza se týkala frekvence různě dlouhých asociátů a podílů různých druhů slov v celkovém množství vyslovených asociací; podle těchto podílů bylo možno stanovit pořadí: substantiva, adjektiva, slovesa, další druh slov.

Program prvního půldne byl uzavřen referátem autorů

Z.Bohdaneckého, I.Klímy, V.Božkova a T.Radila-Weisse "Analýza asociací při krátkodobé prezentaci mnohoúhelníkových tvarů ve vztahu k jejich rotaci". Autoři prokázali, že i při relativně krátkodobé /300 msec/ prezentaci mnohoúhelníkových tvarů generovaných počítačem jsou možné asociace na tyto tvary, přičemž asi 70% odpovědí má obsahový charakter. Dále prokázali, že existuje úhlová závislost typu asociací, která se mění přibližně po 90° - 120° ; zatímto hranicemi nabývá obsah asociací jiného charakteru. Pokusné osoby v těchto případech vnímají rotovaný tvar nikoliv jako tvar původní, avšak otočený o příslušný počet stupňů, nýbrž jako zcela jiný, nový počet.

Ve středu 26. září odezněly referáty O.Kolaříkové, V.Směkala, P.Rezka a P.Řiřana.

O.Kolaříková referovala na téma "Maskulinní a femininní charakteristiky zájmových preferencí". S použitím původního inventáře zájmů byly zjištěny pohlavní rozdíly preferencí, projevující se shodně při srovnání skupin vysokoškolačků a vysokoškolaček v rámci čtyř různých studijně profesionálních směrů. Dále bylo shledáno, že vzhledem k příslušným zájmům diferencují se nejen skupiny pohlavní, ale také skupiny odlišných studijně profesionálních zaměření v rámci pohlavní, což nasvědčuje určitému překrývání pohlavních a studijně profesionálních determinací zájmových preferencí. Autorka pokládá tyto výsledky za jeden z dokladů nevelké teoretické i praktické nosnosti striktního rozlišování mezi obecně maskulinními a obecně femininními zájmovými preferencemi.

V.Směkal v referátu "Vztah temperamentových a charakterových vlastností" formuloval několik hypotéz o vztazích mezi klasickými typy temperamentu a charakterovými rysy, pojetými jednak jako hodnotové orientace, jednak jako vztahy k sobě, práci a k jiným lidem. Výsledky provedeného korelačního výzkumu podpořily předpoklad, že vyhraněné typy temperamentu jsou ve specifických vztazích k jednotlivým z uvedených kategorií rysů charakteru.

P.Rezek v referátu "Několik poznámek k psychologii paměti" polemizoval s tím pojetím paměti, které z ní činí analogon programovacího stroje. Autor spatřuje v takovém přístupu neopodstatněnou redukci problematiky paměti a doporučuje návrat k jejímu "psychologičtějším" pojmání.

Jako poslední odzněl referát P.Říšana na téma "Přehled metod výzkumu sebepojetí". Autor podal velmi bohatý výčet těchto metod, do něhož zahrnul jak metodické přístupy explicitně orientované na postihování sebekoncepce, tak ty, které slouží primárně jinému cíli, vedle toho však implikují také zmíněný aspekt.

Členka výboru sekce dr.O.Kolaříková v průběhu druhého půldne zasedání informovala přítomné v zastoupení předsedy sekce doc.dr.O.Mikšíka o složení nového výboru sekce a o některých bodech plánu její činnosti, zejména pokud jde o pravidelná plenární zasedání s programem odborného i organizačního rázu a o systém postgraduálního doškolování. Objasnila také důvody, pro které bylo projednání těchto akcí v plénu sekce, původně plánované do rámce Psychologických dnů, přeloženo na nejbližší plenární zasedání členů sekce, k němuž má dojít v listopadu t.r. v Praze.

SEKCE PORADENSKÉ A PEDAGOGICKÉ PSYCHOLOGIE

V prvním půldenním zasedání sekce byly jako první předneseny referáty Z.Jelínkové: Problematika učení za nízké aktivizační úrovně, v němž podala zprávu o úspěšném pokuse o učení ve 2. spánkové fázi. L.Kolman ve svém sdělení upozornil na dva pokusy o formalizaci diagnostického procesu. Informace P.Knotka se týkala některých osobnostních aspektů studentů pedagogické fakulty. Pomocí baterie dotazníků /PEN, HODOR, PIL, AF/ zjišťovali řadu osobnostních charakteristik /např. aspirační úroveň, psychoticismus a pod./ a jejich vztah k době vys. školy a k prospěchu na FF. Byly zjištěny některé zajímavé souvislosti - zvláště některé negativní osobnostní rysy u těch studentů, kteří se původně ucházeli o jinou vysokou školu.

H.Vítovská a M.Vojáček referovali o systému předškolních psychologických prohlídek v Západočeském kraji. Přístup byl neobyčejně komplexní a systematický, může být východiskem při hledání efektivního diagnostického postupu.

Na závěr byla uspořádána panelová diskuse o Cattellově osobnostním dotazníku 16 PF /P.Říšan, S.Hermochová a Vl.Hrabal/. Diskuse se orientovala hlavně na psychometrické parametry testu a na interpretaci výsledků. Tato diskuse, která byla na plénu sekce uspořádána ponejprv, měla u účastníků živý ohlas, který se projevil řadou dotazů a připomínek. Zdá se, že je to jedna z perspektivních forem projednávání aktuálních, ne zcela vyjasněných problémů nebo metodik, které zajímají významnou část psychologů z praxe.

Druhý půlden byl věnován převážně poradenské problematice, V. Michal a A. Pešková referovali o dvou vlastních metodických zjišťování životních hodnot u pubescentů. Šlo o výběr pěti preferovaných hodnot a o projektivní metodiku typu nedokončených příběhů, v němž studenti popisovali svůj budoucí život. Autoři referovali o ověření těchto metodik, předložili i předběžné normy. Byl sledován také vývojový trend v hodnotovém systému dětí a mládeže. Zdá se, že jde o slibný postup použitelný v poradenské diagnostice.

B. Vašina sdělil výsledky ověřování dvou diagnostických pomůcek, které zjišťují hlavně prostorovou představivost a zručnost: Leoveho pyramidy a Soeveho kostky. Referované psychometrické charakteristiky jsou příznivé, obě metodiky jsou již k dispozici v bratislavské Diagnostice a dosud jsou v praxi neprávem opomíjeny.

J. Koluchová referovala o dlouhodobém sledování dvaceti dětí v pěstounské péči. Seznámila posluchače s právními i zdravotními hledisky pěstounské péče. Těžiště jejího příspěvku však bylo v psychologickém rozboru této formy náhradní výchovy a jejich výsledků. Ty se jeví jako velmi slibné. Koluchová se této práci věnuje dlouhodobě a s plným zaujetím a její zkušenosti mohou být východiskem pro činnost poradenských psychologů, kteří se budou této oblasti věnovat.

E. Dlabačová ve svém referátě o zkušenostech manželské poradny v Brně informovala o klientele i metodách práce a o problémech této relativně nové formy poradenské služby.

Zvláště progresivní je komplexnost terapeutického přístupu /využívá se např. skupinové a rodinné psychoterapie/ který se neobrací izolovaně ke klientovi, nýbrž k "nemocné" manželské dvojici neto k rodině.

Vl. Hrabal v příspěvku o diagnostické hodnotě L-skór v EOD referoval o výzkumu, v němž byly zjištěny významné závislosti mezi lžiskórem a některými faktory 16 PF dotazník. Pokusil se o interpretaci zjištěných vztahů analýzou konstruktu sociální desiderability.

V průběhu PD se sešel také výbor sekce rozšířený o zástupce krajských školských psychologických institucí. Byl stanoven program dvou seminářů sekce na leden a duben 1974: Diagnostika a organizace práce v profesionálním poradenství u 14 a 15 letých; mikrotřídy.

V zasedání sekce se projevila rostoucí publikační aktivita v oblasti poradenské psychologie i zvyšující se zájem o program této sekce.

SEKCE VOJENSKÉ PSYCHOLOGIE

Sekce vojenské psychologie zasedala v rámci 4. Psychologických dnů 25.9. od 14 do 19 hodin. Jednání bylo rozděleno na 2 části. V první byly předneseny odborné referáty a ve druhé jsme projednávali organizační záležitosti sekce.

Přednesené odborné referáty:

1. D r l í k Zď.:
Rozdíly osobnostního profilu skupin vyznačujících se krajními hodnotami základních dimenzí temperamentu.
2. P a v l i c a K.:
Zamyšlení nad úkoly a strukturou vojenské psychologie z hlediska požadavků soudobé bojové činnosti.
3. H e n d r y c h J.:
Souvislosti politických postojů s hodnotovou orientací vojáků základní služby.
4. H r o m á t k a J.:
Souvislost postojů s některými jinými kvalitami osobnosti.
5. K r e j č í k o v á E.:
Význam neurotických symptomů při výběru řidičů.

Velmi zajímavý byl referát Dr.Drlika, neboť se jedná o problematiku v naší psychologii nerozpracovanou.

Z hlediska vojenské psychologie byly cenné příspěvky Dr.Hendrycha a doc.Dr.Hromátky.

Účast na odborné části byla neobvyklá, místy dosahovala 30 zájemců. Zvláště jsme oceňovali přítomnost vědecké tajemnice Slovenské psychologické společnosti, která podstatnou mírou přispěla k aktivitě zúčastněných. Ke každému referátu byla široká diskuse. Celkově se dá říci, že jednání sekce bylo úspěšné.

V druhé části byly projednávány aktuální otázky předmětu

vojenské psychologie a základní otázka, jak může sekce přispět k rozvoji psychologických věd v ČSLA.

PhDr.Old.Z á m e č n í k
předseda sekce

SEKCE PSYCHOLOGIE PRÁCE

Tematika psychologie práce na psychologických dnech naznačuje, že rozsah problémů, kterým naši psychologové věnují pozornost, se neustále rozšiřuje. Je možno říci, že i počet referátů, které jsou na psychologické dny zařazovány, má stoupající tendenci. Na 4. Psychologické dny v Brně v září 1973 bylo v sekci psychologie práce přihlášeno a do programu přijato celkem 25 referátů.

V úvodu byl zařazen základní referát "Nejbližší výhledy psychologie práce do roku 1975". Tento referát byl kolektivním dílem autorů: B.Chalupy, J.Bláhy, Z.Bureše, J.Kheka, J.Růžičky, J.Sedláka, J.Šlédra, M.Šolce, M.Špeldové a Z.Vtípila. Referát podával orientaci v očekávaném vývoji oboru a naznačoval problémy, které bude třeba řešit. V plném znění bude otištěn v časopise Psychologie v ekonomické praxi.

Z jednotlivých dílčích monotematických referátů je možno upozornit zvláště na následující:

J.Šlédra a M.Brihcín: Aspirace a subjektivní hodnocení výkonu jako komponenty motivace pracovní činnosti.

B.Chalupa: Psychologické otázky produktivity tvořivé práce ve vědě a technice.

E.Bedrnová a A.Velehradský: Speciální psychologický výzkum podmínek činnosti tvůrčích pracovníků.

J.Hlavsa a J.Kobyłka: Psychické stavy při tvůrčím procesu.

J.Popelová: K pojetí zátěže ve výrobním procesu.

J.Popelová a A.Zelené: Studium nepříznivých důsledků jednostranného zatížení u vybraných skupin pracovníků.

A.Zelené: Příspěvek k analýze neurotizujících faktorů profesí s vysokým stupněm jednostrannosti výkonu.

J.Míka a M.Brihcín: Modelování psychické zátěže pomocí testu pozornosti.

J.Šulc: Charakteristika řečových reakcí operátorů v reálných situacích ohrožení životě jiných osob.

M.Brihcín a M.Mantlíková: Rychlost a obtížnost zpracování informací v systému počítač - člověk.

A.Velehradský a E.Bedrnová: Hlubková analýza kvalifikace mistrů a její širší psychologické souvislosti.

L.Richter: Profesiografická charakteristika povolání kriminalisty, jmenovitě vyšetřovatele.

J.Voborský: Psychická néročnost důlních profesí.

M.Rédr: Analýza dopravního chování.

E.Řehulka a L.Smékalová: Problematika pracovní způsobilosti starších výpravčích vlaků.

F.Stružka: Účast psychologických faktorů na nehodách v silničním provozu.

V.Koblika: Koncepční úkoly dopravní psychologie v praxi podniků silniční a městské dopravy.

J.Horina: Využití jednoho malomechanizačního selekčního systému v rozboru vzájemných vztahů některých determinant pracovní činnosti.

Celkově je možno říci, že k nejhluběji zpracovávaným tématům patřila problematika tvořivé /tvůrčí/ práce, otázky psychické zátěže, psychologické problémy spojené se zaváděním vyšších forem mechanizace a problematika bezpečnosti řídičských činností. Relativně stranou pozornosti byly problémy inženýrské psychologie, ergonomiky, profesiografie a do značné míry i personalistiky. Potěšením byly i dvě sdělení věnované metodice a to sdělení K.Hovorky o t.zv. Type-testu - metodice vhodně navazující kontakt psychologa s vyšetřovanou osobou a sdělení J.Horiny o poměrně jednoduché metodě, vhodné ke zpracování číselných psychologických údajů.

J. K ř i v o h l a v ý

V. SCHŮDZKA SLOVENSKEJ PSYCHOLOGICKEJ SPOLOČNOSTI

Bratislava 4. - 5. decembra 1973

V poradí už piate zasadanie slovenských psychológov, členov Slovenskej psychologickéj spoločnosti, boli vari najúspešnejšie v započatej tradícii jarých a jesenných pracovných stretnutí, spojených s valným zhromaždením. Bolo to stretnutie úspešné vo viacerých aspektoch: či už rátame počet zúčastnených členov, alebo počet prihlásených referátov, /tiež ich odbornú úroveň/ neobyčajne živú diskusiu alebo závažnosť schválných rozhodnutí, ktoré bezpochyby budú mať veľký význam v ďalších rokoch pre slovenskú psychológiu.

Tak ako obyčajne začalo stretnutie valným zhromaždením. Okrem členov slovenskej psychologickéj obce sme mali možnosť privítať na tomto zhromaždení i niekoľkých hostí, z ktorých osobitne môžeme spomenúť prof. Sýkoru, predsedu Slovenskej pedagogickej spoločnosti a dr. Fraňkovú zástupkyňu výboru Československej psychologickéj spoločnosti. Zasadanie zahájil dr. Adamovič, ktorý oboznámil prítomných s programom, ale i s niektorými udalosťami, ktoré sa nás v budúcnosti budú bezprostredne týkať: napríklad s usporiadaním celoštátneho seminára o výchove mladej generácie. Po dr. Adamovičovi vystúpila tajomníčka SPS dr. Pářičková s obsiahlou správou o činnosti SPS za rok 1973, v ktorej podrobne analyzovala uplynulú činnosť spoločnosti, výboru a aktivitu členstva. Zhodnotila niekoľko pozitívnych stránok v našom stavovskom živote, ale i nedostatkov /napríklad

J. Voborský: Psychická néročnosť dúlných profesí.

M. Rédr: Analýza dopravného chováni.

E. Řehulka a L. Smékalová: Problematika pracovni způsobilosti starších výpravčích vlaků.

F. Struška: Účast psychologických faktorů na nehodách v silničním provozu.

V. Koblika: Koncepční úkoly dopravní psychologie v praxi podniků silniční a městské dopravy.

J. Horina: Využití jednoho malomechanizačního selekčního systému v rozboru vzájemných vztahů některých determinant pracovní činnosti.

Celkově je možno říci, že k nejhloběji zpracovávaným témům patřila problematika tvořivé /tvůrčí/ práce, otázky psychické zátěže, psychologické problémy spojené se zaváděním vyšších forem mechanizace a problematika bezpečnosti řídičských činností. Relativně stranou pozornosti byly problémy inženýrské psychologie, ergonomiky, profesiografie a do značné míry i personalistiky. Potěšením byly i dvě sdělení věnované metodice a to sdělení K. Hovorky o t.zv. Type-testu - metodice vhodně navazující kontakt psychologa s vyšetřovanou osobou a sdělení J. Horiny o poměrně jednoduché metodě, vhodné ke zpracování číselných psychologických údajů.

J. K ř i v o h l a v ý

V. SCHŮDZKA SLOVENSKEJ PSYCHOLOGICKEJ SPOLOČNOSTI

Bratislava 4. - 5. decembra 1973

V poradí už piate zasadanie slovenských psychológov, členov Slovenskej psychologickéj spoločnosti, boli vari najúspešnejšie v započatej tradícii jarných a jesenných pracovných stretnutí, spojených s valným zhromaždením. Bolo to stretnutie úspešné vo viacerých aspektoch: či už rátame počet zúčastnených členov, alebo počet prihlásených referátov, /tiež ich odbornú úroveň/ neobyčajne živú diskusiu alebo závažnosť schválných rozhodnutí, ktoré bezpochyby budú mať veľký význam v ďalších rokoch pre slovenskú psychológiu.

Tak ako obyčajne začalo stretnutie valným zhromaždením. Okrem členov slovenskej psychologickéj obce sme mali možnosť privítať na tomto zhromaždení i niekoľkých hostí, z ktorých osobitne môžeme spomenúť prof. Sýkoru, predsedu Slovenskej pedagogickej spoločnosti a dr. Fraňkovú zástupkyňu výboru Československej psychologickéj spoločnosti. Zasadanie zahájil dr. Adamovič, ktorý oboznámil prítomných s programom, ale i s niektorými udalosťami, ktoré sa nás v budúcnosti budú bezprostredne dotýkať: napríklad s usporiadaním celoštátneho seminára o výchove mladej generácie. Po dr. Adamovičovi vystúpila tajomníčka SPS dr. Páričková s obsiahlou správou o činnosti SPS za rok 1973, v ktorej podrobne analyzovala uplynulú činnosť spoločnosti, výboru a aktivitu členstva. Zhodnotila niekoľko pozitívnych stránok v našom stavovskom živote, ale i nedostatkov /napríklad

neustále sa opakujúci problém zlepšenia a zintenzívnenia spolupráce s výborom ČsPS/. Ďalej informovala prítomných o pláne činnosti na rok 1974, a stave výskumných prác, ktoré zadala SPS. V pláne činnosti zaujali členov dve udalosti: psychologická konferencia na počesť Slovenského národného povstania /spolu so Slovenskou pedagogickou spoločnosťou/ no najmä IV. zjazd Slovenskej psychologickéj spoločnosti, ktorý bude v polovici septembra t.r. v Košiciach.

Po tomto vystúpení sa rozprúdila diskusia. Prof. Sýkora najprv pozdravil jednanie schôdzy a potom najmä o možnostiach spolupráce a budúcich vzťahoch SPS a Pedagogickej spoločnosti. Zdôraznil najmä životnú nevyhnutnosť spolupráce pedagógov a psychológov pri riešení problémov školskej výchovy a praxe. Dr. Fraňková hovorila k otázke spolupráce medzi SPS a ČsPS a poukázala na príklade sekcie porovnávacej psychológie, ako možno efektívne udržiavať kontakty a odbornú komunikáciu. Dr. Fraňková tiež informovala slovenskú psychologickú obec o pripravovanom zjazde ČsPS, ktorý bude v roku 1975 vo Špindlerovom Mlýne. Potom vystúpil Dr. Košičo, ktorý sa zaoberal publikačnými možnosťami našich psychológov. Jeho príspevok bol určený predovšetkým mladším kolegom, ktorí - ako sa ukazuje - vyvíjajú veľmi malú aktivitu v tomto smere.

Uzatvorením diskusie a prijatím návrhov členstvom sa skončilo valné zhromaždenie a začal vlastný odborný program schôdzy. Prvým referátom bol kolektívny príspevok poradenského oddelenia katedry psychológie FFUK, ktorý za ostatných autorov predniesol doc. Košičo. Referát sa venoval analýze súčasných trendov, ktoré existujú vo vývinovej psychológii.

R.Kostolanský sa zaoberal vzťahom vývinovej psychológie a gerontopsychológie. V prvej časti uviedol niekoľko teoretických problémov vo výskume vekových zmien. Táto časť logicky vyústila do výskumu, s ktorého niektorými výsledkami rečník oboznámil poslucháčov. Výskumnú vzorku tvorili rušňovodiči, a zámerom autora bolo zistiť vzťahy medzi výkonom v interferenčnej úlohe, vekom, sociálnou skúsenosťou a osobnosťou. Dr.Kostolanský zistil niektoré zaujímavé súvislosti medzi efektívnosťou jednania v zatažovej situácii a osobnostnými charakteristikami a vekom.

Doc.Ďurič, z bratislavskej katedry pedagogickej psychológie hovoril o vzťahu medzi psychickým vývinom a výchovou. Zdôraznil, že napriek tomu, že je to často spracovávaná téma a je tu veľa štúdií, existuje ešte veľa nevyriešených problémov. Najmä u nás by sa jej malo venovať viac pozornosti, pretože tu sa psychológia môže prezentovať, ako praktická disciplína. Autor zdôraznil pri skúmaní psychického vývinu aspekt vplyvu osobnosti učiteľa.

Dr.Milan vo svojom referáte hovoril na tému: Úloha nevedomia v detskom prejave.

Konkrétnou ukážkou prenikania psychológie do praxe, v tomto prípade vo sfére zdravotníctva, bol príspevok M.Horákovvej z katedry psychológie a pedagogiky pre ďalšie vzdelávanie zdravotníckych pracovníkov. M.Horáková sa zaoberala štruktúrou vývinovej psychológie, ktorá sa prednáša detským sestram pri ich ďalšom vzdelávaní.

Živý záujem vyvolal referát dr.Štúra a J.Kožnára: Štýl a cieľ vývinu osobnosti, v ktorom sa autori pokúsili načrtnúť netradičné spôsoby pri prístupe k vývinu osobnosti

a zdôrazňovaní toho čo je v ľudskej osobnosti najpodstatnejšie. Za takúto vlastnosť považujú autori emocionálnu zrelosť. Dr.Štúr a J.Kožnár nezostali iba pri teórii, ale prezentovali tiež svoje skúsenosti v psychoterapeutickej praxi.

Problematikou štadiálnosti vo vývine sa zaoberal referát dr.Klindovej z Výskumného ústavu pedagogického v Bratislave, v ktorom autorka hovorila o svojom výskume na vzorke 250 detí, s hornou vekovou hranicou 7 rokov. Dominantným zámerom bolo zistiť tempo vývinu kategorizácie a vývinové línie. Dr.Klindová zistila, že vývinové línie nie je priamočiara a prekonáva tempové výkyvy. Svoje nálezy konfrontuje s inými výskumami /napríklad u nás s bádáním Trísku, zo zahraničia s prácami Piageta, Vygotského a Pierona/. Autorka podotkla, že riešenie problému štadiálnosti vo vývine je relatívne rozsiahle a má už svoju tradíciu, opäť sa dostávajú do diskusie niektoré základné otázky. Razí sa tiež medzioborový prístup, pomocou ktorého sa zistilo, že vývin mentálny je v korelácii s údajmi fyziologickými a neurofyziologickými.

So značným záujmom sa stretol príspevok dr.Kollárika, v ktorom pojednával o overovaní spoľahlivosti testov školskej pripravenosti. Táto téma má mimoriadnu závažnosť, pretože sa v školských podmienkach začínajú testy školskej zrelosti používať veľmi hojne. Dr.Kollárik na úvod hovoril o pojmovej nepripravenosti a nepresnosti najmä pri medzinárodnej vedeckej komunikácii. Napríklad Poliáci a Maďari používajú termín školská zrelosť, ale v poslednom čase školská spôsobilosť, pripravenosť, uspôsobenosť na školu. Autor je toho názoru, že pojem školská zrelosť je zastaralý a má

najmä biologické smerovanie - pripravenosť ako fenomén zretia. V ďalšej časti dr.Kollárik informoval prítomných o spoločobe posúdenia testov školskej zrelosti, ktoré sa u nás používajú, no boli prevzaté z iných kultúrnych podmienok ku testom našej provinciencie /Göppingenský test, Reverzný test Anton - Jirásek/. Výskum robil na 9 školách kde bolo spolu 260 žiakov. Po piatich týždňoch urobil retestovanie.

Autor zistil, že medzi testami sa nedosiahla zhoda. Napríklad určil až 22% výskumnej vzorky, že je pre školu nespôsobilá, naproti tomu Göppingen iba 8%. Korelácie medzi Göppingenom a Jiráskovým testom boli 0,611, medzi Göppingenom a Reverzným testom 0,60, a medzi Jiráskovým testom a Reverzným testom 0,542. Pri retestovaní došlo k zlepšeniu výkonu, ale pomer medzi dobre a zle pripravenými osobami na školu sa zachoval. Koeficienty spoľahlivosti vyšli nasledovné: Göppingen 0,813; Jirásek 0,746 a Reverzný test 0,637.

Spracoval - v -

PRED IV.ZJAZDOM SLOVENSKEJ PSYCHOLOGICKEJ SPOLOČNOSTI SAV

Doc.dr.Ján Hvozdiák, CSc.,
Katedra psychológie FF-UPJŠ, Košice

V dňoch 16. - 18. septembra t.r. bude v Košiciach IV.zjazd Slovenskej psychologickej spoločnosti SAV. Zatiaľ čo predmetom rokovania doterajších troch zjazdov bola vždy niektorá jednotlivá širšia oblasť vedeckého psychologického bádania - napr. posledný III.zjazd v r. 1970 sa zapodieval otázkami vývinu osobnosti -, program štvrtého zjazdu SPS bude zameraný na problematiku uplatňovania poznatkov psychologických vied v rozvinutej socialistickej spoločnosti. Rozhodnutie výboru SPS konať zjazd s takým zacielením nebolo náhodné a bolo jednomyselné.

Pri stanovení predmetu zjazdového rokovania vychádzalo sa z toho, že vývojové problémy súčasného života v období vedecko-technickej revolúcie nastoľujú celý rad naliehavých a adresných požiadaviek pre psychologickú vedu. Táto spoločenská objednávka pre psychológiu ako vedu i pre psychologické služby ako profesionálnu činnosť je o to aktuálnejšia v podmienkach socialistickej spoločnosti. Mohutný rozmach priemyslu, vysoký vzostup životnej úrovne a kultúrneho vývinu obyvateľstva tvoria základňu pre zmeny, ktoré sa udiali a dejú vo vedomí, v psychike ľudí. Tento náhly vývojový skok v priebehu jednej generácie musí nevyhnutne konštituovať problém ľudskej pripravenosti na tieto zmeny. Veď vzrastanie ľudskej osobnosti do podmie-

nok novej socialistickej spoločnosti nie je priamočiary proces. Má aj svoje zákonité protirečenia. Vzniká nemalo ťažkostí v oblasti ľudského vedomia ako odrazu týchto základných premien či už vo forme zaostalých názorov, starých schém vlastníckeho myslenia alebo pretrvávania niektorých prežitkov v medziľudských vzťahoch. Je tu naliehavá potreba nenechať tento proces živelnému priebehu, ale regulovať ho v súlade s cieľmi našej spoločnosti. Namiesto živelného, náhodného priebehu treba sa opierať o vedecké východiská, čo v takej významnej miere podčiarkuje aj posledné májové plénum ÚVKSČ a jeho rezolúcia "O posilnení úlohy vedeckotechnického rozvoja pri zvyšovaní efektívnosti národného hospodárstva". Je odôvodnený predpoklad, že psychológia môže nielen hlbšie skúmať procesy, ktoré formujú vedomie a nové cítenie našich ľudí, ale že dokáže poznaním zákonitostí a mechanizmov vývinu ľudského myslenia vplývať na ich formovanie a tak spolu s ostatnými spoločenskými vedami môže účinne pomôcť pri jeho eventúálnom zaostávaní, ale aj pri prevencii vzniku nežiadajúcich javov. Na tieto súvislosti a úlohy psychológie v súčasnom našom živote upozorňuje aj seminár o ideologických problémoch rozvoja marxistickej psychológie v Československu, konaný v apríli 1973 v Prahe.

Preto je jasné, že základným predpokladom ďalšieho rozvoja psychologických vied u nás je princíp ich spojenia s potrebami socialistickej spoločenskej praxe, a to v duchu záverov XIV. zjazdu KSČ, ktorý upriamuje pozornosť veďy na riešenie aktuálnych otázok socialistickej výstavby.

Ale rozpracovanie aplikačných možností našej psychológie na podmienky rozvinutej socialistickej spoločnosti je nevyhnutné aj z hľadiska nebyvalého kvantitatívneho rastu

počtu mladých psychologov. Ich nástup do praxe je potrebné odborne, metodicky i výchovne podchytiť. Doterajšie skúsenosti prinášajú pre to dostatok dôvodov. Mladým ľuďom sa pri nástupe na pracoviská neraz nedostáva potrebného vedenia zo strany skúsenejších odborníkov, čím vznikajú najrozličnejšie riziká nielen smerom k ich vlastnej životnej dráhe, ale aj vo vzťahu k vlastným psychologickým službám, ktorých váha a špecifický zástoj v spoločnosti sa práve teraz vytvárajú v takej miere, ako nikdy predtým.

Vyplýva z toho nielen potreba zvýšenej zodpovednosti každého z nás za to, ako zvládne nastolované úlohy na svojom pracovisku v každodennom živote. Stojí pred nami rovnako závažná úloha, a to rozpracovať nové teoretické základy aplikovanej psychológie s ohľadom na aktuálne potreby našej súčasnej spoločenskej praxe. Nielen to. Je tu aj potreba seriózneho, vedeckého prístupu k vytypovaniu hlavných záujmových oblastí, okruhov a úloh aplikovanej psychológie, pretože to, čo ukazuje terajšia prax v krajoch a v okresoch, nabáda nás neodkladne veci riešiť, ak nechceme dopustiť, aby si život sám a spontánne vytváral cesty a kanály pre uplatňovanie psychológie, ktoré by v konečnom dôsledku nemuseli v plnej miere slúžiť ani praxi ani psychologickéj vede samej. Nemožno pritom prehliadať, že priestor pre psychologické služby, pre psychológiu nevytvára len súčasná spoločenská prax, ale aspoň v rovnakej miere aj psychológovia sami. Pominuli už navždy časy, keď sa jednotlivý psychológ mohol uzatvárať len do izolovaného rámca svojho pracoviska, sledoval pritom len svoje osobné, individuálne záujmy a nelámal si hlavu s tým, ako to pôjde ďalej s psychológiou. Je tu iná doba tvrdých

s 300 účastníkmi/, pretože práve v posledných rokoch pribudol do radov SPS značný počet mladých členov. Preto právom možno očakávať, že jeho výsledky sa stanú nielen významnou základňou pre ďalší rozmach našej aplikovanej psychológie, ale že povedie k uvedomeniu si zvýšenej zodpovednosti všetkých našich psychológov, staršej i strednej generácie, ale aj tých najmladších za spoločné plnenie úloh, kladných na psychológiu v našej socialistickej spoločnosti.

— : —

TESTY DIFERENCIÁCIE SCHOPNOSTÍ

/Nová batéria pre psychologickú prax/

V. Hlavenka, I. Rapoš

II. časť

V ďalšej časti sa budeme zaoberať vlastnými problémami prevodu Testov diferenciácie schopností, charakteristikami populácie, na ktorej sme uskutočnili adaptačný výskum, základnými psychometrickými charakteristikami testov batérie a výsledkami štandardizácie.

Prvou našou úlohou bolo preložiť a previesť všetky testy do slovenčiny. Štyri testy - Numerická schopnosť, Abstraktná úvaha, Rýchlosť a presnosť vnímania a Priestorové vzťahy sú neverbálne, takže išlo len o adekvátne preloženie inštrukcií, kde sa nevyskytli veľké problémy. Takisto pri teste Chápania mechanických vzťahov, ktorý je postavený na obrázkoch rôznych situácií a jednoducho verbalizovaných otázkach, išlo iba o výstižné preloženie a formulovanie otázok.

Značné prevodové problémy boli pri teste Verbálna úvaha. Tento je zameraný na meranie schopnosti chápať a tvoriť verbálne vzťahy v dvojkoncových analogických položkách. Pri púhom preklade sa u niektorých položiek tieto vzťahy stratili alebo posunuli a neboli adekvátne. Prekladom sa menila i obtiažnosť položiek, najmä pri anglických homonymách, ktoré ovšem v slovenčine strácali dvoj alebo viacznačnosť a stávali sa jednoznačnými. Vyskytoval sa samo-

nárokov na psychologické vedy v súvislosti s naliehavými úlohami dneška. Týmto sa musí podrobiť psychologická teória i psychologická prax. Nemožno sa preto venovať odtažitým otázkam, ak chceme, aby sa terajšia pozícia psychologických vied, psychologických služieb v dnešnej spoločnosti nielen udržala, ale aby sa ďalej rozvíjala. Stev je dnes taký, že nemožno byť nikde a nijako psychológom a pritom neovplyvňovať v menšej a či väčšej miere rozvoj psychológie, resp. ďalšie možnosti jej uplatnenia. Platí to rovnako pre praktiku i teoretiku, pre výskumnú i publikačnú činnosť. Táto súvislosť úrovne práce jednotlivých psychológov s ďalšími perspektívami a rozvojom psychológie u nás vôbec je jedným z najpodstatnejších rysov súčasného rozvoja našej psychológie, ale zároveň aj základným predpokladom jej ďalších perspektív.

Ukazuje sa preto nevyhnutným zväžiť a čím skôr zabezpečiť jednotné vedecké koordinovanie profesionálnej činnosti na všetkých úsekoch aplikovanej psychológie z jedného centra pri plnom rešpektovaní špecifických zvláštností rozvoja psychologických služieb v hlavných aplikačných oblastiach, resp. rezortoch. Akákoľvek roztrieštenosť záujmov, nedostatočný zreteľ k podstatným spoločným úlohám, bezkonceptnosť a duplicita mohli by nielen pribrzdiť, spomaliť nastúpený rozmach aplikovanej psychológie, ale mohla by sa tým v konečnom dôsledku vážne ohroziť prestíž našej psychologickéj vedy v očiach verejnosti a celej našej spoločnosti.

Prirodzene, v tejto spojitosti sa žiadajú riešiť a doriešiť aj niektoré koncepčné otázky aplikovanej psychológie,

jej organizačného a inštitucionalizovaného zakotvenia v praxi, a to s hlavným cieľom podstatne rozšíriť bázu uplatnenia psychologických poznatkov v praxi nášho súčasného spoločenského života v najširšom slova zmysle.

Rokovanie zjazdu bude prebiehať v troch sympóziách, zodpovedajúcich trom hlavným oblastiam, v ktorých sa psychológia v praxi uplatňuje. Bude to sympóziu "psychológia v zdravotníctve", sympóziu "psychológia v školstve" a sympóziu "psychológia v ekonomike". Na úvodnom plenárnom zasadnutí všetkých účastníkov odznejú hlavný referát a tri koreferáty o kľúčových problémoch uplatňovania psychológie v našej súčasnej socialistickej spoločnosti. Plánovaná je aj panelová diskusia, večerné špeciálne prednášky a valné zhromaždenie SPS.

Z príprav, z plánovaného programu a z celkovej situácie v rozvoji psychológie u nás možno usúdiť, že IV. zjazd SPS bude nielen významným vedeckým podujatím, bilancovaním odbornej zameranosti a pracovných výsledkov psychológov, ale že bude významným medzníkom aj v ďalšom rozvoji psychológie na Slovensku ako aj vhodnou prípravou pre ďalšiu úzku spoluprácu s Českou psychologickou spoločnosťou a pre celoštátny psychologický zjazd, ktorý sa bude konať približne o jeden rok. Významný však bude aj tým, že sa bude konať v období našich slávnych jubileí, a to 30. výročia SNP a v období priprav osláv 30. výročia oslobodenia našej vlasti Sovietskou armádou. Bude preto veľmi vzácnou príležitosťou na to, aby sa zdôraznila a potvrdila úzka spojitosť týchto jubileí s búrlivým rozvojom našej psychológie. Bude to však doposiaľ aj zjazd s najpočetnejšou účasťou členstva SPS /počítá sa

zrejme i opačný prípad - niektoré jednoznačné anglické slová sa v slovenčine prekladom nutne stávajú homonymami. Ďalej bolo potrebné nahradiť slová, ktoré nie sú u nás bežné a vo viacerých prípadoch i celé položky. Rozšírili sme v každej forme počet položiek o 10, aby sme pri zlyhaní niektorých ich hneď mohli nahradiť vhodnejšími. Až potom sa uskutočnil predvýskum s Verbálnou úvahou /zúčastnilo sa ho asi 100 žiakov/, po ktorom sme vytvorili konečnú verziu tohto testu u oboch foriem. V tejto verzii sme neskúmali usporiadanie položiek, pretože sme 100 žiakov nepovažovali za dostatočne veľkú vzorku. Poradie položiek sme kontrolovali až po adaptačnom výskume. Sú tu niekedy i značné posuny položiek, ale po konzultáciách sme sa rozhodli nemeniť poradie. Nevieme či by sa po reusporiadaní nezmenili niektoré charakteristiky /diferenčná sila testu, interkorelácie, reliabilita, validita, normy/, ktoré sú veľmi dobré.

VÝBER POPULÁCIE

Testy diferenciácie schopností sú určené pre 8. - 12. ročník a robili sa s nimi pokusy i v prvých ročníkoch vysokých škôl. Pri plánovaní štandardizácie sme z materiálnych ani personálnych dôvodov nemohli pomýšľať na tak široký záber populácie. Museli sme sa rozhodnúť medzi dvoma alternatívami:

- 1/ buď vytvoriť malé skupiny ako reprezentantov každej populácie /8. a 9.ročník ZŠ; 1., 2., 3. a 4. ročník stredných škôl, pričom oddiferencovať SVŠ a gymnáziá od priemyselných škôl a v rámci priemysloviek ešte možno aj odbory a navyše urobiť

pokusy na niektorých vysokých školách/, čím by sme ale vytvorili málo spoľahlivé normy

- 2/ alebo vybrať jednu populáciu, na ktorej by sme mohli vytvoriť spoľahlivé normy.

Zvolili sme druhú alternatívu a rozhodli sme sa urobiť štandardizáciu v prvej etape na bratislavskej populácii SVŠ a gymnázií. V roku 1970 sme oboma formami testu vyšetrili 1 822 žiakov, z toho 858 chlapcov a 964 dievčat v 1.-3.ročníku, nakoľko 4.ročník gymnázií vtedy ešte neexistoval. Testovanie prebehlo na všetkých bratislavských školách tohto druhu okrem jednej, kde nám to neumožnili. Celé vyšetrenie sa konalo v rozpätí troch mesiacov /apríl - jún/.

Logickým pokračovaním tohto spôsobu je rozšírenie štandardizácie na celoslovenskú populáciu, ktoré práve prebieha /doteraz vyšetrených asi 4 500 - 5 000 mimobratisklavských študentov/ a mala by byť štandardizácia na ZŠ. Potrebné by boli i porovnávacie štúdie na priemyslovkách, ktoré by použiteľnosť terajších noriem buď potvrdili alebo by upozornili na nutné korekcie.

Reliabilita, validita, interkorelácie, nezávislosť jednotlivých testov a normy sú základné charakteristiky, ktoré musíme poznať ak pracujeme s integrovanou testovou batériou. Stručne ich preberieme s uvedením niekoľkých číselných údajov.

1. RELIABILITA TESTOV DIFERENCIÁCIE SCHOPNOSTÍ

Okrem Rýchlosti a presnosti vnímania nie sú testy batérie v podstatnejšej miere ovplyvňované rýchlostnou zložkou a väčšina žiakov ich ukončí v povolenom časovom limite. Rozhodli sme sa preto pri výpočte reliability použiť split-half metódu s rozdelením na párne a nepárne položky. Keďže touto metódou vlastne skrátime pôvodný test na polovicu, dôjde k zníženiu reálnej hodnoty reliability celého testu. Na vyrovnanie tohto nedostatku split-half metódy sme použili Spearman-Brownovu korekciu.

Pri Rýchlosti a presnosti vnímania nie je split-half metóda vhodná, nakoľko ide o rýchlostný test, a preto sme použili porovnanie oboch foriem testu.

V príručke sú uvedené koeficienty reliability osobitne pre každú formu i pohlavie. Tu uvedieme priemerné koeficienty chlapcov a dievčat i oboch foriem. Sú takéto:

Verbálna úvaha - 0,82;
 Numerická schopnosť - 0,83;
 Abstraktná úvaha - 0,90;
 Chápanie mechanických vzťahov - 0,78;
 Priestorové vzťahy - 0,90;
 Rýchlosť a presnosť vnímania - 0,84.

Rozdiely v koeficientoch reliability sú okrem Chápania mechanických vzťahov medzi formami a chlapcami a dievčatmi nepodstatné.

Autori testov Bennett, Seashore a Wesman nepovažujú Chápanie mechanických vzťahov u dievčat za postačujúco konzistentný a tým spoľahlivý pre znížený koeficient reliability. U formy

L sa tento predpoklad spĺňa, keď u chlapcov má hodnotu 0,77 ale u dievčat klesá na 0,66. Zaujímavé je, že u formy M tomu tak nie je a reliabilita je u chlapcov i dievčat dosť vysoká. U dievčat dokonca vyššia ako u chlapcov /chlapci - 0,81; dievčatá - 0,86/.

Okrem Chápania mechanických vzťahov formy L u dievčat sú všetky koeficienty reliability dostatočne veľké na to, aby jednotlivé testy boli postačujúco vnútorne konzistentné a homogénne. Pre prax to znamená, že môžeme bez obáv interpretovať výsledky jednotlivých testov alebo profil, čo napríklad u niektorých subtestov TSI nemôžeme /IN, EL, SP, ME/.

Nami zistené koeficienty reliability o niečo systematicky poklesli oproti pôvodným americkým. Priemerný pokles je o 0,03, pričom podľa jednotlivých testov nie sú veľké výkyvy voči tejto hodnote.

2. VALIDITA TESTOV DIFERENCIÁCIE SCHOPNOSTÍ

Validitu testov batérie a zloženého skóre VÚ+NS - miery školskej úspešnosti alebo inteligencie - sme zisťovali dvoma formami.

Jednotlivé testy a zložené skóre z Verbálnej úvahy a Numerickej schopnosti sme dávali do vzťahu s priemernou školskou známku a so známami zo slovenčiny, matematiky a fyziky aj osobitne. Do priemernej známky boli zaradené výsledky posledného hodnotenia študentov bez známok z chovania a telesnej výchovy. Nevynechali sme predmety, ktoré sa menili podľa zamerania triedy /deskriptívna geometria, geológia, filozofia, psychológia, logika, jazyky a iné/, aby sme získali mieru

celkovej školskej úspešnosti. Vychádzali sme z výsledkov študentov vyšetrených formou L alebo M, pričom v príručke sú uvedené osobitne korelačné koeficienty chlapcov a dievčat. Znova uvedieme niektoré priemerné koeficienty chlapcov a dievčat spolu.

Najvyššie vzťahy so školskými známami majú dva testy: Verbálna úvaha a Numerická schopnosť a tým logicky i ich zložené skóre - VÚ+NS. Korelačný koeficient tohto zloženého skóre s priemernou známou je 0,49, so slovenským jazykom 0,40, s matematikou 0,51 a fyzikou 0,44.

Ak by sme zostavili do poradia testy podľa výšky korelačných koeficientov so známami, dostali by sme približne tri rovnocenné dvojice: Verbálna úvaha a Numerická schopnosť /0,39 resp. 0,40 ako priemerné koeficienty/, na druhom mieste Abstraktná úvaha a Rýchlosť a presnosť vnímania s priemernými koeficientami 0,26 a 0,23 a na poslednom, treťom mieste dvojica Chápanie mechanických vzťahov a Priestorové vzťahy, kde sú korelačné koeficienty 0,19 resp. 0,18. Tieto koeficienty potvrdzujú správnosť zloženia "miery školskej úspešnosti" z testov Verbálna úvaha a Numerická schopnosť.

Testy diferenciácie schopnosti i zložené skóre VÚ+NS majú najväčší vzťah k matematike, na druhom mieste je priemerná školská známka, ďalej fyzika a nakoniec slovenský jazyk. Samozrejme, že toto je zovšeobecnenie, ktoré zakrýva podľa jednotlivých testov niektoré špecifiká a odlišnosti. Uvedené poradie napr. platí pre zložené skóre VÚ+NS, Numerickú schopnosť, ale pri Verbálnej úvahe je poradie iné: priemerná známka, matematika, slovenský jazyk a fyzika.

Druhým postupom, ktorý sme použili vo validizačných štúdiách bolo porovnanie jednotlivých testov našej batérie s Ravenovými Progresívnymi maticami a prvými čsmimi subtestami Amthauerovho TSI, ktoré majú približné ekvivalenty v Testoch diferenciácie schopností. Takýto postup sa používa na zisťovanie súbežnej a konštruktivej validity. Napovedal nám o psychologickom obsahu testov. Vzťahy k subtestom TSI potvrdili predpoklady, že Verbálna úvaha bude mať najvyššie vzťahy s verbálnou časťou TSI /IN, EL, AN/, Numerická schopnosť s numerickou časťou TSI /AR, NU/ a Priestorové vzťahy s priestorovou alebo podľa Hrabala názornou časťou TSI /PL, SP/. Týmto vzťahmi sa nechceme detailnejšie zaoberať /korelačnú maticu nájdete v príručke/, zaujímavejšie sú vzťahy s Progresívnymi maticami. Vyššie vzťahy s nimi majú tri testy: Verbálna úvaha /0,44/, Abstraktná úvaha /0,64/ a Priestorové vzťahy /0,40/.

O Progresívnych maticách je známe, že sú dobrým meradlom g faktora. Preto by neprekvapoval vzťah s VÚ a AÚ, ktoré merajú schopnosť chápať a tvoriť vzťahy, čo je podstatnou zložkou Spearmanovej teórie neogenézy. Dá sa predpokladať, že oba tieto testy sú značne saturované g faktorom. Abstraktná úvaha má o niečo vyšší vzťah s Progresívnymi maticami zrejme preto, že oba používajú rovnaký neverbálny materiál a sú i menej ovplyvňované skúsenosťou ako verbálny test. Prekvapuje ale vysoký vzťah testu Priestorové vzťahy s Progresívnymi maticami. Nemožno ho vysvetliť iba spoločným priestorovým faktorom, ktorý určite má svoju úlohu i v Abstraktnej úvahe a Progresívnych maticách. Zrejme sa tu objavujú aj analytické momenty v riešení úloh a nejde tu iba o čisté predstavenie si vzťahov v priestore.

Snáď sa tu možno oprieť i o Antheuera, ktorý uvádza takisto analytické momenty pri riešení SP subtestu. Znamenalo by to ale, že Priestorové vzťahy nemerajú čistý faktor.

Vzťahy k PM a TSI nám pomohli ozrejmiť vnútorný obsah Testu diferenciácie schopností a potvrdili, že tieto merajú tie charakteristiky, ktoré sú uvedené v príručke a pre ktoré ich autori skonštruovali.

3. INTERKORELÁCIE

Interkorelácie sú dôležitou informáciou o vzťahoch medzi testami. Dôležitosť poznania týchto vzťahov vzrastá ak ide o integrovanú testovú batériu. Ak poznáme vzájomné vzťahy testov v batérii, môžeme ľahšie dávať do vzájomného vzťahu výsledky jednotlivých testov pri interpretácii. Interkorelácie podávajú informáciu o testoch batérie, ktoré sú v najväčšom vzťahu - tu môžeme s opatrnosťou predpokladať, že obsahujú spoločný faktor.

Z hľadiska interkorelácií sú zaujímavé najmä tri testy: Abstraktná úvaha, Rýchlosť a presnosť vnímania a Priestorové vzťahy.

Rýchlosť a presnosť vnímania nemá vyšší vzťah so žiadnym testom batérie. Stojí mimo centrálného zamerania batérie a je akýmsi kontrolným testom, keďže určitá úroveň rýchlosti a presnosti práce je zvyčajne žiadúca. Zároveň to potvrdzuje, že Testy diferenciácie schopností merajú skôr úroveň alebo silu schopností bez väčšej závislosti na rýchlosti práce. Interkorelácie s týmto testom odrážajú skôr faktor presnosti.

Testy Abstraktná úvaha a Priestorové vzťahy sú zaujímavé tým, že okrem Rýchlosti a presnosti vnímania prekračujú všetky ich interkorelácie hodnotu 0,40. Mohlo by to znamenať, že sú saturované faktorom, ktorý sa prejavuje aj v ostatných testoch. Ak si uvedomíme, že Abstraktná úvaha má s PM $r=0,64$, Priestorové vzťahy $r=0,40$ a PM sú výborným meradlom g faktora, dôjdeme k uzáveru, že všetky testy našej batérie /samozrejme, že zase okrem Rýchlosti a presnosti vnímania/ sú viac alebo menej saturované g faktorom. Tento fakt uvádzajú po výskumoch i ich autori Bennett, Seashore a Wesman.

Podľa výšky interkorelácií majú Testy diferenciácie schopností tendenciu zoskupovať sa do dvoch, vlastne skôr troch skupín, ak berieme do úvahy aj Rýchlosť a presnosť vnímania:

- a/ Verbálna úvaha, Numerická schopnosť a Abstraktná úvaha, ktorých interkorelácie sa pohybujú v rozpätí 0,40 - 0,56. Tieto tri testy sú najviac zamerané na generalizáciu, abstrakciu a vzťahy, ktoré sú podstatnou zložkou inteligencie. Verbálna úvaha spolu s Abstraktnou úvahou najvyššie zo všetkých testov batérie korelujú s Progresívnymi maticami, ktoré sú saturované g faktorom.
- b/ Abstraktná úvaha, Chápanie mechanických vzťahov a Priestorové vzťahy /ich interkorelácie sú v rozpätí 0,51 - 0,63/. Sú to testy, z ktorých prvý - Abstraktná úvaha - meria schopnosť uvažovať a tvoriť vzťahy na figurálnom materiáli a ďalšie dva sú z oblasti tzv. "technického"

zamerania. Test Abstraktná úvaha vhodne dopĺňa tú dvojicu, pretože od technicky zameraných ľudí sa toľko nevyžaduje verbalizovaná schopnosť myslieť /pripomíname, že podľa autorov batérie Verbálna úvaha a Abstraktná úvaha merajú tú istú schopnosť, ale na inom materiáli/.

c/ Rýchlosť a presnosť vnímania stojí samostatne a merajú sa ostatnými testami batérie prakticky žiaden vzťah.

4. NEZÁVISLOSŤ TESTOV

Z pozorovania interkorelácií, ktoré sú uvedené v pôvodnej príručke s nami získanými vidno, že naše sú nižšie ako americké, čo značí väčšiu vzájomnú nezávislosť testov. Veľké interkorelácie boli jedinou chybou, ktorú viacerí uvádzajú pri opisovaní Testov diferenciácie schopností. Tak napr. R.B.Cattell v knihe The Prediction of Achievement and Creativity, ktorú napísal spoločne s Butcherom, vytýka veľkosť interkorelácií tejto testovej batérie ako jedinú chybu keď uvádza, že $r=0,60$, ktoré sa často vyskytuje v interkoreláciách Testov diferenciácie schopností je už vysokým, nežiadúcim vzťahom. V našom výskume sa takto vysoké r vyskytlo iba v jednom prípade - medzi testami Chápanie mechanických vzťahov a Priestorové vzťahy vo forme M u dievčat. Preto môžeme považovať vzťahy medzi testami u nás za lepšie a viac nezávislé ako je tomu v americkej populácii.

Ďalšiu dôležitú informáciu o nezávislosti testov batérie dostaneme z porovnania koeficientov reliability s koeficientami interkorelácií. Split-half metóda výpočtu reliability

zistuje vnútornú konzistenciu a homogénnosť položiek testu. Vzťah položiek v rámci testu by mal logicky prevyšovať vzťah tohto testu s inými testami batérie, ak ho máme považovať za nezávislý. Preto porovnanie vnútornej konzistencie položiek testu so vzťahmi k ďalším testom hodne naznačí o nezávislosti Testov diferenciácie schopností.

Nezávislosť testov budeme vyjadrovať pomocou minimálneho rozdielu medzi reliabilitou a najvyšším vzťahom s iným testom batérie. Podľa tohto kritéria sú štyri testy batérie postačujúce nezávislé: Verbálna úvaha, kde je minimálny rozdiel 0,34, Numerická schopnosť, kde je tento rozdiel 0,44, rozdiel pri Abstraktnej úvaha je 0,34 a pri Rýchlosti a presnosti vnímania 0,56.

Problematickejšia je vzájomná nezávislosť posledných dvoch testov - Chápanie mechanických vzťahov a Priestorové vzťahy. Vzťahy týchto dvoch testov sú najvyššie v celej batérii: 0,59. U formy L klesá reliabilita Chápania mechanických vzťahov /priemer chlapcov a dievčat/ na 0,72, vo forme M je 0,84. Znížená reliabilita u formy L sčasti vyvoláva nedôveru v úplnú nezávislosť tohto testu. Minimálny rozdiel je takisto menší: 0,19.

Nezávislosť testu Priestorové vzťahy je zrejmejšia. Jednak minimálny rozdiel medzi koeficientom reliability a interkoreláciami je vyšší: 0,31, reliabilita oproti predošlému testu vyššia o 0,12 a u oboch foriem značne vysoká: 0,90.

5. NORMY

Pri štandardizácii v užšom slova zmysle /vytvorenie vlast-

ných noriem testov/ sme museli rozhodnúť v akých jednotkách ich vyjadríme. V pôvodnej príručke sú uvedené percentilové a staninové normy. Vyjadrenie v percentilových normách sme ponechali, pretože i u nás sa bežne používajú. Staninové normy sme nahradili stenovými, ktoré sú zaužívané v Psycho-diagnostických a didaktických testoch n.p., pričom sme použili MacCullovu plošnú transformáciu.

Ďalej sme museli rozhodnúť o diferencovaní noriem podľa skupín. Do úvahy prichádzali viaceré alternatívy:

- 1/ vytvoriť pre celú skupinu /16-18 roční, t.j. 1. - 3.ročník SVŠ a gymnázií/ jednotné normy
- 2/ vytvoriť osobitné normy pre chlapcov a dievčatá, ale nediferencovať ich podľa ročníkov
- 3/ vytvoriť osobitné normy pre každý ročník, ale nediferencovať ich podľa sexuálnych skupín
- 4/ skombinovať body 2 a 3, teda vytvoriť normy osobitne pre chlapcov a dievčatá i každý ročník

Zvolenie jednej z alternatív samozrejme nezáviselo na našom subjektívnom rozhodnutí, ale na intersexuálnych diferenciách a diferenciách medzi ročníkmi. Uvedieme najzávažnejšie dôvody pre našu voľbu.

Intersexuálne diferencie

U oboch foriem a všetkých testov batérie sú rozdiely vo výkonoch chlapcov a dievčat /získované t-testom/ signifikantné na 1% hladine významnosti. Jedine u formy M pri teste Rýchlosť a presnosť vnímania je rozdiel vo výkonoch signi-

fikantný na 2% hladine významnosti. V testoch VÚ, NS, AÚ, CHMV a PV dosiahli vyššie priemerné skóre chlapci. Dievčatá dosiahli vyššie priemerné skóre v teste RPV.

Hoci sú rozdiely vo výkonoch chlapcov a dievčat zaujímavé interpretačne /napr. vo väčšine štúdií s VÚ dosahujú dievčatá signifikantne vyššie skóre; býva omnoho väčší rozdiel vo výkonoch v subteste RPV a ďalšie/, nás zaujíma iba fakt, že sú tieto rozdiely signifikantné.

Logickým dôsledkom signifikantnosti intersexuálnych diferencií bola voľba vytvoriť osobitné normy pre chlapcov a dievčatá.

Diferencie medzi ročníkmi

Rozhodnúť o tejto otázke bolo problematickejšie a nie také jednoznačné ako v prípade intersexuálnych diferencií. Rozdiely vo výkonoch medzi ročníkmi /vyjadrené t-testom/ neboli systematické, ale náhodne rozptýlené. Preto sme sa pokúsili o analýzu podľa aritmetických priemerov po jednotlivých ročníkoch.

Nebudeme analyzovať situáciu podľa jednotlivých testov, uvedieme iba sumu aritmetických priemerov všetkých testov v jednotlivých ročníkoch:

Chlapci	- 1.ročník:	238,0;
	2.ročník:	234,7;
	3.ročník:	248,5
Dievčatá	- 1.ročník:	219,6
	2.ročník:	218,8
	3.ročník:	227,6

Trend je tu zjavný - pokles skóre v 2.ročníku /u chlapcov väčší, u dievčat nepatrný/ a skok nad skóre 1.ročníka v 3. ročníku /u chlapcov o 10,5 bodu a u dievčat o 8,0 bodov/.

Pre 1. a 2. ročník by v podstate ani nebolo potrebné vytvárať osobitné normy /maximálny rozdiel je u chlapcov pri NS: 2,2 bodu a priemerný rozdiel: 0,9 bodu; u dievčat je maximálny rozdiel pri RPV: 1,6 bodu a priemerný rozdiel je 1,1 bodu/. V 3.ročníku je tu ale značné zvýšenie skóre u väčšiny testov i u sumy skóre.

Toto zvýšenie skóre v 3.ročníku azda možno pripísať motivačným faktorom. Tretí ročník bol v dobe adaptačného výskumu /1970/ najvyšším, teda maturitným ročníkom. Zrejme si žiaci neboli istí, či nebudú výsledky testov použité na hodnotenie pri pohovoroch na vysoké školy, čo zvyšovalo ich motiváciu. Podobne možno pokles v 2.ročníku pravdepodobne vysvetliť motivačnými faktormi. Žiaci prvého ročníka, ktorí ešte nie sú v škole "zatehání" vynakladajú zvyčajne viac úsilia a energie na školou vyžadované úlohy; žiaci druhého ročníka sú už oboznámení s podmienkami školy a v určitom zmysle sú už zaradení v konkurencii triedy, majú vytvorené "meno" a prechod na VŠ sa ich zatiaľ natoľko netýka.

Zjavné zvýšenie skóre v 3.ročníku nás viedlo k rozhodnutiu vypracovať osobitné normy i pre každý ročník. Zároveň si ale tiež uvedomujeme, že ak sú naše úvahy o vplyve motivačných faktorov na skóre v jednotlivých ročníkoch správne, nami vypracované normy sú čiastočne neadekvátne. Prechodom SVŠ na gymnáziá sa pomery menia. Motivačné faktory pôsobia v 3.ročníku SVŠ sa posúvajú do 4.ročníka gymnázií, v 2. a 3.ročníku gymnázií by zase pomery boli rovnaké ako v 2.

ročníku SVŠ a v 1. ročníku SVŠ a gymnázií by zmeny neboli. To by ovšem bolo potrebné overiť výskumom.

POUŽITIE TDS

Všeobecne možno povedať, že Testy diferenciácie schopností možno použiť všade tam, kde je potrebné posúdiť úroveň schopností ľudí vo veku 14 - 18 rokov. Nájdú teda uplatnenie tak v poradenskej ako v klinickej, pracovnej i pedagogickej psychológii.

Primárna oblasť použitia TDS je v práci s individuálnym prípadom. Testovanie je podstatnou časťou tej fázy psychologovej práce, v ktorej zhromažďuje fakty. Dnešní psychológovia akceptujú názor, že ich kvalitná práca závisí do značnej miery od informácií, získaných premysleným použitím testov. Od testov prirodzene nemožno očakávať vyriešenie problému, slúžia však na poskytnutie významných a relevantných údajov, ktoré možno použiť ako parciálny základ konzultácie.

Poradenski psychológovia uskutočňujú individuálne poradenstvo pre študenta s rešpektovaním jeho študijných či profesionálnych plénov. Užitočnosť aplikácie TDS v takýchto prípadoch je z ich opisu zrejme.

Ďalšia oblasť simultánnej aplikácie batérie je u študentov, ktorí sú problémoví pokiaľ ide o ich prospech alebo správanie. Základom zodpovedného rozhodnutia by v takýchto prípadoch malo byť zmeranie úrovne schopností, spolu so štandardným zmeraním výkonu, osobnostných faktorov a ostatnými školskými záznamami, ktoré sú k dispozícii.

Okrem simultánneho použitia možno TDS podávať i skupinám

žiakov /resp. školským ročníkom/. Takto získané údaje môžu slúžiť edukačnému výskumu a byť podkladom pre vypracovanie štúdiijných plánov, pri zistení toho, čo určitý štúdiijný kurz vyžaduje a kto ho môže absolvovať.

Niektoré školy musia robiť pri zápise selekciu a vtedy potrebujú uspokojivé a podrobné meranie schopností. Na základe empirických štúdií môžu jednotlivé školy stanoviť kritické výsledky alebo vzorky profilov, ktoré umožnia vybrať vhodných uchádzačov.

INDIVIDUÁLNY PROFIL

Pre uľahčenie praktickej práce s batériou bude na každom záznamovom hárku priestor pre grafické znázornenie individuálneho profilu. Individuálne výsledky sa tu vyjadrujú v percentiloch. Vychádza sa z predpokladu, že schopnosti merané týmito testami sú normálne rozložené. V termínoch štandardnej odchýlky je pritom vzdialenosť 50. a 60. percentilu menšia ako vzdialenosť 80. a 90. percentilu. Túto skutočnosť záznam individuálneho profilu zohľadňuje.

Je zrejmé, že takéto forma je len jeden z viacerých spôsobov grafického vyjadrenia individuálnych výsledkov v testoch batérie. Použitie stípkového diagramu vyjadruje, že každý z testov je samostatný. Výsledky sa pritom nanášajú od mediánu. Pri takomto postupe je nevyhnutné uvedomiť si, že stípkiky nanášané smerom nahor nemusia byť nutne "pozitívnym" a smerom nadol "negatívnym" indikátorom.

Ak možno pre horných 20% predpokladať úspešnosť v danom štúdiu alebo zamestnaní, nie je pozitívnym znakom stípk

siahajúci po 70. percentil. A naopak, ak možno predikovať úspech u všetkých, okrem spodných 10%, nemusí byť úroveň 20. percentilu negatívnym indikátorom.

I keď má takéto grafické vyjadrenie mnohé výhody, treba upozorniť, že vedie k podvedomému predpokladu, že medzi dvoma alebo troma susediacimi testami, sú užšie vzťahy, ako medzi tými, ktoré sú znázornené ďalej od seba. Prirodzene, že to nemusí byť pravda, keďže vzájomné vzťahy testov možno stanoviť iba na základe interkorelácií.

Grafické znázornenie individuálneho profilu poskytuje psychológovi prehľadnú informáciu o jednotlivých schopnostiach, ktoré batéria skúma a poskytuje mu zároveň názornú pomôcku pri interpretácii výsledkov klientovi. Najmä preto, že proporcie záznamu umožňujú jednoduchým spôsobom určiť, medzi ktorými schopnosťami je významný rozdiel. Ak je vertikálna vzdialenosť dvoch stípkov 2,5 cm alebo viac, je pravdepodobné, že medzi týmito schopnosťami subjektu je reálna diferenciacia. Ak je táto vzdialenosť 1,3 - 2,5 cm, môže, ale nemusí byť diferenciacia významná. Ak je vzdialenosť medzi výkonmi v dvoch testoch menšia ako 1,3 cm je diferenciacia v úrovni týchto schopností pravdepodobne nevýznamná.

ZOSKUPOVANIE TESTOV BATÉRIE

1. Suma hrubého skóre prvých dvoch testov /VÚ a NS/, umožňuje predpovedať úspešnosť v ďalšom štúdiu, keďže vyjadruje všeobecnú schopnosť učiť sa. Toto zložené skóre má najvyšší korelačný koeficient so školskými známami. Obsiahne v podstate tie isté oblasti ako väčšina tra-

dičných testov inteligencie alebo všeobecnej mentálnej kapacity. Na rôznych stupňoch škôl splní svoju úlohu i pri orientačnom výbere nadaných študentov. Zložené skóre VÚ a NS je uvedené i v percentilových a stenových tabuľkách.

2. K spomenutým dvom testom sa pripája i test AÚ, ktorý je neverbálnym meradlom schopnosti uvažovať a skúma tak ďalší aspekt "všeobecnej inteligencie". Ak je výsledok v tomto teste významne odlišný od výsledku VÚ, v prospech skóre AÚ, možno usudzovať na rečový handicap.
3. Testy CHMV a PV súvisia so schopnosťou vizualizovať konkrétne objekty, manipulovať s touto vizualizáciou a rozpoznať bežné fyzikálne sily a princípy. Sú dôležitejšie pre narábanie s vecami, ako s ľuďmi alebo slovami.
4. Ak v konkrétnej situácii, ktorú treba riešiť bude uplatnenie verbálnej schopnosti súvisieť skôr s technickými alebo vedeckými problémami, treba venovať pozornosť kombinácii s CHMV, prípadne PV a AÚ.
5. V prípade ekonomického zamerania štúdia alebo povolania, môže byť dôležitá kombinácia testov VÚ a NS.
6. Samostatný výsledok v teste RPV, prípadne jeho kombinácia s jednotlivými testami TDS, môže byť dôležitá pre predikciu úspešnosti v rozličných úradníckych povolaniach.

Z predložených návrhov kombinácií je zrejmé, že existuje mnoho ďalších možností, ktoré závisia od konkrétneho

problému a od vynaliezavosti psychológa.

Úspešné využitie batérie Testov diferenciácie schopností v našej psychologickej praxi predpokladá veľké množstvo štúdií, postrehov a návrhov, ktoré poukážu na ďalšie možnosti kombinácií i oblastí využitia tejto batérie.

== o ==

Karolína E. Skóreová: ^x

PRÍSPĚVOK

K PROBLEMATIKE PSYCHOLOGICKEJ LITERATÚROGRAFIE

V 20.storočí, v storočí grandiózneho rozvoja industriálnej civilizácie, v storočí vedecko-technickej revolúcie, prispieva psychológia čoraz mohutnejšou hrivnou ku kultivácii postati našej doby. Stále geniálnejšie a zo dňa na deň exaktnejšie metódy psychologickej vedy umožňujú človeku prenikať postupne hlbšie a hlbšie do vlastnej podstaty. Každá psychologická metóda intenzívne palpuje pulz na tepne doby.

Dnešok kladie na písací stôl vedca i problémy, ktoré by sa neinformovanému mohli zdať i odťažité. Ale iba mohli! Informovaný vie, že nemôžu! Čo máme na mysli? /Čo myslí váženy čitateľ, že znepokojuje myseľ autorky šlátku?/

Pozornosti našej psychológie zatiaľ trestuhodne unikala pomedzi prsty, vo svete často pertraktovaná problematika

^xK.E.Skóreová je viceprezidentkou Medzinárodnej asociácie psychologických literatúrografov /International Association of Psychological Literature-Graphics - IAPL/ so sídlom v Skjoldungen. Problémami slovenskej ľudovej slovesnosti z tohto aspektu sa zaoberá v rámci medzinárodného vedeckého programu UNESCO

psychologickej literatúrografie. Psychologická literatúrografia je aplikovaná psychologická disciplína, ktorej predmetom skúmania je psychická regulácia správania sa literárnych postáv. Ako základnú metódu uplatňuje táto disciplína pri analýze a interpretácii správania sa geniálnu intuíciu špeciálne školených expertov.

Autorka sa pokúsi predmet i metódu disciplíny ilustrovat nasledujúcim príkladom.

Náhodne si vyberme jeden z klenotov slovenskej ľudovej slovesnosti:

Pod horou, pod horou,
Čierne psiča breše.
Susedovie Mara, Susedovie Mara,
nerada sa češe.

Nerada sa češe,
nerada umýva.
Ten Paľo Paľovie, ten Paľo Paľovie
rád sa za ňou díva.

Podže sem, podže sem,
nechže ťa učešem.
Takým hrebienčokom, takým hrebienčokom,
čo kravičky češem.

Už pri prvom pohľade musí pozorného pozorovateľa zaujať niekoľko špecifických, pre psychológiu zaujímavých fenoménov:

1. brechanie psíčata Čierneho pod horou
2. nečesanie resp. neumývanie sa Mary Susedovie
3. rado sa za Marou dianie Paľa Paľovie
4. Paľovo Paľovie na Maru Susedovie volanie

Existencia týchto fenoménov v uvedenej piesni vnucuje erudovanému odborníkovi hneď niekoľko obsedantných otázok:

Prečo breše psíča Čierne? Prečo sa Mara Susedovie nerača češe a umýva? Sú medzi fenoménmi brechania a nečesania resp. neumývania sa nejaké významné korelácie? Ktorý z týchto dvoch fenoménov /premenných/ je antecedentný a ktorý konzekventný? Prečo sa Paľo Paľovie za dotyčnou^x rád díva, keď je známe, že zovňajšok dotyčnej je zanedbaný? Chce Paľo Paľovie špecifickým fenoménom volania riešiť svoju vlastnú alebo M. Susedovieovej situáciu? Existuje vzťah medzi premennou, ktorú produkuje Paľo Paľovie a premennou, ktorú produkuje psíča Čierne?

Zodpovedanie otázok vyžaduje dokonalý psychologicko-literatúrografický rozbor diela. Analyzujeme v podstate situáciu a správanie troch jedincov; psíča Čierne, Mara Susedovie, Paľo Paľovie.

Fenomén brechania u psíčata Čierneho nie je sám osobne zaujímavý. Zaujímavý sa stáva vo vzťahu k správaniu sa zvyšných dvoch jedincov. Možno predpokladať, že tu existuje spojenie brechanie-nečesanie resp. neumývanie sa alebo brechanie-volanie /a samozrejme i vice versa/.

Podľa informácií, ktoré sú k dispozícii je situácia Mary Susedovie kľúčom k preniknutiu do podstaty celého problému. Symptóm nečesania resp. neumývania sa má vzťah k

^x Dotyčnou myslí autorka v tomto prípade Maru Susedovie. /Pozn.red./

celému registru rozličných diagnostických jednotiek. Keďže je Mara Susedovie časom, priestorom a vlastnou osobou orientovaná, možno psychotické ochorenie vylúčiť. Mara Susedovie je v klasickej konfliktovej situácii typu priblíženie-vyhýbanie. Tendencia približovania: erotická väzba na heterosexuálneho partnera /Paľo Paľovie/. Tendencia vyhýbania: Vyhnutie sa situácii česania /možno ej umývania/, do ktorej ju žiaduci heterosexuálny partner stimuluje. Veľmi problematický je interspeciálny vzťah menovanej k psíčatu Čiernemu /susp. zoofílna väzby/. Ak by susp. väzby existovali, situácia Mary Susedovie môže byť charakterizovaná klasickým konfliktom typu dvojité priblíženie-vyhýbanie.

Mara Susedovie v konfliktovej situácii typu priblíženie - vyhýbanie

Paľo Paľovie sa zdánlivo javí ako sociálne zrelý jedinec, ktorý sa pokúša spoločensky adekvátnym spôsobom riešiť situáciu Mary Susedovie a zasiahnuť tak reguláciu jej adaptívneho správania. Do úvahy však prichádza i simplexná eroticko-sexuálna orientácia na jedinú prítomnú heterosexuálnu partnerku. Snaha učesať menovanú môže byť racionalizáciou podvedomých tendencií a zároveň symbolickým vyjadrením koitu. Ďalšou možnosťou je, že ide o psychologicky charakterizovateľnú tendenciu - trvalý záujem o neučesané resp. neumyté jedinky ženského pohlavia. Ak uvažujeme o Paľovom verbálnom správaní sa vo vzťahu k brechaciemu správaniu sa psíčaťa ako o ekvivalentoch, možno usudzovať, že v orientácii na Maru sú to dva je súperiaci jedinci.

Paľo Paľovie počúva brechot psíčaťa

Po psychologickéj analýze a prenikavom intuitívnom spracovaní celej problematiky uzatvárame:

Intenzívne brechanie psíčaťa Čierneho je jednoznačným neurotickým brechacím správaním /psíča uprednostňuje alkoholizované mäso pred nealkoholizovaným/. Za etiologické činitele porúch psíčaťa považujeme opakované neurotizujúce počínanie Paľa Paľovie. Ako je známe, Paľo, po privolaní psíčaťa pokrikom "podže sem, podže sem" do maštale, kde čese rožný statok, nútil psíča diskriminovať kruh od elipsy, zjavoval sa mu ako figúra v šube a vytváral v maštali povodeň. Kedykoľvek potom aplikoval verbálny počet typ "podže sem, podže sem", psíča sa začalo pod horou neuroticky správať.

Psíča Čierne diskriminuje kruh od elipsy

Paľo Paľovie - živočíšny technik, samouk - nevytváral tieto situácie psíčaťu náhodou. Ide o jedinca s niektorými výraznými psychopatickými črtami, umocnenými pubertas tardas /vulgo zastydľá puberta/. Psíča bolo neustálym spoločníkom Mary Susedovie, čo vyvolávalo u Paľa záchvaty neovládateľnej žiarlivosti. U Paľa teda zjavne išlo o heterosexuálne správanie na psychopatickej báze. Jeho primárnym cieľom bola adekvátna intergrácia s Marou Susedovie na základe psychosomatických, eroticko-sexuálnych prejavov.

Mara Susedovie - hájnikova dcéra, pôsobiaca v rastlinnej výrobe /pestovanie podlesného a podhôrneho porastu/ je mentálne retardovaná následkom nedostatočnej sociálnej stimulácie. Silná emocionálna väzba na spíča Čierne je dôsledkom celkového osobnostného infantilizmu. Fenomén nečesania resp. neumývania sa považujeme za deficiltnú poruchu vyvolanú nedostatkom učenia sa. Určité elementárne prejavy česania a umývania sa sú u nej vždy eliminované brehacím správaním psíčata.

Resumé: Štúdia sa zaoberá psychologickou literatúrografiou, ako profilujúcou sa psychologickou disciplínou. Predmet a metódu tejto disciplíny demonštruje autorka na zaujímavom konkrétnom príklade z ľudovej spisby.

Literatúra:

1. K.E.Skore: The Psychological Literaturegraphy, Harper and Row, New York, 1943
2. K.E.Skore: The Psychological Analysis of the Slovak Folk Songs, Penguin Books, Middlesex, 1959
3. K.E.Skore, T.F.Skore: The Psychological Analysis of the Literary Products of the Antropoid Monkeys, Black and White, London, 1967
4. K.E.Skore a i.: The Introduction to Analysis of the Literature of 16. Century, E.K.Svenson, Stockholm, 1972

Preložil -R-

POZNÁMKY

K ROLI KLINICKÉHO PSYCHOLOGA V BRITSKÝCH NEMOCNICÍCH

Role klinického psychologa je v Británii stejně jako u nás často diskutovaným tématem mezi psychology. Oficiální uznání a zařazení společenského statutu psychologa je vyřešeno, ale na náplň práce, její společenský dosah a význam pro vlastní léčebný proces se názory různí. Uplatnění v diagnostice a ve výzkumu je ustálené a všeobecně uznáno. Uplatnění v terapii je dosud nevyřešeno, v praxi je rozličné podle typu nemocnice, podle úrovně vzdělání, školení, či orientace dotyčného psychologa a ve státním zdravotním sektoru se pohybuje na stupnici od provádění klasické analýsy jednotlivců přes různé typy psychoterapie jednotlivců nebo malých skupin po všeobecně mentálně-hygienické úkoly zaměřené do řad zdravotníků. Stále více proráží názor, že v tradici pevně zakotvené hierarchické struktury britských nemocnic je klinický psycholog jediným profesionálním pracovníkem, který se může "volně" pohybovat po vertikále této struktury. Čím méně se opírá o vnější znaky svého společenského statutu, tím více záleží na jeho osobnosti a tím výrazněji může přispívat ke zdravé a užitečné komunikaci mezi jednotlivými skupinami zdravotnických pracovníků, ať již v rámci všeobecné nemocnice nebo v různých psychiatrických zařízeních. Ačkoliv celé pyramidové seskupení zdravotnických služeb v nemocnici má sloužit výlučně pacientovi, stává se i v britském zdravotnictví, že v praxi se na tuto skutečnost zapomíná.

Vedoucí pracovník psychiatrického oddělení liverpoolské university potvrdil ke svém sdělení nutnost samostatného, na psychiatrii nezávislého psychologického oddělení ve všeobecné nemocnici, fungujícího pružně pro všechna oddělení somatické péče. Mluvil na př. o výlučnosti psychologovy spolupráce při styku všeobecné nemocnice s pacientovými příbuznými v emocionálně vypjatých situacích /na př. úmrtí pacienta a pod./.

V porovnání k britským nemocnicím je profesionální hierarchie našich nemocnic odstupňováním sloužícím výlučně organizační práci a administrativě. V Británii jsou sociálně-třídní rozdíly dosud živou skutečností a proto také profesionální hierarchie v nemocnicích, ač formálně velmi podobného typu jako u nás, je hlouběji zakořeněna. Pokud se však týká role klinického psychologa jako aktivního spolupůvce a strážce léčebné atmosféry, měla jsem dojem, že by i pro nás podobné zamýšlení mohlo být podnětné.

- c -

P R Í S P E V O K
k orientačnému overeniu vekových noriem škály WISC
na deťoch normálnej školskej populácie

K o v á ě Štefan
KPVK a SVP, B.Bystrica, J.Kráľa 9

1. Ú V O D - vymedzenie problému

Psychometria a zdokonalené kvantitatívne postupy umožnili merať nielen parciálne psychické funkcie, ale postihovať úroveň aj vyšších psychických procesov, schopností alebo komplexných potencialít, prípadne ich štruktúru. V súčasnom období je už pomerne veľa psychometrických prostriedkov, ktoré sa používajú v psychodiagnostickej praxi, na rôznych úsekoch. Merací prostriedok by mal byť vždy v súlade s najnovšími teoretickými poznatkami príslušnej oblasti psychológie a vekové /štatistické/ normy by mali byť neustále aktualizované, s prihliadnutím aj na interkulturálne faktory. O týchto požiadavkách nie je potrebné sa rozširovať, pretože sú známe našej odbornej verejnosti /viď "Technické odporúčania pre psychologické skúšky a diagnostické techniky", Bibliografický spravodaj, I., 1965/.

Jednou z najznámejších a najpoužívanejších psychometrických škál na meranie inteligencie /intelektových výkonov/ detí, je škála WISC. Jedná sa o dlhodobú, individuálnu,

Naznaženým otázkám bylo věnováno zasedání klinických psychologů EPS /"Clinical psychologist and communication systems in hospitals"/, uspořádané v Newcastle-upon-Tyne v březnu tohoto roku. Skupiny z několika skotských pracovišť, dále z Essexu a z Liverpoolu referovali o výsledcích svých dlouhodobých výzkumů.

Nejspodnější vrstva zmíněné pyramidy tvoří budoucí ošetřovatelé a ošetřovatelky, kteří v nemocnicích procházejí svým praktickým trainingem. Při denní rutině také nejčastěji přijdou do styku s pacientem. Referované práce se týkaly jejich postojů k ošetřovatelskému povolání, jejich vztahu k jednotlivým profesionálním skupinám v nemocnici, dynamiky komunikační sítě v nemocnici nazývané z jejich hlediska, zpětný dopad zkušeností, získaných při praktické výuce, na další motivaci k ošetřovatelskému povolání a další temata. Ačkoliv problémové okruhy jsou různé ve všeobecných nemocnicích a v psychiatrických ústavech, důležitost terapeutického ovzduší pro léčbu zůstává nepopiratelná. Zvláštní pozornost věnovali psychologové, kteří výzkum plánovali, struktūře a dynamice meziosobních vztahů ve vnitřní pyramidě ošetřovatelské profese. Bylo užíváno dotazníků, interviewů a řízených pozorování a validita užitých postupů byla získána srovnáváním s výsledky studií z příbuzných zaměření. Výsledků výzkumných šetření bylo užito jako podkladu k návrhům na přestavbu komunikační sítě a jejího charakteru v jedné nemocnici v Glasgowě. Celý proces se dosud sleduje. Ti, kteří výzkum plánovali a provádějí jsou přesvědčeni, že je nezodpovědné definitivně instalovat změny, aniž by předem dopad zaváděného systému nebyl zjištěn v

termínech reakcí zúčastněných lidí, a to, ať již se to děje na úrovni pouze jedné instituce nebo na úrovni celostátní. Konečným cílem celého projektu je dosáhnout co nejpríznivějšího terapeutického ovzduší.

Jiná skupina referovala o svých šetřeních, týkajících se speciálních rysů práce klinického psychologa v psychiatrické léčebně pro pacienty s podprůměrným intelektem, kde jde o dlouhodobé pobyty a fixování meziosobních vztahů je trvalejšího rázu. Výsledky jejich šetření staví do popředí nutnost sociálních kontaktů v neoficiálně řízených setkáváních pracovníků různých profesionálních skupin. Podle referujících klinický psycholog je vybaven svým profesionálním vzděláním k tomu, aby teoreticky i prakticky řešil i problémy na př. typu: důvěrnost či tajnost sdělení o pacientovi nebo členu personálu v souvislosti s demokratickou výměnou informací a komunikací v nemocnici. Referující se zmínili také o využití výuky psychologie na ošetřovatelských školách, na níž jsou kliničtí psychologové stále více zúčastněni.

Referované studie pracovníků z Essexu se týkaly preference různých typů psychiatrické léčby /na př. léčby behaviorálně orientované, skupinové či individuální psychoterapie nebo léčby v terapeutických komunitách/, která je psychiatrem ordinována, ve světle osobnosti dotyčného psychiatra /na př. v jakém vztahu je "autoritativnost" osobnosti psychiatra k jím ordinovanému typu léčby jeho pacienta/. O svých zjištěních referovali v termínech Cattellových a Eysenckových. V podobných souvislostech se zabývali osobností ošetřovatele.

inteligentnú skúšku, ktorá býva charakterizovaná ako objektívna výkonová metóda a umožňuje sledovať výkon subjektu v štandardnej situácii /P.Pichot 1970, M.Schürer 1971, Bibliografický zpravodaj VÚDPaP 1965/. Škála svojím členením a spôsobom bodovania rešpektuje poznatky o inteligencii, jej štruktúre, prípadne o jej fyziologickom a patologickom kolísaní.

O tom aký dôraz sa kladie na štandardnosť postupu pri vyšetrení svedčí poznámka samotného autora škály, že zmeniť podmienky vyšetrenia znamená zmeniť výsledky neodhadnuteľným spôsobom /Študijný materiál o škále WISC - majetok PKVK/. Zavedením pojmu rozptylu výkonov nastáva možnosť využiť škálu v diferenciálnej diagnóze.

M.Schürer /1971/ však na adresu noriem, podľa svojich skúseností poznamenáva, že americké normy sú blahovoľné a výsledok býva približne o 10b IQ nadhodnotený.

Napriek rôznym výhradám sa dá konštatovať, že škála je destilátom klinických skúseností, má zlepšené normy a poskytuje príležitosť aj pre pozorovanie a kvalitatívnu analýzu vzorky komplexného správania subjektu. Tieto skutočnosti boli podnetom aj pre nás, pri spracovaní predkladanej orientačnej analýzy vekových noriem niektorých skupín detí, normálnej školskej populácie v stredoslovenskej lokalite.

2. METÓDA A MATERIÁL

Ku kvalitatívnej analýze intelektových výkonov sme mali k dispozícii N=120 detí, žiakov 2. a 5. tried banskobystričských ZDŠ, ktorí boli v rámci iného výskumu /v šk.r.71-72/ homogenizovaní aj škálou WISC. Pôvodný materiál /skupiny/

sme pre účely tejto analýzy preskupili a získali sme tak možnosť orientačne overovať vekové normy škály WISC v troch skupinách, ktoré zodpovedajú trom vekovým, trojmesačným pásmam tejto škály:

1. $n_1=34$., FV=7,4 - 7,7
2. $n_2=26$., FV=7,8 - 7,11
3. $n_3=60$., FV=10,4 - 10,7

/Interpohlavné rozdiely sme zhodnocovali len v tretej skupine, v ktorej boli obe pohlavia rovnako zastúpené./

Vyšetrenie bolo prevádzané vždy v čase doobedňajšieho vyučovania, tým istým examinátorom, za priaznivých psychohygienických podmienok, so snahou dodržať štandardné postupy a predpísané inštrukcie. Celkové časové rozpätie vyšetrenia bolo dvojmesačné, čím bol čiastočne eliminovaný faktor zrenia. Pri individuálnom vyšetrení bol kladený dôraz aj na to, aby do skupín neboli zaradení jednotlivci u ktorých by rozdiel /D/ medzi hodnotou IQ_v /verbálny/ a IQ_p /performačný/ presahoval 10 bodov. Vytráté subjekty svojimi individuálnymi hodnotami IQ_c /celkový/ boli v pásme normy $/IQ_c=100 \pm 10$., $VS=10 \pm 2$ / podľa stupnice D.Wechslera a podľa normálnej distribučnej krivky boli lokalizované v pásme $\bar{M} \pm 1$.

3. VÝSLEDKY

Výsledky uvedieme chronologicky, s príslušnými tabuľkami a grafmi. Subtesty neuvádzame plným názvom, ale označením "St", s príslušným poradovým číslom /od 1. do 10/. Skupiny /1., 2., 3./ sú označené podľa stúpajúcej hodnoty FV.

Za základné parametre skupín považujeme FV , IQ_c , IQ_v , IQ_p , ktorých priemerné hodnoty sú uvedené v tab. č. 1. Priemerná hodnota FV najadekvátnejšie reprezentuje stred vekového pásma v 1. a 2. skupine. Štatistickú normu pre IQ_c /100 b/ nedosahujú podľa priemeru, subjekty 1. a 2. skupiny /znížené o 0,75 a 0,74 bodov/, subjekty 3. skupiny podľa priemeru, ju predstihujú o 2,28 bodov.

V každej skupine je priemerná hodnota IQ_v nižšia ako je pôvodná norma. V 3. skupine sa rozdiel znižuje na hodnotu - 0,50 bodov.

U priemerných skupinových hodnôt IQ_p zaznamenávame opačný jav, ich hodnota je väčšia ako norma. Pozitívny rozdiel stápa s narastajúcim FV , je najvyšší v 3. skupine.

Priemerná hodnota IQ_v je v každej skupine nižšia ako priemerná hodnota IQ_p /približne o 3 - 4 body/. Rozdiel je pomerne stály, priemerné hodnoty IQ_v pre jednotlivé skupiny sú zásadne pod hodnotou 100 b, kým priemerné skupinové hodnoty IQ_p nad touto hodnotou.

Priemerné skupinové hodnoty vážených skóre pre jednotlivé subtesty škály WISC /označené poradovým číslom podľa zaužívaného sledu/ sú uvedené v tabuľke č. 2 s hodnotami na jedno desatinné miesto. Pri ich grafickom znázornení boli násťané len celé čísla.

Z verbálnych subtestov dosahujú subjekty 1. a 2. skupiny len v St.č.4 /Podobnosti/ lepšie skóre ako pôvodná norma. V 3. skupine k tomuto úspešnému subtestu pristupuje ešte St.č.3 /Aritmetika/. Ostatné subtesty v skupinách majú takmer vyrovnané hodnoty.

V performačnej časti je úspešných subtestov viac. V 1.a 2. skupine ide o St.č.6,8 a 9, v 3.skupine medzi tieto patrí aj St.č.10 /Kód/.

Najvyrovnanějších hodnôt dosahujú subjekty všetkých skupín v subteste č.7 /Usporiadanie obr./.

Odchýlky / \pm / však nie sú veľké, takže priemerné hodnoty VS jednotlivých subtestov, dosiahnutých skupinami našich detí, sledujú hodnotu pôvodnej normy. Niet ani závažného rozdielu medzi priemernými VS verbálnej a performačnej časti /čo býva obvykle okolo 14 b už diagnosticky vážnou diferenciou/, ani medzi jednotlivými subtestmi sa neprekračuje rozdiel 3-4 b VS. To naznačuje, že výkony vybratých, primerane zdravých detí sú relatívne aj homogénne.

V každej skupine bola zisťovaná štatistická závislosť medzi hodnotami IQ_c , IQ_v , IQ_p , pomocou výberového koeficientu korelácie r /.

Jednotlivé hodnoty $-r$ /pre príslušné dvojice/ v skupinách sú uvedené v tabuľke č. 3 a graf č. 3 znázorňuje trendy týchto korelácií.

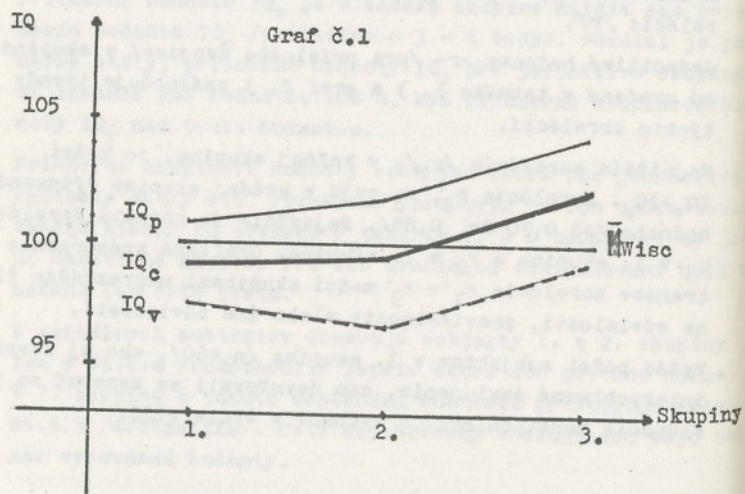
Najnižšia korelácia r_1 /, v každej skupine, je medzi $IQ_v:IQ_p$. Korelácie r_2 , r_3 majú v každej skupine významnú hodnotu /od 0,70 do 0,85/. Najvyššia je hodnota korelácie r_3 v 1. skupine a r_2 v 2. skupine. Grafické znázornenie trendov korelácie $r_1 - r_3$ medzi skupinami neprezrádza žiadne súvislosti, pravidelnosti alebo iné závislosti.

Vyšší počet subjektov v 3. skupine $/n_3=60/$, ako aj rovnaké interpopulávne zastúpenie, nám dovoľovali sa zamerať na preskúmanie medzipopulávnych výkonov v škále WISC.

Tabuľka č. 1

Priemerné hodnoty	SKUPINY		
	1.	2.	3.
FV	7,56	7,87	10,60
IQ_v	97,70	96,90	99,50
IQ_p	100,96	101,80	104,30
IQ_c	99,25	99,26	102,28

Priemerné hodnoty základných parametrov skupín.

Poloha jednotlivých priemerných hodnôt inteligentných kvocientov v skupinách, vzhľadom k pôvodným normám. (\bar{M}_{WISC})

Tabuľka č. 2

St.	1.		2.		3.	
	\bar{M}	d	\bar{M}	d	\bar{M}	d
č.1	9,3	-0,7	9,1	-0,9	9,2	-0,8
2	9,7	-0,3	9,7	-0,3	9,6	-0,4
3	9,1	-0,9	8,4	-1,6	10,2	+0,2
4	10,4	+0,4	10,7	+0,7	11,1	+1,1
5	9,5	-0,5	9,7	-0,3	9,7	-0,3
$\bar{\Sigma}VSc$	48,2	-1,8	47,6	-2,4	50,0	0,0
6	11,3	+1,3	11,2	+1,2	10,8	+0,8
7	9,3	-0,7	9,5	-0,5	9,4	-0,6
8	11,8	+1,8	11,7	+1,7	11,1	+1,1
9	10,4	+0,4	10,7	+0,7	10,7	+0,7
10	8,3	-1,7	8,1	-1,9	11,1	+1,1
$\bar{\Sigma}PSc$	50,7	+0,7	51,5	+1,5	53,1	+3,1
$\bar{\Sigma}CSc$	98,9	-1,1	98,9	-1,1	103,1	+3,1

Priemerné skupinové hodnoty VS, pre jednotlivé subtesty WISC.

Graf č. 2

Text	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
1. Vedomosti																					
2. Porozumenie																					
3. Aritmetika																					
4. Podobnosti																					
5. Čísla																					
verbálne skóre																					
6. Dopln. obr.																					
7. Uspor. obr.																					
8. Blok																					
9. Skladanie																					
10. Symboly																					
názorové skóre																					
Celkový skór																					

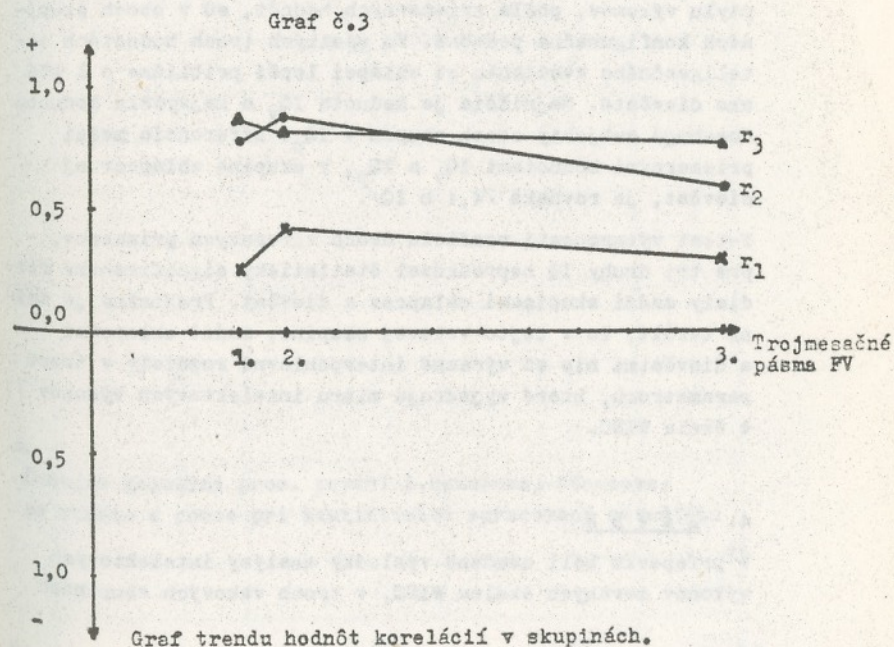
————— 1.skup.
 2. "
 ————— 3. "

Grafické znázornenie výkonov subjektov v jednotlivých skupinách, podľa priemerných hodnôt VS v subtestoch.

Tabuľka č. 3

Korelácie	1.	2.	3.
r_1	0,25	0,42	0,30
r_2	0,78	0,85	0,67
r_3	0,85	0,82	0,74

Hodnoty korelácií v skupinách.

Z NAŠICH PRACOVÍSK

Tieto skupiny sú porovnané v základných parametroch, v hodnotách jednotlivých subtestov a na základe priemerov \bar{x} a rozptylov s^2 pre IQ_c , IQ_v , IQ_p bola overovaná štatistická významnosť rozdielu ich hodnôt /dvoch výberových priemerov pri podmienke $n_1=n_2$ a pri 58 st. voľnosti/.

Skupina chlapcov a dievčat sa takmer neodlišuje v základných parametroch. Z verbálnych subtestov sú najúspešnejší chlapci aj dievčatá v St.č.3 a 4. Počet performačných subtestov, v ktorých dosahujú subjekty oboch pohlaví lepšie bodové hodnoty VS ako je pôvodná norma, je väčší /4/. V oboch skupinách je nižšia hodnota v St.č.7 a obrazce rozptylu výkonov, podľa priemerných hodnôt, sú v oboch skupinách konfiguračne podobné. Vo všetkých troch hodnotách inteligentného kvocientu sú chlapci lepší približne o 1 bod ako dievčatá. Najnižšia je hodnota IQ_v a najvyššiu hodnotu dosahujú subjekty oboch skupín v IQ_p . Diferencia medzi priemernými hodnotami IQ_v a IQ_p , v skupine chlapcov aj dievčat, je rovnaká /4,4 b IQ /.

T-test významnosti rozdielu dvoch výberových priemerov, pre tri druhy IQ nepreukázal štatisticky významné rozdiely medzi skupinami chlapcov a dievčat. Predbežne je možné tvrdiť, že v tejto vekovej skupine, medzi chlapcami a dievčatmi nie sú výrazné interpohlavné rozdiely v troch parametroch, ktoré vyjadrujú mieru intelektových výkonov v škále WISC.

4. Z Á V E R

V príspevku boli uvedené výsledky analýzy intelektových výkonov meraných škálou WISC, v troch vekových skupinách

žiakov ZDŠ. Orientačné poznanie priemerných výkonov, primerane zdravých subjektov /aspoň v stredoslovenskej lokalite/ bude užitočné najmä pri posudzovaní stupňa mentálnej retardácie detí, z tejto oblasti.

Často sú intelektové výkony vyšetovaných retardovaných detí posudzované vzhľadom k pôvodným štatistickým normám. Dá sa predpokladať, že v budúcnosti bude možné previesť obdobnú analýzu, doplnenú kvalitatívnymi znakmi, aj u retardovaných detí tejto lokality, najmä však žiakov OŠ, ktorí sú každoročne častými klientmi na našom pracovisku a tak v psychodiagnostickej praxi dospieť k adekvátnejšiemu posúdeniu aj stupňa ich retardácie.*

- o -

* Ďakujem kolegyni prom. psych. L.Bakošovej-Adamcovej za ochotu a pomoc pri štatistickom spracovaní materiálu

Tabuľka č. 4

FV	10,59	10,60
IQ _v	100,52	99,39
IQ _p	104,92	103,82
IQ _c	102,92	101,59

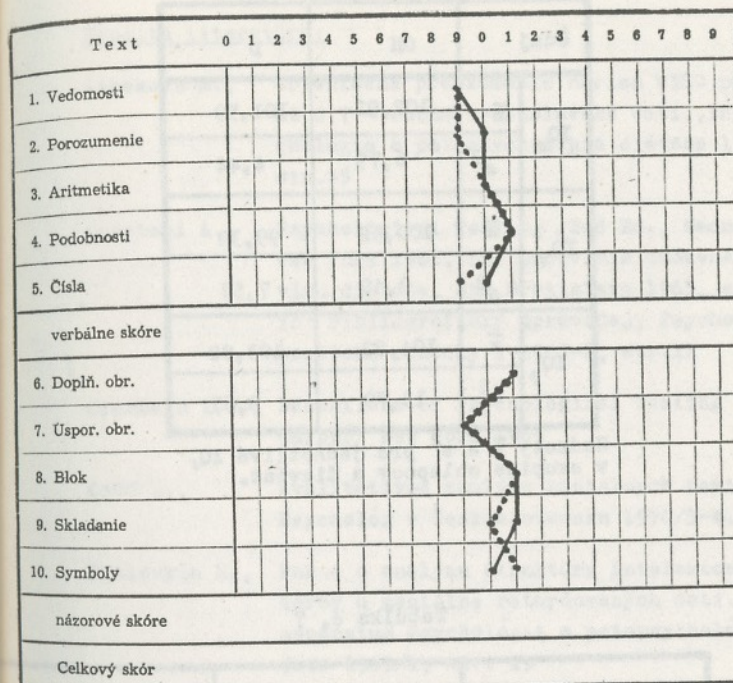
Interpohlavné porovnanie hodnôt základných parametrov, v troch skupinách.

Tabuľka č. 5

St.	CH	D	$d_1 - d_2$
č.1	9,5	8,9	0,6
2	9,8	9,4	0,4
3	10,2	10,2	0,0
4	11,4	10,9	0,5
5	9,2	9,9	0,7
\bar{x} VSc	48,8	49,5	0,7
6	10,7	10,6	0,1
7	9,5	9,2	0,3
8	11,2	10,9	0,3
9	10,9	10,3	0,6
10	10,4	11,4	1,0
\bar{x} PSc	53,6	52,6	1,0
\bar{x} BSc	104,1	102,2	1,9

Priemerné hodnoty VS subtestov, v skupinách chlapcov a dievčat.

Graf č. 4

————— chlapci

..... dievčatá

Grafické znázornenie výkonov chlapcov a dievčat v jednotlivých subtestoch.

Tabuľka č. 6

Údaj		CH	D
IQ _c	\bar{x}	102,92	101,59
	s ²	6,79	4,44
IQ _v	\bar{x}	100,52	99,39
	s ²	9,49	7,57
IQ _p	\bar{x}	104,92	103,82
	s ²	13,79	9,87

Hodnoty \bar{x} a s² pre jednotlivé IQ, v skupine chlapcov a dievčat.

Tabuľka č. 7

Druh t-testu	F	signif.	t	signif.
Medzi \bar{x}_{IQc} /ch-d/	1,51	nie	1,76	nie
Medzi \bar{x}_{IQv} /ch-d/	1,22	nie	1,47	nie
Medzi \bar{x}_{IQp} /ch-d/	1,40	nie	1,17	nie

Hodnoty t-testu pre jednotlivé druhy IQ, medzi skupinami chlapcov a dievčat.

Použitá literatúra:

- Aibeková M., Orientačné preskúmanie noriem WISC pre 6,4 až 6,7 - ročné bratislavské deti., in: Psychológia a patopsychológia dieťaťa 1973/1, str.55
- Anastasi A., Psychological Testing /2nd Ed., Macmillan/, New York 1961, in: Určovanie duševného vývinu dieťaťa, SNP Bratislava 1965, str. 5; in: Bibliografický zpravodaj, Psychodiagnostické pomôcky I-1965-2, str.11
- Crombach L.J., Essentials of Psychological Testing /2nd Ed., Harper/ New York 1965
- Košč L., Kvalitatívna analýza mentálnych testov., in: Psychológ v Československu 1970/3-4, str.22
- Pavlovkin M., Pokus o analýzu štruktúry intelektových faktorov u mentálne retardovaných detí., in: separatum Psychológia a patopsychológia dieťaťa 1969/1, str. 19
- Pichot P., Mentální testy, SPN Praha 1970
- Reisenauer R., Metódy matematické statistiky, SNTL Praha 1970
- Schürer M., Intelligence., in: Diagnostika psychického vývoja, Avicenum Praha 1971, str. 206
- Študijný materiál o škále WISC /majetok KPVK a SVP v B.Bystrici/

PSYCHOLÓGIA VO ŠVÉDSKU

Teodor Künnapas

Ú V O D

Psychológia vo Švédsku vyštartovala relatívne oneskorene. V začiatkoch sa psychológia na univerzitách samostatne neprednášala, ale bola včlenená do pedagogického curriculum: najprv v roku 1909 na Uppsale, 1913 v Lunde, 1918 v Göteborgu a v roku 1937 na univerzite v Stockholme. Avšak prví vedúci katedier na týchto univerzitách veľmi podporovali psychológiu. Napríklad Axel Herrlin na univerzite v Lunde študoval experimentálnu psychológiu u E.G.Müllera na Göttingene a Gustav Jaederholm z Göteborgu svoju doktorskú prácu venoval teórii a praxi merania inteligencie, a ktorý sa tiež po celý svoj život aktívne zaujímal o problémy diferenciálnej psychológie. V praxi to znamenalo, že v pedagogickej výuke hrala psychológia dôležitú, ak nie dominantnú úlohu.

Pionierom švédskeho psychologického výskumu bol Sydney Altrutz z Uppsaly, ktorý bol už na prelome storočia známy po celom svete svojimi prácami o taktilných pocitoch. Približne v tom istom čase začal skúmať K.G.Holm pocity teploty.

Hoci do konca druhej svetovej vojny môžeme zaznamenať iba veľmi málo významnejších úspechov v rámci švédskej psychológie, táto však už mala svojich výrazných repre-

zentantov, ktorí významne ovplyvnili jej ďalší vývin, predovšetkým priamym, osobným spôsobom. Tu treba podotknúť, že psychológia ešte i v tomto období mala obmedzené pole pôsobnosti, pretože bola iba integrálnou súčasťou iných vedeckých disciplín prednášaných na univerzitách. Hociaké oddelenie psychológie, ktoré prípadne existovalo, nemalo prakticky žiadne možnosti výskumu. Ak sa nejaký výskum predsa len uskutočnil, tak to bolo iba na získanie akademického titulu. Tento neutešený obraz sa začal prudko meniť až koncom druhej svetovej vojny, rovnako v teórii, ako i v praxi. V tomto novom vývine môžeme sledovať dve hlavné línie: líniu diferenciálnej psychológie a líniu experimentálnej psychológie.

Začiatky diferenciálnej psychológie

Praktická aplikácia psychologických metód začala fakticky použitím testových metód, ktoré vyvinul začiatkom štyridsiatych rokov Rudolf Anderberg profesor na Uppsale: tieto metódy boli použité na výber osôb pre železnice, a na výber do niektorých námorníckych profesíí. V tom istom období skúmal Herman Siegwald sexuálne rozdiely v rôznych psychologických premenných. Významnú úlohu pre ďalší rozvoj švédskej psychológie zohral John Elmgren, ktorý napísal úvod do faktorovej analýzy. Skoro súčasne bol založený Inštitút aplikovanej psychológie, ktorý sa pridružil ku stockholmskej univerzite. Tento ústav venoval značnú časť svojej aktivity konzultáciám pri profesionálnych a pedagogických záležitostiach, predovšetkým v spolupráci so Swedish Labor Market Board. No boli to psychologické

služby pre vojakov, ktoré priniesli radikálne zmeny do výskumu a všeobecnej praxe švédskej psychológie. V roku 1944 táto práca vyústila do vytvorenia osobitného oddelenia pre personálny výber pri švédskych ozbrojených silách. Vedec-kým poradcom sa stal Torsten Husén. Toto oddelenie sa zaoberalo najmä konštrukciou a administráciou rôznych druhov testov rovnako ako psychologickým výskumom špeciálnych druhov vojenských povolání. Rozsiahlosť práce pri konštruovaní testov mal veľký význam, ktorý prekročil hranice vojenskej psychológie. Táto práca zásadne ovplyvnila ďalší rozvoj diferenciálnej psychológie vo Švédsku. Jedným z príkladov môže byť slúžiť doktorská práca mladého Göstu Ekmana zaoberajúca sa reliabilitou a stabilitou teoretického metodologického výskumu /1947/. Iným prínosom v rámci vojenského servisu bol obrovský počet údajov, ktorý sa získal za tie roky. Tieto dáta tvorili základ prvých rozsiahlych výskumov.

Začiatky experimentálnej psychológie

Začiatky experimentálnej psychológie vo Švédsku sa spájajú s menom Davida Katza, prominentného experimentálneho psychológa, ktorý pôsobil od roku 1937 v Stockholme. Pretože ako výskumník prináležal najmä k nemeckej tradícii a jeho metóda bola v tesnej návaznosti gestaltistickej školy, výskum, ktorý vo Švédsku viedol pokračoval prirodzene v tomto smere. Katz je najznámejším svojím príspevkom ku psychológii farieb a teórii metodológie. V priebehu štyridsiatich rokov väčšinu výskumov percepcie vo Švédsku viedol Katz a jeho spolupracovníci.

Pokrok od roku 1950

Nový, aktívnejší prístup v psychológii s charakteristickými empirickými trendami sa objavuje okolo roku 1950. Boli utvorené samostatné katedry psychológie - v roku 1948 na Uppsale, 1953 v Stockholme, 1955 v Lunde a v roku 1956 v Göteborgu. Najnovšia katedra vznikla v Umeå /1966/. Významným príspevkom k tomuto vývinu bolo, že sa vyriešila finančná stránka psychologického výskumu, ktorý začal podporovať Swedish Council of Social Science Research /založený v roku 1948/. Rovnako i usporiadanie XIII. Medzinárodného psychologického kongresu v Stockholme v roku 1951.

V roku 1960 vznikol prvý švédsky psychologický časopis: The Scandinavian Journal of Psychology /vydavateľom sa stala Asociácia škandinávskych krajín/. Vedecká komunikácia sa tiež podstatne uľahčila vydávaním "Správ", vedeckých článkov publikovaných v angličtine, ktoré sa dostávali vďaka rôznym ústavom do celého sveta. Prvé takéto správy boli Reports from the Psychological Laboratories stockholmskej univerzity, ktoré začali vychádzať v roku 1954.

Za posledné dvadsaťročné obdobie švédska psychológia prešla naozaj veľmi rýchlym vývojom. Až priveľmi rýchlym. Našťastie sa psychologické bádanie nestalo zvláštnou formou filozofie, ani školometskou vedeckou disciplínou. Vzrast rozsiahlosti výskumu je súčasne k rozvoju hlavných odvetví psychológie, ktoré reprezentoval švédsky výskum. Enormný rast celkového objemu závisel vo veľkej miere na tom fakte, že vznikli nové oblasti pôsobnosti psychológie. Z toho dôvodu i hlavné línie naznačené ďalej, sa môže skôr hodnotiť ako príklady, než ako podrobný popis.

Psychofyzika a škálovanie

Výskum v oblasti psychofyziky a škálovania začal vo Švédsku okolo roku 1950 Gösta Ekman /1920 - 1971/ na univerzite v Stockholme. Napriek tomu, že jeho predchádzajúca práca sa vzťahovala najmä k diferenciálnej psychológii a teórii testovania. V roku 1967 dostal G.Ekman od Švédskeho výboru pre sociálno-vedecký výskum, osobitný titul profesora pre psychofyziku a škálovanie. Pod jeho vedením zaznamenalo toto odvetvie psychológie veľmi rýchly rozvoj. Odražom toho boli vedecké poznatky, ktoré získali svetovú reputáciu.

V spojitosti s S.S.Stevensonovým psychofyzickým zákonom, Ekman ukázal, že jednoduchá funkcia sily, si vyžaduje určitú modifikáciu v oblasti slabých stimulov, a že stimulová intenzita sa najlepšie odhaduje z hodnoty, o ktorej sa neskôr zistilo, že je v tesnej spojitosti s detekčným prahom. Keď T.Künnapas v roku 1958 ukázal, že funkcia sily má individuálne odlišnosti, Ekman a jeho spolupracovníci zistili, že tieto rozdiely závisia predovšetkým na pôvodných perцепčných rozdieloch a iba v menšej miere na odpovedovej "bias". Paralelné psychofyzické a neurofyziologické výskumy Gunnara Borga a ostatných, v oblasti chuťových pocitov a Ove Franzéna vo výskume vibrácie ukázali, že neurálne odpovede sú tiež silovou funkciou veľkosti stimulu, čo znamená, že interpretácia týchto funkcií sa vzťahuje primárne k neurofyziologickému základu.

Pomocou týchto nových metód psychologického merania, G.Ekman a jeho spolupracovníci Brigitta Berglund a Ulf Berglund skúmali časové aspekty percepcie. Najdôležitejšie výsledky - že procesy temporálnej integrácie a sen-

zorickej adaptácie sú v podstate rovnaké v rozličných sensorických systémoch - poukazujú na prítomnosť fundamentálnych mechanizmov perceptuálnej integrácie a adaptácie.

Zásadne iným problémom je fluktuácia perцепčných procesov v priebehu času. T.Künnapas kvantifikoval perцепčnú intenzitu tvarových fluktuácií, zatiaľ čo G.Ekman sledoval periodické fluktuácie pozornosti a vnímanú intenzitu negatívnych následných obrazov.

Vzrast záujmu o problémy psychofyziky nastal okolo roku 1960, kedy sa objavili prvé publikácie štúdií o kvantitatívnych reláciách medzi dvomi alebo viacerými psychologickými premennými. Boli to štúdie o subjektívnej podobnosti a subjektívnych pomeroch, ktoré napísal G.Ekman a Hannes Eisler. Súčasný výskum na poli multidimenzionálneho škálovania reprezentuje vo Švédsku H.Eisler, Lennart Sjöberg a Jan Hosman.

G.Ekman a Oswald Bratfisch tiež sledovali vzťah medzi geografickou dištanciou a emocionálnou "zaangažovanosťou". Hlavným poznatkom bolo, že úroveň "zaangažovania" sa zmenuje v jednoduchej funkcii subjektívnej vzdialenosti. Podobné výsledky dosiahol G.Ekman a Ulf Lundberg vzhľadom na vzťah medzi emocionálnym "zaangažovaním" a priestorovou a časovou dištanciou.

Systematickým porovnávaním priamych a nepriamych metód škálovania, rovnako tiež rozličnými typmi priamych metód sa zaoberal G.Ekman, T.Künnapas, H.Eisler a L.Sjöberg. Výskum objasnil reliabilné vzťahy medzi škálami, ktoré vznikli pomocou oboch metód a tým prispel k použiteľnej, prakticky dôležitej integrácii tradične rozdielných

pojmov. Problémom internej konzistencie sa zaoberal H.Eisler a L.Sjöberg. Väčšina práce sa týkala priamych metód, ale L.Sjöberg použil tiež nepriame metódy.

Percepcia

Profesorom na univerzite v Uppsale je v súčasnosti Gunnar Johansson, žiak D.Katza. Jeho doktorská práca, ktorú napísal v roku 1950 sa týkala konfigurácie v percepcii pohybu. Táto práca bola prvou na poli percepcie pohybu a tiež patrí k prvým a najlepším príkladom novej švédskej experimentálnej psychológie. V práci sa použili také technické prostriedky a postupy, ktoré boli vtedy vo Švédsku prakticky neznáme. Nasledujúca výskumná práca uppsalskej skupiny sa týkala predovšetkým percepcie rôznych typov pohybov a zmien v senzorických aspektoch priestorovej percepcie, špecificky zrakového a sluchového vnímania.

V Stockholme, T.Künnapas použil priamych škálovacích metód na štúdium vertikálno-horizontálnej ilúzie; tento autor tiež skúmal percepciu formy prostriedkami multidimenzionálneho škálovania a vnímania vzdialenosti v závislosti na primeraných kľúčoch. Madjid Mashhour uskutočnil výskum percepcie rýchlosti. G.Goude sa zaoberal percepčnou teóriou a pridruženými problémami a ich praktickou aplikáciou. B.Berglundová a U.Berglund sa zaoberali percepčným interakčným fenoménom a vývinom kvantitatívnej teórie čuchových pocitov.

Vzťahom osobnosti a percepcie sa zaoberal Gudmund Smith, profesor psychológie na univerzite v Lunde a Ulf Kragh. V polovici päťdesiatych rokov vyvinuli dve rozdielne

verzie "percepčno-genetickej" techniky založenej na projekatívnej testovej metóde. Kragh Test obranných mechanizmov sám o sebe je senzitívny na osobnostnú deviáciu. Smithova Meta kontrastná technika je vytvorená pre klinické účely, so zameraním na analýzu regulačných mechanizmov v depresívnych a paranoidných podmienkach. G.Smith sa tiež zaoberal štúdiom figurálnych následných efektov.

V posledných rokoch sa objavil záujem o problémy "technickej" psychológie a "environmentálneho" výskumu. Príkladom týchto snáh je práca Kåre Rumara, ktorá sa týka problémov bezpečnosti dopravy a výskum M.Mashoura o konštrukcii možných signálnych systémov Švédskych štátnych dráh. Psychologickými otázkami životného prostredia sa zaoberal Tommy Gärling - skúmal vnímanie architektonického priestoru. B.Berglundová a U.Berglund sa sústredili na výskum vplyvu smogu a leteckého hluku.

David Magnusson, profesor psychológie na stockholmskej univerzite a Lars Nystedt zamerali svoju pozornosť na procesy, ktoré sa spájajú s vnímaním osoby. Analyzovali hodnotiace verbálne správy v snahe objasniť ako vplyva informácia na hodnotenie. Výskumníci použili pri deskripcii matematické modely a aplikovali ich na také problémy ako je napríklad prediktívna presnosť personálnej percepcie ako funkcie informácie vzhľadom na významnosť kľúčov, ako funkcie veľkosti a druhu informácie a pod. V tejto súvislosti sa skúmali lekári, a ich hodnotenia fyzickej choroby a odhady koľko litrov krvi bude treba pri operácii. Tu sa tiež sledovali individuálne rozdiely v personálnej percepcii.

Pokračovanie

/prel.v./

1. Vejn, A.M. a B.I. Kameneckaja: Pamiat čeloveka, M. Nauka, 1973
2. Voprosy algoritimizacii i programmirovannogo obučenia. Vyp. 2, pod red. N.L. Landa, Moskva, Pedagogika, 1973
3. Voprosy motivacii i emocij. Sb. per. s francuzkogo. Vyp. 1. Moskva, 1973
4. Gonobolin, F.N.: Psichologija. Učebnoe posobie dlja pedagogičeskich učilišč. Moskva, 1973
5. Klučnikova, Z.I.: Psichologičeskije osobennosti otučenija čteniju na innostrannom jazyke. Moskva, 1973
6. Kruteckij, V.A.: Osnovy pedagogičeskoj psichologii. Moskva, 1973
7. Merlin, V.S.: Očerki teorii temperamenta. 2-e izd. Permoskoe knižnoe izd. 1973
8. Pamjat i jeje razvitie. Otv. red. Ja. V. Bolšunov. Uljanovskij pedinstitut 1973
9. Problemnoe i programmirovannoe obučenie. Pod red. T.V. Kudrjavceva i A.M. Matjuškina. Moskva, 1973
10. Psichologija vosprijatija. V pomošč prepodavatelju psichologii. Moskva, 1973
11. Problemy teorii i istorii razvitija psichologii. Materialy simpoziuma. Vilnius, 1973
12. Psichologija programmirovannogo obučenija. Pod red. G.S. Kostjuka i G.A. Balla, Kijev, 1973
13. Rubinštejn, S.L.: Problemy obščej psichologii, Moskva, 1973
14. Upravlenie umstvennoj dejatel'nosti i umstvennoe razvitie učaščichsja. Otv. red. A.I. Ščerbakov, Leningrad, 1973
15. Problemy psichologii individualnych različij, Kazaň, 1974
16. Pejsachov, N.M.: Samoregulacija i tipologičeskije svojstva nervnoj sistemy, Kazaň, 1974
17. Teoretičeskije i prikladnyje iss. po psichofiziologii individualnych različij, Kazaň, 1974

S E Z N A M

diplových a dizertačných prác z psychologie, obhájených na filozofické fakultě University J.E. Purkyně v Erně v letech 1968 - 1973

Prokop Novák, Zora Ondrášková

DIPLOMOVÉ PRÁCE

1968

1. Hlačíková Marie, Přezkoušení motorických testů
2. Hružva Vlastimil, Změny v postojích po jednorázové intoxikaci LSD
3. Hružová-Korševová Dobrila, Rysy osobnosti v intoxikaci LSD
4. Hubová Marta, Příspěvek k problému diferenciacie žáků základní devítileté školy
5. Krejčí-Santovjéková Nataša, Zkoušky manuální obratnosti a jejich použití v průmyslové praxi
6. Kadeřábková Dagmar, K otázce psychologického výběru operátorů samočinných počítačů
7. Kysučan Jaroslav, Projevy a příčiny dětských neuróz ve zvláštní škole
8. Rechtoříková-Vítková Olga, Psychologický příspěvek k pracovnímu hodnocení zaměstnanců v elektrotechnickém průmyslu /technologů/
9. Rumíšková-Koničková Jiřina, Psychologické studium práce operátora v energetice

10. Slováčková-Šubová Ilse, Analýza zájmů a přání o povolání u chlapecké mládeže v Brně
11. Sobota Ivan, Hodnoty a hodnocení /s přihlédnutím k mládeži/
12. Ševčík Pavel, Vliv cviku na přesnost a rychlost práce
13. Waberžinková Svatava, K některým problémům osobnosti psychosomaticky nemocných se zřetelem k vředové chorobě

1 9 6 9

14. Cibulec Jindřich, Hodnocení vedoucích pracovníků v energetice
15. Čačka Otto, Některé sociálně psychologické aspekty fluktuace v n.p.Pozemní stavby Brno
16. Černá Vlasta, Analýza výsledků Zazzova testu zvířat
17. Eliášová-Zobetzová Ilona, Vliv monotonie u pracovníků v textilním průmyslu
18. Hlušítková-Ondrová Hana, Některé sociálně psychologické aspekty procesu dovršování převýchovy mladistvých osob, zejména po výstupu z výkonu trestu odnětí svobody v ČSSR
19. Horká-Kozáčková Isabela, Psychologické koreláty orgasmu
20. Jobánková-Břežanská Marta, Vývojové změny ve figurální kresbě u dětí školního věku
21. Kaizar Jan, Zkoumání míry pracovní spokojenosti a rozdílů v míře pracovní spokojenosti u dělníků ve slévárnách dvou průmyslových podniků

22. Matulová Nina, Některé problémy sociální percepce ve dvou fázích vývoje: v předškolním věku a ve stáří
23. Mazálková-Kučerová Jana, Vliv docházky do kolektivního zařízení v předškolním věku a některé charakteristiky osobnosti dětí
24. Novák Tomáš, K problematice rasových předsudků a stereotypů u brněnských středoškoláků
25. Nováková-Říhová Svatava, Determinace zájmů o povolání u mládeže
26. Pevná Ludmila, Interpersonální vztahy ve skupině středních zdravotních pracovníků
27. Pokorný Jan, Psychologický průzkum systému personálních činností na podniku papírenského průmyslu
28. Ryšková-Staňková Hana, Závislost citových vztahů dítěte na některých faktorech rodinného prostředí
29. Střelcová Helena, Sportovní výkonnost a menstruační cyklus
30. Švancarová Lea, Pojetí míru a války v dětské kresbě, event. Vyjádření míru a války v dětské kresbě
31. Vignatiová Marie, Problémy vytváření některých morálních hodnot u adolescentů
32. Zapletalová-Míčová Blanka, Vztah aktivity - pasivity v hypnóze a bdělém stavu

1 9 7 0

33. Adamcová Milada, Aplikace vybrané relaxační metody ve škole I. cyklu
34. Bláhová Libuše, Psychologický výběr uchazečů do učebního poměru mechanik měřící a regulační techniky
35. Bláhová Zdenka, Použití metody pracovního hodnocení k výběru mistrů
36. Boudná Bohumíra, Škálování psychických účinků hluku
37. Capponi Věra, Psychologická charakteristika suicidální mentality schizofreniků
38. Čermáková-Knápková Vladimíra, Kritéria výběru žáků do zvláštních škol z hlediska psychologické teorie a pedagogické praxe
39. Holčíková-Streitová Anna, Vztah temperamentu k preferenci grafických a barevných kompozic
40. Horská Hana, Užití biografického dotazníku při zjišťování vývoje a úspěšnosti výchovných pracovníků
41. Jakeš Antonín, Faktor stáří v retrospektivním a prospektivním zaměření
42. Jílková Olga, Některé determinanty školního prospěchu
43. Juran Jan, Některé otázky psychologického výběru pracovníků pro zahraniční službu
44. Kaprál Ilja, Zjišťování struktury osobnosti výzkumných pracovníků /v oboru chemie/ s užitím Cattellova dotazníku

45. Kostroňová-Pospíšilová Tatjana, K problémům interpersonální percepcie a empatie
46. Krejčí Zlata, Příspěvek ke zkouškám způsobilosti
47. Kubová Vlasta, Analýza potřeb a zájmů u výchovných pracovníků v oboru chemie
48. Mádrová Eva, Problém poznání kongruence osobností v práci Seznamek
49. Macháčková Věra, K otázce pracovní adaptace dětských sester při nástupu do zaměstnání
50. Machů-Fojtová Věra, K problému psychické maskulinity a feminity
51. Makovská-Podlahová Zuzana, Analýza pracovní činnosti a pracovní hodnocení u výzkumných pracovníků v oboru chemie
52. Martínková-Švehlíková Jaroslava, Model potlačování v asociačním experimentu
53. Medáková-Boštíková Marie, Osobnostní charakteristiky nehořových řidičů
54. Mühlbacher Richard, Význam koncentrativních pohybových cvičení pro duševní rovnováhu vysokoškolského studenta
55. Olšanský Bohumil, Psychologické příčiny fluktuace montážních pracovníků
56. Pánková Olga, Vliv temperamentových vlastností na způsob adaptace
57. Plachký Tomáš, Srovnání účinnosti některých způsobů modifikace postojů nebo mínění
58. Rudolecký Miloš, K sociální etiologii deficilit u dětí a mladistvých

59. Ruta Vladimír, Rodiny dětí se sníženou mentální úrovní
60. Severová Jana, Formy vývojových projevů dětí v kojeneckém věku, jejich situační determinanty a vztah k vývojové úrovni
61. Schmidtová Elena, Sociálne interakcie dojčat v situácii krmenia
62. Schulz Josef, Psychologická hlediska při konstrukci palubní desky sportovního a akrobatického letounu
63. Sklenářová Anna, Příspěvek k psychodiagnostice LSD
64. Sluka Václav, Užití psychologických metod k výběru učňů do profese krejčí
65. Stuzková-Vidmarová Zuzana, Srovnání testu subjektivní únavy /TSÚ/ a neurotického dotazníku Eysenckova
66. Šolc Teodor, Vývojové změny frustrační tolerance mentálně retardované mládeže
67. Šířková Věra, Projekce agresivního chování u dětí předškolního věku v technice Doll-play
68. Šišák Peter, Trans jako dimenze hypnózy
69. Tichovský Rudolf, K otázce percepce sociálních vztahů ve skupině vojenských středoškoláků
70. Vaňouček Petr, Váhový profesigram mistra jako základ pracovního hodnocení mistrů
71. Vařinka Jiří, Vztah zájmových oblastí ke kritériu osvědčení učňů

72. Vavříček Ladislav, Pokus o zjištění spokojenosti nemocných s léčebným režimem jednoho oddělení okresní nemocnice a o zjištění jejího vztahu k dynamice skupin léčebného personálu i k charakteru řídicí práce
73. Wittner Pavel, Problémy psychodiagnostiky tvořivosti
74. Zeman Jozef, K mimointelektovým příčinám výkové neúspěšnosti žáků základních devítiletých škol
75. Zedlová Eva, Standardizace testu J.E.P.I. /Eysenck/ a testu úzkosti /Smékal/

1971

76. Daňková Vlasta, Vnímání sebe sama a druhých v závislosti na stupni duševní rovnováhy
77. Hanáček Jaroslav, Některé problémy motivace volby povolání důstojníka
78. Holešovský Karel, Prediktivní hodnota zkoušek bdělé sugestibility pro určování hypnability
79. Huťka Josef, Komenský jako předchůdce moderní pedagogické psychologie
80. Chovancová Zdenka, Vztah temperamentu a hodnotových postojů

81. Krejčí Vlasta, Pracovní hodnocení výzkumných pracovníků
82. Melounová-Leichmanová Helena, Psychologická analýza požadavků kladených na některé výuční obory v chemickém průmyslu
83. Osecká-Štípková Liduška, Resoučtové metody v diagnostice osobnosti
84. Pecinová-Sobotková Marie, Zvláštnosti interpretace emočních výrazů sedmiletých dětí
85. Pešlová Alena, Příspěvek k osobnosti herce /z vymezeného hlediska/
86. Pěňčíková Miloslava, Vývojové změny egocentrické a allocentrické orientace v dospívání
87. Pilař Lubomír, Vztahy mezi některými faktory osobnosti a motivace volby směru vysokoškolského studia u absolventů SVVŠ
88. Sláma Bohumil, K problematice sebectví
89. Šinclová Naděžda, Analýza typu zaměřenosti /ve vztahu k Sheldonovým temperamentům/
90. Vejrostová Zora, Stálost vybraných parametrů kresby lidské postavy u dětí v průběhu jednoho roku vývoje
91. Bělíková Jarmila, Vztah mezi hysterickými rysy a sexuální reaktivitou žen
92. Běťák Luděk, K otázce dimenzí mravního posuzování
93. Elsnerová Xenia, Enuréza jako komplexní problém lékařský, psychologický a sociální
94. Fibrichová Jindřiška, Rozbor sebevražedných pokusů vojáků základní vojenské služby

95. Hájek Petr, Osobní koreláty hypnability
96. Hegner Bořivoj, Příčiny a motivy fluktuace hornických učňů
97. Heinzlová Libuše, K otázce sociální percepce dětí předškolních a pubescentů
98. Holešovská Ivana, Vztah mezi vnímáním v rizikové laboratorní situaci a mezi osobnostními rysy
99. Hroncová Iva, Temperament u dětí s percepčně motorickými poruchami
100. Joanidis Lefteris, Psychokorektivní vliv výtvarné produkce na disharmonický vývoj dítěte
101. Jonášová-Šalleová Dagmar, Pracovní hodnocení mistrů strojírenského závodu
102. Klementová Radoslava, Úloha zájmů jako prediktorů úspěchu v některých výučních profesích
103. Kocourek Jiří, Persekuční motivy ve snech mužů a žen
104. Kocourková Jana, Pokus o charakteristiku osobnosti mladistvého suicidenta
105. Minaříková-Soukupová Eva, Problémy monotomie práce u dělnic na jemné montáži
106. Müller Jan, K problematice změn interpersonálních postojů v souvislosti s navozením diskrepance mezi jednotlivými komponentami postoje
107. Navrátil Václav, Validizace dotazníku temperamentu
108. Nesnídalová-Sluková Ivana, Příspěvek k validizaci testu inverzního kreslení
109. Němcová Šárka, Rozbor dětské kresby v závislostech na deprivacním syndromu
110. Pavlíčková-Koutná Milena, K otázce předsudků a autostereotypů u studentů a absolventů vysokých škol technických

111. Pupíková Zuzana, Psychologická charakteristika úspešného športovca volejbalisty
112. Stanko Juraj, Profesiogram jeřábníka s návrhem komplexní metodiky psychologického vyšetření
113. Székely Michal, Deprivačný syndrom u dlhodobo hospitalizovaných detí
114. Škoda Karel, K otázce validity a možnosti měření psychologických typů v pojetí C.G.Junga
115. Šmahel Miroslav, Erustrační a konfliktové zážitky tělesně postižených adolescentů
116. Štěpánková-Hengsterová Hana, Soubor psychodiagnostických zkoušek pro výběr na studium psychologie
117. Turbová Jarmila, Psychopantomima, psychodrama a diskuse ve skupinové psychoterapii u schizofreniků
118. Vybíralíková Alena, Vliv některých faktorů na postoje 14 - 15 letých žáků ke školní třídě jako sociální skupině
119. Vykoukalová-Runštuková Jarmila, Vliv intervalu mezi pátracími činnostmi na výkon pokusné osoby v hledací zkoušce
120. Zemanová Alena, Změny některých parametrů lidské postavy u dětí 1. a 5. postupného ročníku se zřetelem k poruchovému vývoji
121. Živná Anna, Vředová choroba a dyspeptický syndrom u mladých mužů - vojáků základní vojenské služby

1972

122. Adámková Karla, Psychologický profil šestiletého dítěte
123. Bláha Miroslav, Příspěvek k analýze kontinuitní pozornosti v dospívání
124. Bloudková Marie, Poradenská zkouška u studentů
125. Dvořáček Vladimír, Taxinomie osobních stylů
126. Dukátová Jana, Sémantický diferenciál psychologických pojmů u studentů a absolventů psychologie
127. Elblová Blanka, Verbální projev jako výraz dětské fantazie
128. Fojtíková-Suchopová Helena, Výchovné postoje rodičů a osobnost dítěte
129. Hanák Jiří, Neuroticismus vysokoškolských studentů, jeho příznaky a příčiny
130. Havlíková Hana, Determinace zájmu o povolání u některých profesí v železniční dopravě
131. Hofírek Miroslav, Vývoj kresby lidské postavy v prepuberte a pubertě
132. Holubová Eva, Vztah dětí školního věku k pracovní činnosti
133. Hübllová-Kopecká Lenka, Determinace zájmů o povolání u žáků zemědělských vysokých škol
134. Klimentová Oliva, Zájmová orientace 14 - 15 leté mládeže se zřetelem k studijnímu a pracovnímu směru
135. Matonohová-Dostálková Blanka, Srovnání osobních vlastností demonstrativních a nedemonstrativních suicidentů

136. Menšíková-Čuchnová Ludmila, Vzájemné hodnocení partnerů v harmonických a disharmonických manželstvích
137. Minaříková Jaruška, Sociální adaptace dětských suikidentů
138. Muzikant František, Vztahy mezi duševní rovnováhou středoškolských studentů a jejich adaptací na školní prostředí
139. Müllerová-Kubová Eva, Jednání s lidmi
140. Nerudová-Bakalíková Blanka, Motiva a příčiny fluktuace učňů
141. Nesnídal Rostislav, Analýza práce a pracovní hodnocení u profese normovače
142. Němčík Bruno, Diagnostika temperamentu pomocí Kochova testu stromu
143. Ostřížková-Voslařová Jana, Srovnání sexuální reaktivity mladých žen před a po narození dítěte
144. Pavelková-Hynštová Drahomíra, K problematice struktury intelektových schopností u 13-15 letých žáků
145. Pavlů Miluše, Vývojová sociabilita egocentrických a allocentrických tendencí v období puberty
146. Pokorná-Koukalová Jarmila, Vztah zájmů k některým rysům osobnosti
147. Řehulka Zdeněk, Výzkum zátěže simultánní činnosti
148. Szpak Zdeněk, Zkoumání agresivních projevů u mladistvých provinilců
149. Štěpaníková-Nováková Alena, Vývoj mechanické a logické paměti u dětí školního věku

150. Štouračová Blanka, Indikátory emotivity a aktivity adolescentů ve Warteggově testu
151. Švehláková Helena, Projevy temperamentu v chování adolescentů
152. Vavřík Petr, Některé aspekty skupinové dynamiky v rámci terapeutické komunity
153. Veselá Helena, Změny v interpersonálních vztazích mladých manželů po narození dítěte
154. Vognarová-Plačková Dagmar, Zjišťování pracovní způsobilosti u profese normovače
155. Wittnerová-Kounová Iva, K problematice posuzování pracovní způsobilosti kádrových a personálních pracovníků
156. Ženatý Jan, Vztah mezi perceptivní zaměřeností /ustanovka/ a některými dimenzami osobnosti

1 9 7 3

157. Adamcová Iva, Zjišťování adaptability u fluktuantů
158. Bláhová Jana, Vývoj psychologie práce v SSSR v letech 1945 - 1972
159. Buchtová-Dvořáková Božena, Klasifikace profesí - pracovních funkcí - v podniku za účelem vypracování systému přijímání, výběru a rozmístování pracovníků
160. Bursová-Krejčířiková Marie, Vývoj mravního usuzování u dětí mladšího školního věku

161. Filó Pavel, Vliv cviku na rozvoj prostorové představivosti
162. Floriánová-Hrbatová, Vývoj opticko konstruktivních schopností u žáků elementárního stupně se speciální matematickou výukou
163. Franek Aleš, K psychologické charakteristice nehodového chování
164. Franková-Blažejovská Emilie, Determinanty neukázněnosti žáků
165. Knesl Pavel, Výzkum determinant sociometrické volby v emocionální sféře školních skupin
166. Kolářová Vlasta, Poradenská zkouška u učňů profesí technických a netechnických
167. Koncerová Helena, Distribuce pozornosti profesionálních řidičů
168. Konečný Josef, Analýza procesu posuzování barev pomocí sémantického diferenciálu
169. Kopečná Jana, Vývoj vztahu k povolání u žáků zvláštní školy
170. Kozáková Pavla, Rozdíly prospektivního a retrospektivního zaměření v mladší dospělosti a preseniu
171. Králík Jan, Vliv hudby na vznik a prožívání monotonie
172. Králíková Božena, Analýza konfliktů v dopravě
173. Kratochvílová-Kolářová Eva, Rozbor fluktuace v jednom ze středisek n.p. MEZ Brno
174. Křápková Milena, Výzkum grafických projevů tvořivosti a návrhářů obuvi
175. Křížová-Richtrová Alena, Vztah mezi tvořivostí a úspěšností ve studiu posluchačů psychologie

176. Kutnohorský Václav, Zvláštnosti profesionální orientace motoricky handicapovaných pubescentů a adolescentů
177. Lacinová-Jeřábková Jiřina, Vývoj morálního hodnocení u adolescentů
178. Mandlová Milena, Vliv velikosti skupiny na dynamiku skupinové terapie v terapeutické komunitě
179. Mazúrová Zuzana, Postoje k manželství u vysokoškoláků různých oborů
180. Milušková Marie, Vztah mezi agresivitou a některými rysy osobnosti
181. Mudříková Emilie, Psychologická analýza determinant neprospěchu u žáků ZDŠ /7. a 8. tř./
182. Musilová Jaroslava, SVětonázorová orientace vedoucích pracovníků
183. Nepustil Václav, Styl řízení vedoucího pracovníka
184. Palánová-Pavlíková Marie, Vývoj zájmů o povolání u pubescentů
185. Pantůčková Marie, Hudba a pantomima v úvodu diskusního sezení skupinové psychoterapie
186. Pazdírek Vladimír, Diskriminační senzorické reakce řidičů
187. Pražáková Zdenka, Aplikace sémantického diferenciálu při posuzování literárních žánrů
188. Přikrylová-Bánová Zdislava, Psychologický profil dřívějších neurotiků v mladší dospělosti
189. Riedlová Zuzana, Stabilita morálního hodnocení u pubescentů
190. Skotal Václav, Porucha pozornosti a jejich projevy ve školní práci

191. Slaměník Ivan, Pokus o analýzu postupů a strategií při řešení myšlenkových úloh
192. Sotolářová-Procházková Marie, Struktura osobnosti mladistvých provinilců
193. Součková Helena, Determinace zájmů u některých profesí ve stavebnictví a jejich vztah k úspěšnosti, spokojenosti a stabilitě
194. Ševčíková Hana, Koncepce poradenství pro volbu povolání
195. Šiške Miloslav, Psychologická analýza práce u pracovníků konstrukčního oddělení
196. Šlechtová-Vítková Jiřina, Subjektivní únava u pracovníků s neurotickými obtížemi
197. Šlezingerová Jana, Faktor socializace chování ve skupinové hře předškolních a školních dětí
198. Švábová Hana, Psychologická analýza práce traktoristy a kombajnéra
199. Valentová Jarmila, Předvídání průběhu a výsledku činnosti u dětí předškolního věku
200. Weinberger Jan, Psychologická analýza pracovní činnosti řidiče rypadla
201. Wojciechowska Zdena, Subjektivní únava a příznaky neuróz u adolescentů
202. Zvonková Marie, Psychologické sledování změn orientace u pacientů s nitřlebním porušením
203. Ženatá Lydie, Analýza pracovní spokojenosti v provozu těžké mechaniky strojírenského závodu

DIZERTAČNÍ PRÁCE

1968

1. Balaščík Drahomír, Význam inteligence a některých exogenních faktorů v oblasti delikventního chování mladistvých
2. Bartoš Ladislav, Studium reakcí na frustraci pomocí Rozenzweigova testu
3. Bartošová Vlasta, Psychologický rozbor povolání zdravotní sestry
4. Kohoutek Rudolf, Příspěvek k zjišťování vlastností osobnosti uchazeček o povolání prodavačky
5. Plocek Karel, K problematice sociální maladaptace v dospívání a mladém věku
6. Stárková Jarmila, Poruchy myšlení u schizofrenních a organicky dementních pacientů v procesu objasňování významu slov
7. Svoboda Mojmír, K otázce vlivu hypnability na typ hypnózy
8. Vysekalová Jitka, Pracovní hodnocení vedoucích a samostatných pracovníků

1969

9. Balaščíková Blanka, K problémům aspirace v dětském věku
10. Dlabačová Eva, Úzkost v pathogeneze neurózy
11. Švancarová Lea, Vyjádření války a míru v dětské kresbě

1970

12. Hradecká Milada CSc., Aspirační úrovně
13. Kolejková Alžběta, Citové vztahy dětí k rodičům se zvláštním zřetelem k struktuře rodiny
14. Kučerová Jana, Vliv kolektivní výchovy na některé charakteristiky osobnosti dětí
15. Střelcová Helena, Sportovní výkonnost a menstruační cyklus
16. Valová Grizelda, K vývojovým zvláštnostem v třídící činnosti dětí
17. Zelina Miroň, Špecifikácia nárokov práce na osobné a pracovné vlastnosti šičky a krajčírky

1971

18. Osecká Liduška, Formální vztah mezi Eysenckovými dimenzemi a klasickými typy
19. Schulz Josef, Psychologická hlediska při konstrukci palubní desky sportovního a akrobatického letounu
20. Živná Anna, Vředová choroba a neurodyspeptický syndrom u mladých mužů - vojáků v základní vojenské službě

1972

21. Boudná Bohumíra, Škálování psychických účinků hluku
22. Čačka Otto, Kvalitativní a kvantitativní aspekty flukтуаční tendence stavebních dělníků
23. Klementová Radoslava, Zájmy jako prediktory úspěchu a stability v povolání
24. Krejčí Zlata, Zkoušky způsobilosti pro jednotlivé profese
25. Slováčková Ilse, Výzkum zájmů a profesionální orientace u chlapecké mládeže
26. Veselá Sonja, Příspěvek k problematice dětské čtenářské konkretizace

1973

27. Řehulka Evžen, Výzkum zátěže u výpravčích různého věku

III. STRETNUTIE PSYCHOLÓGOV PODUNAJSKÝCH KRAJÍN

Ústav experimentálnej psychológie usporiadal v dňoch 24. - 28. 9. 1973 v Smolenickom zámku už po tretíkrát stretnutie psychológov podunajských krajín. Stretnutia sa zúčastnilo, okrem pracovníkov Ústavu 18 československých psychológov, 6 psychológov zo SSSR, 6 z NDR, 4 z Rumunska, 4 z Poľska, 2 z Juhoslávie, 6 z Maďarska, 2 z Rakúska a z Holandska, a po jednom účastníkovi z NSR, Veľkej Británie, Švédska, Belgicka, Chile a Kanady, spolu 82 účastníkov z toho 38 zo zahraničia.

Cieľom stretnutia, podľa zámeru organizátora, PhDr. D. Kováča Sc. bolo:

- 1/ konfrontovať výsledky výskumných úloh riešených v Ústave experimentálnej psychológie s názormi popredných našich i zahraničných odborníkov
- 2/ sústrediť na toto rokovanie špičkových psychológov zo socialistických krajín k predneseniu koncepčných prednášok k témam základného výskumu v psychológii.

Program rokovania sa organizoval formou 5 sympózií, 3 referátových zasadnutí a jednej monotematickej diskusie zameranej na otázky psychodiagnostiky. Hlavnou náplňou boli sympóziá zamerané svojim obsahom na problémy, ktoré riešia pracovníci Ústavu; boli to tieto:

Problémy diferenciálnej psychofyziológie,
vedúci A. Uherík

Psychologické aspekty systému človek - počítač,
vedúci M. Stríženec

Pamät a zabúdanie - vedúci I. Šipoš

Meranie laterálnej preferencie - vedúci D. Kováč

Psychologický stres - vedúci J. Daniel

Dovedna, ako v sympóziách tak i v referátových sedeniach odznelo 54 referátov. Nemenej významnou súčasťou stretnutia však boli, ako pri každom podobnom podujatí, neformálne rozhovory, z ktorých tiež vyšiel návrh spolupráce medzi ÚEP SAV a Psychologickým ústavom AV ZSSR, ktorého zástupca riaditeľa J. M. Zabrodin viedol sovietsku delegáciu. Význam podujatia zvýraznila osobná účasť prezidenta Medzinárodnej únie psychologických vied prof. J. Nuttina, ktorý v mene Únie predniesol pozdravný prívät a aktívne vystúpil v referátovom zasadnutí. S prívätom tiež vystúpil generálny sekretár SAV Milan Repáš, člen-korešpondent ČSAV a zúčastnil sa osobne i koktailu, usporiadaného predsedom SAV, akademikom Karolom Šiškom, patrónom stretnutia.

V záverečnom hodnotení organizátor konštatoval, že najcennejším príspevkom je spoločensko-ideový prínos stretnutia, predovšetkým preto, že rokovanie sa týkalo v podstate optimalizácie vývinu osobnosti človeka v podmienkach vedecko-technickej revolúcie, kde psychológia má svoje nezastupiteľné miesto. Tieto myšlienky zdôraznil v pozdravnom liste účastníkom stretnutia i predseda vlády SSR prof. P. Colotka.

Podľa mienky účastníkov zo zahraničia, medzi ktorými bol i popredný kanadský psychológ prof. J. Zubek, pôvodom liptovský Slováč, úroveň stretnutia z hľadiska organizačného zabezpečenia, panujúcej atmosféry, ale predovšetkým úrovne vystúpení a referátov, znesie i prísne medzinárodné kritériá.

Význam podujatia podčiarkli i správy v masovo-komunikačných prostriedkoch, kde predovšetkým v televízii, zahraniční účastníci z kapitalistických krajín odsúdili kontra-revolúciu v Chile.

Možno konštatovať, že naša psychologická obec má na svojom konte opäť jedno veľmi vydarené podujatie, za úspechom ktorého je veľa námahy a práce predovšetkým pracovníkov Ústavu experimentálnej psychológie a iných pracovísk SAV.

Budúce IV. stretnutie psychológov podunajských krajín bude v Maďarsku v roku 1976.

R. Kostolanský

II. PRAŽSKÁ KONFERENCE

O PSYCHOLOGII LIDSKÉHO UČENÍ A ŘEŠENÍ PROBLÉMU

Psychologický ústav ČSAV ČSSR v Praze uspořádal ve dnech 16. - 20.července 1973 pod záštitou ČSAV a Ministerstva školství ČSR a za spoluúčasti UNESCO v pražském hotelu Internacionál 2.pražskou konferenci /Psychologie lidského učení a řešení problémů/. Předsedou přípravného a organizačního výboru konference byl ředitel PsÚ ČSAV člen korespondent J.Linhart a výkonným tajemníkem dr.Z.Jelínková. Tématicky i organizačně navazovala tato konference na 1.pražskou konferenci pořádanou v r.1969.

Jednání i výsledky konference byly odrazem současného stavu vědecké analýzy a přispěly mimo jiné k objasnění zejména těchto základních otázek:

- 1/ vztahů mezi učením, řešením problému a poznávacími procesy
- 2/ vztahů mezi strukturou lidské činnosti a učením
- 3/ vztahů mezi aktivační a motivační úrovní, pozorností, explorační činností a učením.

Vlastního jednání konference se zúčastnilo přes 200 odborníků z 23 zemí světa. Program konference probíhal v plenárních zasedáních a v sedmi sekcích. Jednacím jazyky byla ruština a angličtina. Sekcím předsedali vždy 2 významní zahraniční odborníci s jedním domácím koordinátorem. V úvodním zasedání odezněly přednášky prof. Lomova, prof. Příbrama a prof. Linharta.

Prof. B.F.Lomov, ředitel Psychologického ústavu AV SSSR v Moskvě, zdůraznil ve svém referátu "O systémovém přístupu v psychologii" složitost studia psychických jevů, vyplývajících z komplexnosti hlavního předmětu psychologie - **č l o v ě k a**. Život člověka probíhá jako polysystémový proces a psychologie se při jeho výzkumu ocitá v průsečíku řady věd. Úspěch dalšího výzkumu psychologických problémů proto závisí na tom, do jaké míry se podaří realizovat systémový přístup. Podmínkou této realizace je studium psychologických procesů jako procesů 1/ polysystémové, 2/ mnohoúrovňové, 3/ vícerozměrné a 4/ vývojové povahy.

Prof.K.H.Pribram ze Stanfordské university v Kalifornii podal ve svém referátu "Brain electrical activity during stimulus and response selection" přehled svých posledních výzkumů, týkajících se elektrické aktivity mozku při učení, rozhodování a řešení problémů. Základní tezí jeho referátu je hypotéza, že podstatu člověka je třeba hledat v rozhodovacích mozkových mechanismech.

Prof.J.Linhart v referátu "Procesy poznávání a učení" objasnil na základě výzkumů, které provedl v poslední době v oblasti párově-asociačního učení, v oblasti znakově-pojmové identifikace, zobecňování a řešení problémů, některé nové vztahy mezi teorií činnosti, poznávání a učení. Pomocí komparace procesů v identifikačním a párově-asociačním učení se zabýval genezí významu i ve vztahu k semiotice z hlediska pravděpodobnostní a logické analýzy /viz např. zákon postačující pravděpodobnosti/. Uvedl nové výsledky týkající se učení za podmínek relativně úplné a neúplné informace o úkolové situaci. Na základě těchto výzkumů autor vyvodil dva základní typy kognitivní samoorganizace,

SO_I a SO_{II}. Dále podal teoretický model a formální popis některých znakově-pojmových forem identifikace, zobecňování a abstrakce; popis se opírá o aparát predikátové logiky /referát byl v plném znění otištěn v Bulletinu PsÚ ČSAV č. 2/1973/.

Z jednání v sekcích se stručně zmíníme pouze o některých příspěvcích.

V sekci "Řešení problémů a heuristické programy" bylo předneseno 17 referátů. Předsedy byli F.Klix z NDR a N.V.Findler z USA, koordinátorem S.Vohník z ČSSR. Za nejdůležitější příspěvek lze považovat úvodní referát F.Klix "Současné trendy ve výzkumu řešení problémů", v němž referent vytyčil šest problémových okruhů: 1/ studium strukturální organizace získávání informací, 2/ užití informací a jejich přetváření ve strategie, 3/ generování a použití heuristických procedur v problémovém prostoru, 4/ úloha sémantických složek, 5/ individuální rozdíly a 6/ vývojové charakteristiky. Vyzdvihl též význam využití počítačů a studium formálních gramatik, které potvrdilo hypotézu o hierarchické organizaci kognitivních struktur.

B.Krause a H.J.Lander z NDR se pokusili o formalizaci problému, která dovoluje zkoumat základní složky procesu řešení a popsat hierarchický proces řešení pomocí spojení elementárních relací. K.Reaheim z Norska zkoumal vztah intelektuální reflexe a aktivní explorační při řešení obtížných úloh. Prokázal, že v naprosto neznámých situacích je rozhodujícím faktorem úspěchu spíše aktivní explorační než intelektuální reflexe.

H.Hagendorf, B.Dülge a H.Sydov z NDR navrhli ve svém referátu subjektivní ohodnocovací funkci, vyjadřující vzdále-

nost od cíle v grafu problémového prostoru. Pomocí této funkce se pokusili experimentálně zjistit vnitřní skladbu strukturálních komponent problémového prostoru. S.Gladigau a W.Krause z NDR předložili jinou ohodnocovací funkci, zachycující změny ve vztazích mezi získáváním informace a restrikcí problémové situace v průběhu řešení problému dekompozičního typu. Na podkladě experimentálních výsledků dovozují, že na počátku procesu řešení je preferováno získávání informace, zatímco na konci je tomu naopak.

Úlohou sémantické složky v procesu řešení problému se zabýval B.Jülisch z NDR. Makroanalýza jeho experimentálních dat ukázala, že popis úlohy nemá vliv na vytváření podcílů a generování posloupností operací. Mikroanalýza potom ukázala, že se sémantika při řešení projevuje prostřednictvím evaluace specifických poznávacích struktur, jež je chápáno jako postupné transformování počátečního stavu na stav cílový. A.Demilly z Francie se pokusil o experimentální simulaci výzkumně badatelské práce. Jde o pokus popsat a analyzovat posloupnosti přirozených heuristických operací, jaké např. vedly k objevení struktury DNK. K tomuto cíli bylo použito uzpůsobené PSI /Problem Solving and Information/ aparatury Američana I.R.Johna.

Další tři referáty vycházejí z analýzy různých typů her. N.V.Findler a H.K.Klein z USA informují o induktivním odhalování heuristických procesů při hře poker, A.Elithorn z Anglie referuje o výzkumech se svou experimentální hrou Advise, která má některé vlastnosti šachové hry.

P.Křivka a J.Linhart informovali o modelování heuristických procesů v kognitivní hře Dominograf. Úloha spočívá v nalezení určitých vztahů mezi relačními strukturami /grafy/: jedna je dána a druhou si v průběhu řešení subjekt

vytváří. Simulační program vychází z detailní analýzy protokolů. Každý z 6ti typů hypotéz je formálně popsán symbolickou formulí. Základní princip programu spočívá v pravděpodobnostním výběru typu hypotézy. Program sám o sobě je verifikačním cyklem tří částí: výběru hypotézy, restrukturační problémové situace a verifikace.

Sekci "Symbolické a poznávací procesy" předsedala M.Przetacznikowa z Polska a W.Schönplflug z NSR a koordinátorem byl M.Špaček. Referáty, kterých bylo předneseno celkem 23, lze tématicky rozdělit do těchto čtyř okruhů: 1/ Řeč a symbolické procesy, 2/ Identifikace pojmů a myšlení, 3/ Paměť, 4/ Osobnost a poznávací procesy. Většina příspěvků se týkala otázek operačního myšlení a obsahu operací /některé navazovaly na Piagetovy výzkumy/, menší část metodologických otázek nebo problémů čistě teoretických. Dva referáty se týkaly Linhartovy metody výzkumů znakově pojmové identifikace, rozpracované v PsÚ ČSAV v Praze. Dvě další sdělení se týkala možností matematicko-logické formalizace myšlenkových operací. V prvním se Z. Zastávka /ČSSR/ pokouší o rozvíjení strukturační Piagetovy grupy čtyř transformací /INRC/ a vyčleňuje dvě další transformace - vnější a vnitřní - izomorfní s grupou INCR, které podle autora umožňují lepší formulaci některých psychologických problémů. Ve druhém se W.M.Bart /USA/ pokusil o integrovanou reprezentaci operačního myšlení pomocí algebraických pojmů. Autor prezentoval svůj logicko-matematický model kognitivního vývoje z neopiagetovského hlediska. A.Zimmer z NSR analyzuje strategie v dlouhodobé paměti. Při volném vybavování zjistil tři typy restrukturecí naučeného materiálu: jednodimenzionální, hierarchickou a kombinovanou.

Zimmerovy výzkumy navazují na výzkumy O.A.Millera, z něhož vychází také referát L.Kolmana /ČSSR/ o struktuře systému pojmů uložených v paměti. Jde o matematický model této struktury a o popis některých vztahů mezi jejím topologickým charakterem a efektivností paměti.

T.Helstrup z Norska v referátu o vizuálních a verbálních procesech paměti poukazuje na to, že stavy paměti lze chápat jako situace řešení problému.

Čtrnáct referátů sekce "Psychologie učení a jeho modely", jíž předsedali V.V.Davydov z SSSR a B.Inhelderová ze Švýcarska s českým koordinátorem K.Balcarem, se týkalo tří tematických okruhů.

- 1/ Otázky dynamiky vztahů mezi vnějšími a vnitřními faktory psychologického vývoje v oblasti učení a řešení problémů /příspěvky Inhelderové a Bovetové ze Švýcarska, Lompschera z NDR a Bercfajové z SSSR/.
- 2/ Rozpracování modelů založených na logické analýze a zahrnujících i mimologické prvky. B.B.Birjukov a S.S.Masčanová z SSSR ve svém pokusu o logický rozbor komunikace a procesu učení chápou intelektuální komunikaci jako vzájemnou interakci tezaurických systémů v průběhu kombinace predikátů. Domnívají se přitom, že zde lze postihnout i takové mimologické prvky jako je emocionální hodnocení.
- 3/ Užití složitějších a komplexnějších modelů, vycházejících z možností současné technologie. Jde o referáty, jež vycházejí z požadavků po složitějších experimentálních projektech.

Určitou odezvou na tyto požadavky byl příspěvek A.Plechanova z PsÚ ČSAV v Praze, který uvedl možnosti použití počíta-

že při řízení psychologických experimentů a popsal uspořádání, jež se realizuje v PsÚ ČSAV v Praze.

V sekci "Vnímání a pozornost", jíž předsedali B.F.Lomov z SSSR a E.Mittenecker z Rakouska s koordinátorem Z.Bohdanecským, bylo z celkového počtu jedenácti referátů předneseno 9 výzkumnými pracovníky SAV a ČSAV. Vesměs šlo o sdělení výsledků experimentálních výzkumů v oblasti učení, vnímání, pozornosti a myšlení.

Sdělení D.Kováče vychází z předpokladu, že vnímání a zpracovávání informací jsou procesy párové povahy a že kompetitivní vztah v párových funkcích je případem nespecifického učení, jež podstatně usnadňuje zpracovávání informací. Tento předpoklad pak dovozuje některými výsledky měření laterálních preferencí u skupin žáků staršího školního věku.

Společná Psychofyziologická laboratoř PsÚ ČSAV a FgÚ ČSAV v Praze byla zastoupena šesti referáty, zabývajícími se problematikou vnímání a myšlení. Z nich např. sdělení "Psychofyziologické koreláty při řešení verbálních vizuálně prezentovaných úloh" přednesené M.Špačkem informují o dílčích výsledcích komplexního výzkumu, v němž se zjišťují vztahy mezi volným kontinuálním asociováním, vizuálním řešením problému a rekognicí. Analýza vnímání a myšlení, se provádí na základě záznamu očních pohybů. V experimentech se používá smysluprostého, a to jak verbálního, tak i figurálního materiálu /o vnímání smysluprostých tvarů referovala sdělení Z.Bohdanecského a V.Božkova/.

V sekci "Aktivace a motivace" předsedali A.S.Prangišvili z SSSR a R.D.Tarte z USA za koordinátorství Z.Sureše. Předneseno zde bylo 8 referátů, z nichž za nejvýznam-

nější lze považovat úvodní referát A.S.Frangišviliho "Učení a ustanovka", objasňující základní teoretické principy Gruzínské psychologické školy. Podstatou učení je podle Frangišviliho formování lidské osobnosti. Osobnost a učení se v Gruzínské škole studuje na základě pojmu ustanovky, jímž se označuje taková struktura osobnosti, která v každém momentu určuje průběh její činnosti. Ustanovka představuje nejvyšší stupeň psychické regulace.

V sekci "Psychofyziologické aspekty učení a paměti" bylo za předsednictví R.Floru z Rumunska a K.H.Pribrama z USA a za koordinátorství C.Dostálka předneseno šest referátů s bohatou diskusí. Tématocky šlo o tyto okruhy:

- 1/ Elektrofyziologické koreláty procesů paměti a učení,
- 2/ vztahy mezi parametry podnětů a funkčním stavem subjektu v době učení,
- 3/ psychofarmakologické aspekty,
- 4/ dějiny psychofyziologie /příspěvek J.E.Purkyně k fyziologické psychologii/.

V sekci "Aplikační problémy" předsedal R.D.Tarte z USA a koordinovala ji J.Kotásková. Předneseno zde bylo 6 sdělení, která odrážejí trendy aplikovaného psychologického výzkumu tvůrčí činnosti v běžném pracovním procesu, v řízení vědecko-výzkumných organizací, v diagnostice tvůrčích talentů a j.

Zhodnocení pracovních výsledků konference podali na závěrečném plenárním zasedání K.H.Pribram a J.Linhart. Význam konference v rámci širších vědeckých a společenských aspektů pak ve svých vystoupeních vyzdvihli zástupce vedoucího tajemníka člsl.komise pro spolupráci s UNFSCO dr.E.Řezáč, první nám.min. školství ČSR prof.M.Cipro a rektor UK v Praze prof.B.Švestka.

Společným rysem těchto hodnocení je zdůraznění pozitivního přínosu konference nejen pro rozvoj vědy, ale i pro podporu přátelských vztahů mezi národy. Konference byla vysoce kladně přijata nejen domácími odborníky, ale i účastníky ze zahraničí. Kladné přijetí myšlenky této konference našimi vládními a stranickými orgány se projevilo v účinné podpoře při jejích přípravách i průběhu.

Konference se zabývala, jak naznačuje i tato stručná zpráva, klíčovými otázkami obecné psychologie. Zdůrazněn zde byl význam kategorie činnosti a jejího vztahu k psychickým i fyziologickým procesům /Lomov, Davydov, Frangišvili, Linhart aj./. V čelných referátech byly analyzovány vztahy mezi učením, řešením problému, kognitivními a verbálními procesy a jejich strukturami. Zájem byl dále zaměřen na vztahy aktivace, motivace a pozornosti k poznávacím procesům a učení.

Za zvláště důležité lze pokládat to, že konference ukázala na možnosti sblížení formálních jazyků, na jejichž základě jsou konstruovány programy činnosti a jazyků, které vycházejí z experimentálních výzkumů učení, řešení problémů a myšlení. Tato velmi perspektivní oblast, která se týká modelování psychických procesů si vyžádá dlouhodobou spolupráci psychologů, logiků, matematiků i odborníků dalších vědních odvětví. Lze říci, že zasedání v sekcích, zejména v sekcích "Řešení problémů a heuristické programy", "Symbolické a kognitivní procesy", a "Psychologie učení a jeho modely" přinesly nové a důležité informace v tomto ohledu. Konferenční sborníky, jejichž publikaci PsÚ ČSAV v Praze připravuje podají konkrétní obraz o vlastní náplni a průběhu jednání konference. Na závěr nezbyvá než konsta-

tovat, že požadavek a návrh vzešlý od účastníků konferencie, aby za tři roky došlo k opětnému setkání odborníků z oblasti učení a řešení problému zase v Praze, se Psychologický ústav ČSAV v Praze bude snažit splnit a realizovat.

Miroslav Š p a ě k
Psychologický ústav ČSAV, Praha

DIMENZIE ANXIETY A STRESU

Pod týmto názvom sa bude konať v gréckych Aténach 2. - 5. septembra medzinárodná konferencia. Jej cieľom bude zaoterať sa najdôležitejšími vedeckými poznatkami v oblasti anxiety a stresu. Dôraz sa bude klásť najmä na

- behaviorálne problémy spojené s anxiety a stresom a na príspevky riešiacie tieto otázky na modernej vedeckej báze
- fyziologické aspekty anxiety a stresu
- roly biofyzických a biochemických premenných /napríklad drog/
- teoretické a metodologické výsledky vo výskume anxiety a stresu

Žiadúce sú najmä empirické príspevky a pôvodné originálne návrhy, týkajúce sa teoretických, metodologických a výskumných aspektov vo výskume anxiety a stresu.

Konferenciu budú viesť:

Prof. Irwin G. Sarason
Department of Psychology,
NI-25 University of Washing-
ton Seattle, Washington
98195 U.S.A.

Prof. Charles D. Spielberger
Department of Psychology
University of South Florida
Tampa, Florida 33620 U.S.A.

Prihlášky referátov alebo pasívnej účasti treba poslať na adresu prof. Sarasona

Collegium Internationale Activitatis Nervosae Superioris /C.I.A.N.S./, sekce Světové psychiatrické asociaci uspořádá v Praze ve dnech 30.6. - 3.7. 1975 svůh

2. MEZINÁRODNÍ KONGRES

Jeho cílem je interdisciplinární diskuse problémů experimentálního a klinického výzkumu vyšších nervových funkcí s předběžným programem:

- 1/ Vývojové a genetické determinanty chování
- 2/ Vnímání a pozornost
- 3/ Podmiňování, učení a paměť
- 4/ Řeč, myšlení a řešení problému
- 5/ Spánek a hypnosa
- 6/ Ethologické aspekty
- 7/ Faktory prostředí
- 8/ Psychosomatické, kortikoviscerální vztahy
- 9/ Neurofysiologické mechanizmy v psychopathologii
- 10/ Profylaktická psychiatrie a hygiena
- 11/ Zpracování dat a modelování

Kongresovými jazyky jsou angličtina, francouzština, němčina a ruština. Simultánní překladatelská služba bude zajištěna pouze pro plenární zasedání. Předběžné přihlášky k účasti zašlete do 30. dubna 1974 na adresu: 2. Mezinárodní kongres C.I.A.N.S., Československá lékařská společnost J.E. Purkyně, Sokolská 31, 120 026 Praha 2. Druhá informace o připravovaném kongresu bude rozeslána ke konci roku 1974.

D.B. ELKONIN 70-ročný

V týchto dňoch sa dožíva 70 rokov jeden z najvýznamnejších sovietskych psychologov, člen korešpondent APN SSSR, doktor psychologických vied, profesor Daniel Borisovič Elkonin.

Profesor Elkonin začal svoju profesionálnu psychologickú dráhu najprv u L.L. Vasiljeva, kde sa zaoberal fyziológiou vyšších nervových centier a potom prešiel k L.S. Vygotskému, pod vedením ktorého sa venoval psychologickému štúdiu detí. U Vygotského našiel mladý Elkonin svoj životný záujem a jeho práce z tohto obdobia majú dodnes pre sovietsku vývinovú psychológiu zásadný charakter.

Svoje ďalšie práce uskutočnil D.B. Elkonin v tesnej spolupráci s A.N. Leontjevom a jeho spolupracovníkmi /Božovičom, Galperinom, Zaporožcom/, v ktorých sa zaoberali vplyvom činnosti na psychický rozvoj človeka, predovšetkým však na formovanie rozumových schopností.

V ďalších rokoch svojej vedeckej činnosti sa D.B. Elkonin zaoberal najmä detskou hrou a rečou vo veku predškolskom i mladšom a staršom školskom veku. O týchto problémoch tiež začal prednášať na Moskvskej štátnej univerzite v rámci špeciálnych prednášok z vývinovej psychológie. Tu Elkonin neprednášal iba pre riadnych študentov univerzity, ale i pre pedagógov fakulty, ako i pre široký okruh zamestnancov z radov psychologov.

Výsledky svojej dlhoročnej výskumnej i teoretickej činnosti zahrnul v publikácii Detská psychológia, ktorú vydal v roku 1960, a ktorou získal širokú domácu i zahraničnú reputáciu /táto kniha bola preložená do mnohých cudzích jazykov/. V tejto súvislosti treba spomenúť, že

11 odborných statí. V prvních dvou pracích vycházela ze svých zkušeností na dětské neurologii a zabývala se v nich psychickým vývojem dětí s bleskovými křečemi. Další dvě její práce se týkají projekční hry Doll - Play. Výzkumně ji využila ke studiu preference rodičů a zkoumání poměru fantazie a intelektového pojetí u dětí předškolního věku.

V kolektivu Výzkumného ústavu pediatrického se zabývala geneticko-psychologickými problémy, a to zejména dědičností lehkých forem mentálních retardací. Originálními příspěvky jsou její práce týkající se psychologické problematiky fenylketonurie u dětí, jež se stala těžištěm jejího posledního zájmu. Zde se sama nebo jako spoluautorka zabývala zejména psychickým vývojem dětských fenylketonuriků, změnami jejich mentální úrovně v průběhu léčení, srovnáváním mentální úrovně u fenylketonurických dětí a jejich příbuzných a posléze srovnáváním psychologického a elektroencefalografického nálezu dětských fenylketonuriků a jejich rodičů.

Zákeřná choroba, se kterou zápasila s nadliským vypětím téměř do posledních chvil, ji zastihla uprostřed života a plánů. Její započatá kandidátorská práce, v níž hodlala shrnout výsledky svého psychologického výzkumu dětské fenylketonurie, zůstane již bohužel nedokončena.

V PhDr. Věře Veselé ztrácí naše psychologie zkušenou, erudovanou pracovníci s vyzrálým, kritickým rozhledem. Ztrácíme v ní však současně též statečnou osobnost,

kteřá dokázala vždy vytrvale čelit všem nesnázím, jichž bylo v jejím životním účelu na ženu vskutku dost. Svou nedokončenou prací a všemi vzácnými stránkami své osobnosti zůstane jako světlá památka mezi námi.

Karel Plocek

Daniel Borisovič Elkonin pracuje v súčasnosti na jej druhom a rozšírenom vydaní.

D.B.Elkonin sa vo svojom plodnom živote nezaoberal iba teoretickými a výskumnými problémami vývinu dieťaťa, ale ich praktickými aspektami: ešte v roku 1939 vydal šlabikár, učebnicu ruského jazyka a metodickú pomôcku k tejto učebnici a pod. Daniel Borisovič Elkonin je u autorom šlabikára, v ktorom uplatňuje nové metódy na získavanie čítacích zručností. Tento šlabikár sa začína používať v širokom rozsahu nielen v sovietskych republikách, ale napríklad i v Poľsku, Bulharsku a NDR. D.B.Elkonin tiež participuje na vypracovaní novej pedagogicko-psychologickej metodiky na učenie čítania v rámci predškolskej výchovy. Prv však ako tieto poznatky sa začlenia do sústavy školskej výchovy prejdú experimentálnym overovaním predovšetkým na špeciálnej experimentálnej škole v Moskve, ktorá podlieha APN SSSR. Túto školu navštevuje každoročne veľa sovietskych a zahraničných pedagógov i psychológov, ktorí sa na vlastné oči presvedčujú o význame metód D.B.Elkonina i jeho spolupracovníkov.

Profesor Elkonin napriek svojmu vysokému veku má stále neobyčajnú intelektuálnu kapacitu a pracovný zápal a ešte vždy sa plne zúčastňuje na široko koncipovaných experimentoch.

Profesorovi Danielovi Borisovičovi Elkoninovi želáme i my, v mene všetkých českých i slovenských psychológov, veľa zdravia a chuti do ďalšej práce.

+ PhDr. V ě r a V E S E L Á

13.8.1926 - 27.11.1973

Na sklonku minulého roku opustila naše rady PhDr. Věra Veselá, odborná pracovníce Výzkumného ústavu pediatického a Psychologické laboratoře ČSAV v Brně.

Věru Veselou přivedl k psychologii hluboký, její vlastní existenciální zkušeností podložený zájem o hlubší poznání člověka. Studovala psychologii na filosofické fakultě v Brně v letech 1954 - 1959, a to při svém plném zaměstnání, v denním studiu. Stejně jako přectím při překonávání těžkostí ve svém rodinném a osobním životě projevila i zde svou mimořádnou houževnatost a nám, mladším kolegům byla ve studiu živým příkladem cílevědomosti, vytrvalosti a pracovitosti. Její zájem směřoval ke klinické psychologii, takže její diplomní práce "Možnosti psychoterapie u pacientů v tuberkulózních léčebnách" /Brno 1959/ byla přirozeným dovršením jejího vysokoškolského studia.

Jako klinická psycholožka pracovala pak v letech 1959 - 1964 v psychiatrické ambulanci pro děti a mladistvé KÚNZ v Hradci Králové a v letech 1964 - 1969 po návratu do Brna na neurologickém oddělení Fakultní dětské nemocnice. Projevovала stále vyhraněnější zájem o vědecko-výzkumnou práci a proto v roce 1969 přechází do Výzkumného ústavu pediatického v Brně, kde se jí mohla již plně věnovat. Publikovala samostatně nebo jako spoluautorka více než

Výbor Slovenskej psychologickéj spoločnosti na svojom zasadnutí 20.mája 1974 schválil prijatie za členov /MČ - mimoriadny člen/:

RnDr. Jozef AMBRUŠ, CSc. - MČ.

zam.: Odd.školskej psychológie, katedry pedagogickej psychológie FFUK, Bratislava, Okánikova 5
byť: Bratislava, Rumančekova 38

Jana ANTALOVÁ

zam.: KPVK Banská Bystrica, J.Kráľa 9
byť: Hviezdoslavova 18, Banská Bystrica

Irena ANTONIČOVÁ

zam.: Pedagogická fakulta UPJŠ Prešov, Švermova 1, Katedra pedagogiky a psychológie
byť: Užhorodská 37, Košice

Zoltán BOJAR

zam.: VÚDPaP, Bratislava, Legionárska 10
byť.: Bratislava, Štúrcova 9/b

Mária BRATSKÁ

zam.: PÚ FFUK, odd.psychológie profesionálneho vývinu a poradenstva, Bratislava, ul.29.augusta 5
byť: Radlinského 210, Trenčín 5

Katarína BUKVOVÁ

zam.: Nápravno-výchovný ústav, Bratislava-Petržalka
byť: Révová 14, Bratislava

Margita BYSTRICOVÁ

zam.: NsP Akad.Dérera, psychiatrická ambulancia
byť: Americká 11, Bratislava

Milica DUDÁŠOVÁ

zam.: FNŠP Psychiatrická klinika Martin
byť: Horná Kružná 1399, Vrútky

Mária DZURILLOVÁ - MČ

zam.: Psychodiagnostika, n.p., nám.Ľudových milícií 3, Bratislava
byť: Sibírska 41, Bratislava

Magdaléna ĎURÍČEKOVÁ

zam.: Ped.fak.UPJŠ - katedra ped.a psychológie, Švermova 1, Prešov
byť: Clementisova 16, sídl.III., Prešov

Darina GAJANCOVÁ

zam.: Psychiatrická klinika FN, Nám.Osloboditeľov 18, Košice
byť: Obrancov mieru 4, Košice

Anna GALANOVÁ

zam.: Dojčenský ústav, ul.Fučíkova, Martin
byť: I.čsl.brigády 35, Vrútky

Mária GAVORNÍKOVÁ

zam.: Vojenská nemocnica SNP, Ružomberok
byť: Urxova 12, Ružomberok

Darina HARGAŠOVÁ

zam.: PÚ FFUK, odd. psychológie prof. vývinu a poradenstva,
ul. 29. augusta 5, Bratislava
byt: ul. Bernoláka 355, Jur pri Bratislave

Milota HERKOVÁ

zam.: OPVP, Kalinčiaková 15, Trnava
byt: Prednádražie II. blok 11/1, Trnava

Oľga HODÁLOVÁ-MĚ

zam.: OPVP v Trenčíne
byt: Štefánikova 36, Trenčín

Elena HRADISKÁ

zam.: Výskumný kabinet tv. programu ČST, nám. SNP č. 38,
Bratislava
byt: Landauvova 21/17, Bratislava

PhDr. Jiří Janošík, CSc. - MĚ

zam.: Územná poliklinika, Mýtna 21, Bratislava
byt: Medzilaborecká 19, Bratislava

Lubomíra KURACINOVÁ

zam.: NP Tesla Orava - Nižná
byt: bytovky Tesly č.d.30, Námestovo

Dáša KUŽNÁROVÁ

zam.: KPVK, Opatovská cesta, Košice
byt: Štúrova 537, Sečovce

Ján KVAŠAY

zam.: VÚDPaP, Legionárska 10, Bratislava
byt: Fraňa Kráľa 36, Bratislava

Štefánia LONGAUEROVÁ

zam.: Liečebno-výchovný ústav Lubochňa - dolina

Margita LUPTÁKOVÁ

zam.: NSP akad. Déreera, Kramáre-Limbová 17, Bratislava
byt: Steinerova 30, Bratislava

Rado LUŠČÁK - MĚ

zam.: Katedra psychológie UPJŠ, Košice, študent V.roč.
byt: Mestská 16, Košice

Krasimíra MANOVOVÁ

zam.: Tesla, n.p., Bottova 4, Banská Bystrica
byt: Kvačalova 29, Bratislava

Elena MIŠOVIČOVÁ - MĚ

zam.: ÚSIP Bratislava-Ostredky, Hrachová 3
byt: Št. Majora 11, Bratislava

Peter MOLNÁR

zam.: FFUK Bratislava
byt: Landavská 2, Levice

Mária MLYNÁROVÁ - MČ

zam.: Psychologická poradňa, Poprad-Veľká, SNP č.2
byt: Voďárenská 1995, Poprad-Veľká

Jana OVEČKOVÁ

zam.: ÚEOS, Ružová dolina 27, Bratislava

byt: Zväzácka 29, Bratislava

Oľga PAČESOVÁ -MČ

zam.: PVK a SVP, Legionárska 10, Bratislava

byt: Astrová 30, Bratislava

Ľudo PAKAN

zam.: VUMA, Nové Mesto n/Váhom

byt: Javorinská 1501, Nové Mesto n/Váhom

Gabriela PATOPRSTÁ -MČ

zam.: Neurochirurgická klinika LF UK, Limbová ul.17,
Bratislava-Kramáre

byt: Cyrilova 3, Bratislava

Beata PERICHTOVÁ

zam.: Psychodiagnostika, n.p., nám.Ľudových milícií 3,
Bratislava

byt: ČSA 9, Banská Bystrica

Veronika PETROVÁ

zam.: Psychiatrická liečebňa Veľké Zálužie, okr.Nitra

byt: ul.29.augusta 11/b, Bratislava

Margita PETROVIČOVÁ -MČ

zam.: Psychodiagnostika, n.p., nám.Ľudových milícií 3,
Bratislava

byt: Dostojevského rad 21, Bratislava

Miroslav PIVKO

zam.: Nemocnica s poliklinikou, Poprad

byt: Gottwaldovo nám.9, Poprad

Gabriela PROŠKOVÁ

zam.: OÚNZ, Poprad

byt: bytovka TANAPu, Tatranské Lomnice

Iris RAFAJDUSOVÁ

zam.: I.O.R.Klinika, odd. foniatrie, Zochova 18/b,
Bratislava

byt: Malá ul.č.11, Bratislava

Alžbeta RÉKAYOVÁ

zam.: OÚNZ, Komárno

byt: Pionierska 2, Komárno

Mária ROVNÁ

zam.: KPVK, ul.J.Kráľa 9, Banská Bystrica

byt: Heydukova 1, Bratislava

Dana RYBÁROVÁ -MČ

zam.: -

byt: Žiarska 8, Bratislava

Šárka SEGMAROVÁ

zam.: Predmanželská a manželská poradňa pri ObNV
Bratislava II, Páričkova 19/a

byt: Drieňova 7, Bratislava

Margita SVRČKOVÁ

zam.: PVK a SVP, Legionárska 10, Bratislava

byt: Štefánikova 12, Bratislava

Viera STANKOVÁ

zam.: KPVK, ul.J.Kráľa 9, Banská Bystrica

byt: Podkonice 218, okr. Banská Bystrica

Katarína SZENTANDRÁSIOVÁ

zam.: -

byt: Drnava 44, okr. Rožňava

Elena ŠEBÍKOVÁ

zam.: ČSVÚPSU, Bezručova 12, Bratislava

byt: Líščie údolie 44, Bratislava

Anna ŠIPOČZOVÁ - MČ

zam.: Ústav pre vzdelávanie učiteľov pri UK,
Šafárikovo nám.12, Bratislava

byt: -

Dagmar ŠKRIPUTOVÁ-Špendlová - MČ

zam.: Gymnázium Metodova 1, Bratislava

byt: Poľná ul.27, Bratislava

Helena ŠMAJDOVÁ

zam.: OPVK a SVP, ul.Škultétyho 1, Topoľčany

byt: Krásny Brod 117, okr. Humenné

Helena ŠOŠOVÁ

zam.: KPVK, Opatovská cesta, Košice

byt: ul.Októbrovej revolúcie 7/19, Košice

Gabriel ŠPENDLA

zam.: Čs.výskumný ústav práce, Bezručova 12, Bratislava

byt: Poľná 27, Bratislava

Peter TKÁČIK

zam.: Bučina, n.p., Zvolen

byt: Polevého 30, Banská Bystrica

Alena UHROVÁ

zam.: PVK a SVP, Legionárska 10, Bratislava

byt: Svätoplukova 1, Bratislava

Katarína VAJDIČKOVÁ

zam.: Psychiatrická katedra LF UK, Mickiewiczova 13,
Bratislava

byt: u akad.Kneppu, Gorkého ul.č.6, Bratislava

Tatiana VAREČKOVÁ

zam.: Detská liečebňa TBC Dolný Smokovec

byt: -

Eva VOJTKOVÁ

zam.: PVK, Legionárska 10, Bratislava

byt: -

Jozef VÍROST - MČ

zam.: Katedra psychológie UPJŠ, Košice, posl.

byt: Ražná 18, Košice

Gabriel ZALA

zam.: MPr.SSR, Miletičova 1/a, Bratislava

byt: Pluhová 30, Bratislava

Margita ZRIGOVÁ-MČ

zam.: Pedagogická fakulta, Nitra, Lomonosovova 1

byt: Roosweltaova 10, Nitra

Edita ŽALONDEKOVÁ

zam.: PVK a SVP, Legionárska 10, Bratislava

byt: Ladzianskeho 1, Bratislava

Viera ŽIŽKOVÁ

zam.: Detská psychiatrická ambulancia, Školská 8,
Spišská Nová Ves

byt: Zápotockého 23, Spišská Nová Ves

- v Holandsku vznikol nový psychologický časopis s názvom BIBLIOLOGICAL PSYCHOLOGY ? Bude vychádzať štvrťročne a obsahovo je zameraný na interdisciplinárny prístup k biologickým aspektom ľudskej psychiky. Ročné predplatné je 21,25 US doll.

- opäť vyjde toho roku veľmi podnetná práca Jozepha Wolpeho THE PRACTICE OF BEHAVIOR THERAPY ?
Vydavateľ: Pergamon Pres.

- toho roku si sovietski vedci pripomínajú - je to až na neuverenie - 250. výročie založenia Akadémie vied ? Pri tejto príležitosti bude v Sovietskom sväze niekoľko významných konferencií.

- sa bude od 6. do 10. augusta 1974 konať v kanadskom Kinstone Ontario, II. medzinárodná konferencia medzinárodnej asociácie pre "cross-cultural" psychológiu ? Informácie možno získať na adrese: CPZ 42, Station Youville, Montreal, PQ, Canada, alebo na adrese: Prof. J.W. Berry, Dept. of Psychology, Queens University, Kinstone. Ontario, Canada K7L3N1

- profesor Jean Piaget získal za rok 1973 prémii zakladateľa McKittay /USA/. Prémia zahŕňa i odmenu 25 000 US doll.

- sa objavil nový projekčný, osobnostný test, ktorého interpretácia je založená na rozsiahlom faktorovom výskume? Test je použiteľný od 11 do dospelosti rovnako v individuálnych ako i skupinových podmienkach. Autormi testu je Cassel a Kahn.

Názov: Group Personality Projective Test.

Vydavateľ: Psychology Test Specialists, Box 1441.

Missoula, Montana, USA.

- 7. a 8. júna sa konal v Norimberku /NSR/ kongres nemeckej spoločnosti pre gerontológiu? Tematicky bolo jednanie rozdelené na dve časti:

1/ adaptácia na starobu - kde sa zahrnuli všetky najdôležitejšie stránky problematiky /telesné, sociálne, psychické aspekty, bývanie, penzionovanie, telesná aktivita, riadenie mot. vozidla/.

2/ Geriatria v praxi.

Kongresové materiály a informácie podáva Generalsekretär der deutschen Gesellschaft für Gerontologie, Chefarzt Dr.H.Kaiser, 89 Ausburg, Westkrankenhaus, Bundesrepublik Deutschland.

B I B L I O G R A F I E

dostupné sovietské sociálne psychologické
literatury o malých skupinách

Sestavil Jiří Š í p e k,
Psychologický ústav ČSAV - skupina soc. psychologie

BELJAVSKIJ, N.G., MICHAJLIČEV, E.A.: Izučeniije otnošenij
v malych gruppach kak vyraženiije nraivstvennyh
pozicij ličnosti. "Sovietskaja pedagogika", No.1.

BOŽOVIČ, L.I., BLAGONADĚŽINA, L.V.: Formirovaniije
ličnosti v kollektive. /Simpozium 35./ "Voprosy
psichologii" 1967, 3, 144-151.

BUJEVA, L.P.: Socialnaja sreda i soznaniije ličnosti.
M. MGU, 1968.

BUDASSI, S.A.: Sposob issledovaniija količestvennyh
charakteristik ličnosti v gruppe. "Voprossy
psichologii", 1971, 3, 138-143.

Každá osoba ve skupině má svůj hodnotový systém.
Zjišťuje se, do jaké míry každý jednotlivý sys-
tém hodnot odpovídá skupinovému.

BUDASSI, S.A.: K probleme modelirovaniija ličnosti v
gruppe. "Novyje issledovaniija v psichologii i
vozrastnoj fiziologii", 1972, 1.

BUHALOV, J.F.: Obščestvennaja aktivnost, jejo soderža-
niije i kriterii. "Filosofskije nauki", 1968, 4.

Filosofskije voprosy psichologii obščeniija. "Ilim",
/Kirg.SSR/, 1972.

Vydáva SLOVENSKÁ PSYCHOLOGICKÁ SPOLOČNOSŤ
Vedie redakčná rada: O.Kolaříková, O.Malotínová,
R.Kostolanský, V.Košinár
Výkonný redaktor: Ján Vopálenký
Vytlačila: Psychodiagnostica, n.p.
Tlač: Fotorotaprint
Počet výtlačkov: 1 100

- Formirovanie ličnosti v proizvodstvennom kollektive. Sbor. statěj. M. "Mysl'", 1969.
- GOLUBĚVA, N.V.: Opyt issledovanija malych grupp. "Voprosy psichologii", 1969, 3, 144-149.
- Každý úkol předpokládá k úspěšnému řešení vytvoření odpovídající struktury vztahů. Důležité jsou zde sociálně-psychologické vlastnosti jednotlivců.
- GORBOV, F.D., NOVIKOV, M.A.: Voprosy integrativnoj ocenki gruppovoj dejatelnosti. "II.sjezd Obščestva psichologov. Tězisy dokladov." vyp. 3., M. 1963.
- GORBOV, F.D.: Individuum i gruppa v eksperimentalnoj gruppovoj psichologii. "Problemy inženerskoj psichologii. Matěrialy 1-oj Leningradskoj konferencii po inženerskoj psichologii." L. 1964.
- GORBOV, F.D., NOVIKOV, M.A.: Eksperimentalno-psichologičeskoe issledovanije grupy kosmonavtov. "Problemy kosmičeskoj biologii", tom.4, M. 1965.
- IVANOV, V.G.: Kollektiv i ličnost., L. 1971.
- JAKOVLEV, M.N.: Reběnok i jevo obščestvo. "Voprosy psichologii", 1966, 4.
- JAKOBSON, S.G., BUADZE, K.F.: Issledovanije vzaimootnošeniј v sovměstnoj dejatelnosti dětěj. "Voprosy psichologii", 1968, 6, 96-106.
- /Objektivní logika společné činnosti určuje vzájemné vztahy. Individuální tendence různých dětí se podřizuje./

- JAKOBSON, S.G., PROKINA, N.F.: Organizovannost i uslovija jejo formirovanija u mladšich školnikov. M. 1967.
- JAKOBSON, S.G., ŠOLASTER, I.N., ŠČUCKAJA, V.G.: Issledovanije vzaimootnošeniј meždu dětmi pri vybore obščej zadači. "Voprosy psichologii" 1970, 1, 104-114.
- /Vzájemné vztahy se determinují společnou činností. Přechod ke společné práci předpokládá vliv jednotlivců jeden na druhého, který je nazýván vzájemnými vztahy při volbě společného úkolu./
- JAKOBSON, S.G., NĚŽNOV, P.G.: Issledovanije rukovodstva dětmi ich sovměstnoj dejatelnostja. "Voprosy psichologii", 1972, 1, 66-76.
- JAROŠEVSKIJ, I.: Ličnost i obščestvo. "Progress", M. 1973.
- KOLOMINSKIJ, J.L., ROZOV, A.I.: Izučeniје vzaimootnošeniј školnikov sociometričeskimi metodami. "Voprosy psichologii", 1962, 6, 160-167.
- /Možnosti a nedostatky sociometrie./
- KOLOMINSKIJ, J.L.: Puti izučeniја i formirovanija ličnych vzaimootnošeniј meždu učeníkami klassa. "Voprosy psichologii", 1963, 2, 101-108.
- /Osobní vztahy jsou zjišťovány sociometrickou metodou - s kým sedet v lavici. Jsou rozlišovány dva tzv. "kruhy komunikace"./
- KOLOMINSKIJ, J.L.: Někotoryje eksperimentalnye dannye dlja kritiki sociometrii. "Problemy obščestvennoj psichologii". M. 1965.

- KOLOMINSKIJ, J.L.: Osoznanije čelověkom svoich ličnych vzaimootnošenij s drugimi členami grupy. "Voprosy psichologii", 1967, 3, 110-119.
- Adekvátnost vědomí pozice ve skupině koreluje velice nízko s věkem. Osoby pozitivně hodnocené ostatními členy tendují k podcenění své pozice a naopak.
- KOLOMINSKIJ, J.L.: Psichologija ličnych vzaimootnošenij v dětskom kolektive. /Očerok socialnoj psichologii školnogo klassa/. Minsk. Izd. "Narodnaja asvěta", 1970.
- KOLOMINSKIJ, J.L.: Čelověk sredi ljuděj. M. Izd. "Molodaja gvardija", 1970.
- KOLOMINSKIJ, J.L.: Socialno-psichologičeskije problemy vzaimootnošenij v malých gruppach i kolektivach. "Voprosy psichologii", 1971, 6, 101-111.
- /Lidé se sjednocují na základě objektivní i subjektivní nezbytnosti. Mezi lidmi se vytvářejí vztahy. Nejvhodnější zjišťování je na základě sociometrie. Rozdíly mezi skupinou a kolektivem./
- KOLOMINSKIJ, J.L.: Socialnye etalony kak stabilizirujuščie faktory "socialnoj psichiki". "Voprosy psichologii", 1972, 1, 99-110.
- /"Sociální psychikou" se rozumí suma vzorů, stereotypů soc. chování. Jejich hlavní funkce spočívá v "ekonomizování" vzájemných vztahů a komunikace./
- KORNEJEV, M.J.: Problemy socialnoj tipologii ličnosti. L. 1971.

- KRUTOVA, E.M.: Ob'ediněnije luděj v obščestve i ich osoběnnosti. "Voprosy psichologii", 1971, 6, 112-121.
- /Pro soc.psychologa má problém sdružování lidí dva aspekty - 1.sdružování jako podmínka formování osobnosti; 2. jako prostředek nejefektivnějšího výchovného působení na osobnost./
- LAPIN, N.I.: Problema něformalnoj grupy i industrialnaja sociologija. Sb. "Sociologičeskije issledovanija" vyp. 2, M. 1968.
- LUNĚVA, V.A.: K probleme obščeniija i obščitelnosti v junošeskom vozrastě. "Voprosy psichologii", 1972, 5, 149-151.
- /Předpokládá se, že možnost komunikace i uspokojení této potřeby je zdrojem pozdější úspěšnosti v životě./
- LUTOŠKIN, A.N.: Ličnost v gruppe i gruppovaja psichologia. "Malodoj kommunist", 1971, 4.
- MAKSIMOVA, R.A., FEDOTOVA, N.F.: Vlijanije kratkovremennoj sovměstnoj dějatělnosti na vzaimocenku někotorych ličnych svojstv jejo učestnikov. "Čelovek i obščestvo", vyp. 7.
- MEDVĚDĚV, V.V.: Eksperimentalnaja ustanovka dlja issledovanija soglasovannosti gruppových dějstvij i racionaln vo podbora grupp. "Voprosy psichologii", 1967, 2.
- Modělirovanije socialnych processov. Sb. statěj, red. E.F. Andrejev, a J.P. Gavrilec. M. Izd. "Nauka", 1970.

- NOVIKOV, M.A.: Individualnye različija pri gruppovoj dějatelnosti. "Problemy inženěrskoj psihologii", Matěrialy 1-j Leningradskoj konferencii po inženěrskoj psihologii. L. 1964.
- NOVIKOV, M.A., SAMSONOV, E.B.: Psihologičeskije aspekty gruppovoj sportivnoj dějatelnosti. "Těoriya i praktika fizičeskoj kultury", No.7, 1966.
- PARYGIN, B.A., KRUNDYŠEV, A.A.: K itogam ienskovo simpoziuma po problemam socialnoj psihologii. "Voprosy psihologii", 1966, 2, 185-183.
- PLANIROVANIJE i socialnoje razvitije kollektiva na predpriyatii. "Politizdat", Kiev 1971.
- PLATONOV, K.K.: Problema ličnosti v obščestvennoj psihologii. "Voprosy psihologii", 1972, 1, 122-129.
- /Nelze proti sobě postavit osobnost a kolektiv. Je nutný dialektický svazek. Není soc. psihologie, které by nebyla zároveň psihologií osobnosti./
- SMIRNOV, M.I.: Rol' raličnych vidov truda v formirovaniji kollektivizma u školnikov. "Voprosy psihologii", 1957, 3, 72-80.
- /Praci ve skupině - společnou činností - se upevňuje kollektivistické smýšlení./
- Socialističeskij kollektiv i ličnost. /Na primere promyšlennych predpriyatij USSR./ Red. L.V. Sochaň. Kiev. "Politizdat".

- Socialno-psihologičeskije i lingvističeskije charakteristiki form obščeniya i rozvitija kontaktov meždu ljudmi. "Tězisi Vsesojuznovo simpoziuma 1.-3.děkabrya 1970" red. A.A.Bogalev i B.D.Parygin
- SOKOVNIN, V.: Obščeniye kak filosofskaja i psihologičeskaja problema. "Ilim", /Kirg.SSR/, 1972.
- SOPIKOV, A.P.: Vlijaniye gruppi na poveděniye člena etoj gruppy. Sb. "XVIII. Měždunarodnyj psihologičeskij kongress", tom. 3, M. 1966.
- ŠIRMAN, A.P.: Kollektiv i rozvitije ličnosti školnika. "Učenyje zapiski LGPI", vyp.32, 1962.
- ŠNIRMAN, A.L.: Ob izučenii razvitia ličnosti v kollektive. "Voprosy psihologii", 1955, 2, 27-38.
- /Bez poznávěni rozvoje a činnosti osobnosti v kolektivu nelze odhalit základní zákonitosti formovani indviduálně psihologických charakteristik./
- ŠPALINSKIJ, V.V.: Eksperimentalnoe izučeniye parametrov malych grupp. "Voprosy psihologii", 1972, 5, 66-75.
- /Rozporem komunikace se zjišťuje soudržnost skupiny. Nadřazeným pojmem je kompaktnost skupiny, tvorená jednotou názorů a postojů./
- TERMJAKOV, A.A.: Kollektivnyj trud školnikov i jevo vozpitateľnyje vozmožnosti. M. 1961.
- TOMAŠEVSKIJ, T.: O neobchodimosti i perspektivach teorii soobščeniij. "Voprosy psihologii", 1969, 4, 15-23.
- /Teorie komunikace musí odpovědět hlavně na dvě otázky: 1/ co musí být obsahem praktické komunikace,

kteřá může ovládat lidskou aktivitu; 2/ co musí být obsahem vzdělávací komunikace, která ovlivňuje formování osobnosti./

TRIGER, R.D.: Někotoryje osoběnosti vzaimootnošenij mladšich podrostkov. "Voprosy psihologii", 1968, 6, 96-106.

/Na jakém základě vznikají přátelské vztahy v tomto věku? Stačí k přátelství společné zájmy?/

UMANSKIJ, L.I., ČERNYŠEV, A.S., TARASOV, B.V.: Gruppovoj sensomotornyj integrator. "Voprosy psihologii", 1969, 1, 128-130.

/Úkolem 3-6 osob je vésti běžce na matnici určenu drahou. Každý se počílí svým ovladačem. Vyhodnocuje se výsledná křivka a křivky jednotlivých členů./

UMANSKIJ, L.I.: Izučeni je obščestvennoj aktivnosti različnych grupp školnikov. Sb. "Problemy socialnoj psihologii", M. 1971.

UMANSKIJ, L.I., LUTOČKIN, A.N.: Metody izučeni ja javlenij obščestvennoj psihologii. "Voprosy psihologii", 1972, 2, 101-113.

Voprosy sociologii i obščestvennoj psihologii. Sb. statěj, red. A.K.Uledov, M. Izd. MGU, vyp. 1.

ZALUŽNYJ, A.S.: Dětskij kollektiv i metody jevo izučeni ja. M. 1930.

PSYCHOLÓG V ČESKOSLOVENSKU

ročník VI. 1974

číslo 3-4

československé psychologické společnosti

orgán

slovenskej psychologickej spoločnosti

Pokyny pre prispievateľov:

Spravodaj Psychológ v Československu slúži pre internú potrebu členov a orgánov Českej psychologickej spoločnosti a Slovenskej psychologickej spoločnosti. Uverejňuje články, štúdie, skúsenosti a poznatky týkajúce sa života a práce psychologickej profesie a členov spoločnosti. Vychádza štvrtročne.

Zaslané príspevky považuje redakcia za definitívne znenie, avšak vyhradzuje si právo ich redakčne upraviť.

Zaslané rukopisy nevraciamy.

Príspevky posielajte dvojmo, gramaticky a jazykovo upravené, s maximálnym počtom opráv 5 na jednej strane, písané obriadok /30 riadkov na jednej strane/.

Príspevky z ČSSR zasielajte na adresu:

Dr. O. Kolaříková, CSc.,
ČSAV - Psychologický ústav,
B r n o, Mendelovo nám. 1

Príspevky z SSR zasielajte na adresu:

Ján Vopálenský,
Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie,
B r a t i s l a v a, Legionárska čís. 10

ZO ŽIVOTA SPOLOČNOSTÍ

1. IV. zjazd Slovenskej psychologickéj spoločnosti
2. Správa o činnosti výboru SPS
3. Uznesenie valného zhromaždenia SPS

PRÁCA PSYCHOLÓGA

1. Š.Kováč: Osobnosť a poradenstvo
2. J.Kožnar, I.Štúr: Poznámky ke štúdiu emocionálne osobnostní zralosti

Z NAŠICH PRACOVÍSK

1. M.Harminc: Odborná psychologická služba ako forma aplikácie psychológie práce v praxi

PSYCHOLÓGIA V ZAHRANIČÍ

1. T.Künnapas: Psychológia vo Švédsku. II. časť
2. M.Musil: Niekoľko informácií o Institut National d'Etude du Travail et d'Orientation Professionnelle

KONGRESY, SYMPÓZIÁ, SEMINÁRE

Seminár o psychologickéj diagnostike

PERSONÁLIE

Päťdesiatiny Doc.MUDr.Jozefa Pogádyho, CSC

Pripomíname si

Noví členovia SPS

P R Í L O H A

IV. ZJAZD

SLOVENSKEJ PSYCHOLOGICKEJ
SPOLOČNOSTI

/K o š i c e, 15. - 18. sept. 1974/

Rok 1974 znamenal pre celú slovenskú psychológiu a Slovenskú psychologickú spoločnosť zvlášť, obdobie, keď sa uskutočnil podstatný krok vpred. Odrazilo sa na mnohých kvantitatívnych aspektoch /ako je mimoriadny vzrast členstva, vzrast psychologických pracovísk apod., na čom majú bezosporu veľký podiel stranícke a štátne orgány/ no zároveň - čo nás samozrejme teší mimoriadne - i na kvalitatívnych znakoch psychologického života u nás /napríklad podstatne sa zmenil spoločenský status psychológie, zlepšila sa pripravenosť absolventov na samostatnú psychologickú prácu a zmenil sa i postoj členstva k SPS/. Tento trend sme zaznamenali už skôr, no najvýraznejšie sa prejavil až na IV. zjazde SPS. Už počet prihlášok a nakoniec i počet účastníkov zjazdu /420 účastníkov, z toho väčšina mladých/ naznačil, že zjazd bude novým medzníkom vo vývine Slovenskej psychologickéj spoločnosti a vo vývine slovenskej psychológie vôbec. Celý priebeh zjazdu, či to bol obsah odborného programu, počet diskutujúcich alebo závažnosť prínosu jednotlivých referátov, tento predpoklad jednoznačne potvrdil. Hoci až budúcnosť ukáže historickú skutočnosť, napriek tomu sa domnievame, že IV. zjazd za historický považovať môže.

Hlavná téma Zjazdu "Uplatnenie poznatkov psychologických vied v rozvinutej socialistickej spoločnosti" ako i

celá štruktúra programu a v nemešnej miere i úvodné referáty predsedu SPS dr. Vonkomera a dr. Černého riaditeľa n.p. Psychodiagnostika, dali jasne najavo, že primárnym cieľom Slovenskej psychologickéj spoločnosti i celej našej psychologickéj obce je prispieť k rozvoju našej socialistickej spoločnosti a riešiť odborné problémy z pozíc marxizmu. Z toho dôvodu organizátori Zjazdu špecifikovali, zúžili konkrétny záber na tri tematické okruhy, ktoré najviac vyjadrovali snahu psychologov riešiť aktuálne problémy našej spoločnosti.

Boli to tieto tematické okruhy:

I. Psychológia v školstve

- A - Psychológia osobnosti a výchova
- B - Otázky psychológie výchovy a vyučovania
- C - Vývinovopsychologická problematika detí a mládeže a psychologické výchovné poradenstvo

II. Psychológia v zdravotníctve

- A - Psychodiagnostika a osobnosť
- B - Problémy psychoterapie, reedukácie a rehabilitácie
- C - Klinicko - psychologická problematika u detí

III. Psychológia v ekonomickej oblasti

- A - Teória a výskum v psychológii práce
- B - Sociálna psychológia práce
- C - Psychológia v priemysle
- D - Psychológia v doprave
- E - Psychológia v stavebníctve

Okrem týchto troch sekcií v rámci zjazdu prebehlo paralelne sympóziium o súčasných problémoch výskumu pamäti.

PSYCHOLÓGIA PRÁCE

Aktívny podiel sekcie na zjazde vyjadruje jednak veľká osobná účasť 58 členov /t.j. 66 % členskej základne/ a jednak pomerne značný počet vcelku hodnotených referátov /odznalo spolu 31 referátov, t.j. 88 % z celkového počtu prihlásených/. Tematicky ucelenú skupinu tvorili referáty, zaberajúce sa problematikou sociálnej psychológie práce. V programe prevažovali referáty o výsledkoch výskumných akcií v terénnej praxi. Napriek rôznorodosti námetov i prístupov k problémom psychologickéj praxe priniesli tieto referáty veľa exaktne spracovaných výsledkov a podnetných dedukcií, ktoré dávajú nádej, že po aplikácii splnia nároky ekonomickej praxe, kladené na psychológiu práce. V tomto možno vidieť veľký odborný prínos zjazdu, pretože takto realizovaný program sekcie zodpovedal hlavnej téme zjazdu a bol zameraný hneď aj na uplatnenie poznatkov psychológie práce v ekonomickej oblasti našej socialistickej spoločnosti.

V rámci zjazdu sa uskutočnilo aj plenárne zasadnutie sekcie psychológie práce. Predmetom rokovania boli koncepčné otázky psychológie práce a organizačné záležitosti sekcie. Vytýčili sa perspektívy ďalšej aktivity členov, ako aj ich spolupráce vzájomnej výmeny skúseností a budúcich pracovných stretnutí. V diskusii sa hovorilo o etických prínosoch psychologickéj praxe i spolupráce psychologov a postupovalo sa nevyhnutnosti rešpektovania kompetencie psychologov pracujúcich v jednotlivých inštitúciách a podnikoch. Predmetom porady bolo zlepšenie systému výmeny skúseností a informovanosti o práci, výsledkoch i potrebách jednotlivých pracovísk. Na tieto účely sa v budúcnosti ešte viac využije bulletin, vydávaný výborom sekcie. Nakoniec sa diskutovali o povinnosti psychologov

rozvíjať poradenskú činnosť jednak v medziach vlastnej odbornosti a jednak vo forme usmerňovania klientov na špecializované psychologické pracoviská, príslušné na riešenie ich osobných problémov.

Z obsahu rokovania, z tém referátov i z námětov diskusných príspevkov vyplýva konštatovanie, že z hľadiska zamerania, úloh i potrieb členov sekcie psychológie práce splnil IV. zjazd SPS svoje poslanie a priniesol účastníkom cenné podnety na prehĺbenie i rozvinutie ďalšej činnosti v duchu ústredného hesla zjazdu.

PSYCHOLÓGIA V ZDRAVOTNÍCTVE

Rokovania sekcie klinickej psychológie venovali sa trom problémovým úsekom:

1. Psychodiagnostika a osobnosť,
2. Psychoterapia, reedukácia a rehabilitácia,
3. Klinicko-psychologická problematika u detí.

Z prednesených príspevkov bol badaateľný vzostup v mnohých smeroch. Tento rozsah nemožno pričítať len tej skutočnosti, že podstatne vzrástol počet psychológov pracujúcich v zdravotníctve /v porovnaní s obdobím pred 2 - 4 rokmi/, ale výrazne sa odráža predovšetkým v kvalite výsledkov, ktoré odznali na tomto zjazde, z obsahu referátov, ktoré sa dotýkali nových a veľmi aktuálnych problémov našej spoločnosti a nebyvalým pribúdaním príspevkov, ktoré sa zaoberali priamou pomocou a aplikáciou psychologických poznatkov v rozličných oblastiach zdravotníctva.

Na zjazde odznali hodnotné práce z oblasti neuro-psychológie a fyziologickej psychológie, ktoré sú priamou

pomocou nielen pre diagnostiku určitých ochorení, ale aj pre rehabilitáciu a terapiu pacientov psychologickými prostriedkami. Mnohé z týchto prác sú prínosom aj pre zkválitnenie práce a pre zvýšenie starostlivosti o našu mladú generáciu.

Viacere príspevky prinášajú nové prístupy a zdokonalenia ako v oblasti psychodiagnostiky, napr. pomocou nových experimentálnych alebo zdokonalených matematicko-štatistických prístupov, tak aj v oblasti reedukácie a psychoterapie. Treba zvlášť vyzdvihnúť kvantitatívny a kvalitatívny vzrast v počte príspevkov, zameraných na priamu pomoc chorému, na aplikáciu psychologických poznatkov v rutinnej zdravotníckej praxi. Cenné príspevky odznali z oblasti problémov delikvencie, alkoholizmu, pokusov o súicídá, ľahkej mozgovej dysfunkcie, čo všetko je priamym príspevom pre pomoc práve tam, kde psychológia môže svojimi prínosmi prispieť ku zefektívnemu liečebno-preventívnej starostlivosti. Úplne nové pohľady prinášajú príspevky o psychologických prostriedkoch zkválitnenia a ozdravenia životného prostredia, uplatnenia v stomatologickej praxi, v pracovnej terapii atď.

Niektoré z prednesených prác majú aj širší teoretický dosah. Ukazujú konkrétnu realizáciu možností uplatnenia a sľubných perspektív psychológie v socialistickom zdravotníctve, ako to bolo v širšom meradle naznačené v úvodnom referáte. /Kondáš-Ličko./

Možno konštatovať, že práce o aplikácii psychologických poznatkov v socialistickom zdravotníctve značia vážny prínos a budú podnetom pre ďalšie skvalitnenie starostlivosti o chorého človeka v duchu uznesenia XIV. zjazdu KSČ, ako aj ďalších uznesení a odporúčaní stranických

1. Vo výskumnej oblasti uprednostňovať hlavne v rámci rezortného výskumu MŠ SSR najmä otázky psychológie výchovy s konkrétnym rozšírením rozpracovania otázok formovania socialistického uvedomenia detí a mládeže s ohľadom na rôzne vekové stupne, ako aj otázok svetonázorovej výchovy včítane učňovského dorastu.
2. Rozpracovávať psychologické otázky výchovy dospelých.
3. Intenzívnejšie rozpracovávať výskum psychologických otázok rozvíjajúcej výchovy a rozvíjajúceho vyučovania, ale rovnako aj otázok psychológie zmien osobnosti, najmä problémy cvičiteľnosti, trénovateľnosti, rehabilitácie a facilitácie.
4. Rozpracovať teóriu psychologickéj výchovnej starostlivosti o deti a mládež, otázky výchovného psychologického poradenstva, profesionálneho poradenstva o rozvíjanie psychologických poradenských služieb v ďalších oblastiach.
5. Prispieť k zmodernizovaniu psychologicko-pedagogickej prípravy učiteľov na školách všetkých stupňov.
6. V záujme učenejšieho uplatňovania psychologických poznatkov pedagogickej praxi rozpracovať a rozvíjať systém experimentálnych škôl a ďalších foriem prenášania psychologických výskumných výsledkov do praxe.

SYMPÓZIUM O PAMÄTI

Sympóziu sa konalo za účasti vyše 40 účastníkov, z toho 10 referentov. Riešili sa základné pojmové a metodologické aspekty skúmania pamäti na ľudskej úrovni, pričom 2 referáty naznačili bazálne súčasné fyziologické trendy

a ich návaznosť na humánnu sféru. Široké spektrum experimentálnych možností nevyklučuje možnosť istého ťažiskového a koordinovaného zamerania ďalšej práce v tomto smere u nás, teoretickými i praktickými dôsledkami.

Diskusia naznačila plodnosť interdisciplinárnych prístupov. Forma sympózia sa ukázala byť perspektívnou najmä vzhľadom na rast členstva SPS.

Hlavné závery zo sympózia sú:

1. V ČSSR máme primeranú informovanosť o súčasnom stave najdôležitejších poznatkov vo svete, čo vytvára predpoklad vytýčiť pre našu prácu niektoré špecifické aktuálne projekty.
2. Sympóziu naznačilo, že pertraktovanie poznatkov o pamäti v súčasných učebniciach psychológie už v mnohom nezodpovedá moderným poznatkom, čo signalizuje nutnosť nápravy. Jedným z krokov k nej bude urýchlené vydanie slovníčka najdôležitejších pojmov v tejto oblasti v SPRÁVACH SAV.
3. Sympóziu bolo súčasťou prípravy štátneho plánu na VI. 5 RP, do ktorého ÚEP SAV ako koordinujúce pracovisko, úlohy "poznávacie procesy a utváranie osobnosti socialistického človeka" pozýva zainteresovaných jednotlivcov i pracoviská.

Na základe rozboru súčasného rozpracovania problematiky v jednotlivých sekciách zjazdové rokovanie vyústilo do plenárneho zasadania, v ktorom sa prerokovali konkrétne problémy súvisiace so súčasným stavom psychológie a prácou SPS pre rozpracovanie námetov, pre vyššie stránice a štátne orgány v zmysle komplexného riešenia problémov aplikovanej psychológie a jej inštitucionálneho postavenia v SSR.

orgánov, týkajúcich sa úlohy psychologických vied.

Zjazdové rokovania sa venovali aj ďalším úlohám uplatňovania psychológie v zdravotníctve, a to najmä z aspektu rešpektovania preventívneho prístupu socialistického zdravotníctva, kde psychológia má značné, doteraz ešte nedostatočne využívané kapacity.

PSYCHOLÓGIA V ŠKOLSTVE

Rokovanie v sekcii "Psychológia v školstve" prebehlo podľa plánovaného programu. Odznelo na ňom 45 referátov, a to z troch tématických okruhov:

- a/ psychológia osobnosti a výchova
- b/ otázky psychológie výchovy a vyučovania
- c/ vývinovopsychologická problematika detí a mládeže
a vývinovopsychologické výchovné poradenstvo

Svojím obsahom zodpovedali všetky príspevky tématickému zameraniu a základnému cieľu, ktorý si sekcia "Psychológia v školstve" pre zjazdové rokovanie vytýčila: prispieť teoreticky, ale hlavne výsledkami výskumov k riešeniu kľúčovej otázky: ako na základe marxiztickej psychológie a praktických psychologických služieb zúčastniť sa na zefektívnení výchovno-vzdelávacieho procesu v duchu záverov XIV. zjazdu a júlových plén ÚV KSČ z roku 1973. Kľúčové otázky tejto problematiky boli rozvedené v koreferáte na plenárnom zasadnutí.

Ak z toho celkového hľadiska hodnotíme výsledky rokovania sekcie "Psychológia v školstve", môžeme charakterizovať jeho prínosy takto:

1. Zjazdové rokovanie prispelo k ďalšiemu teoretickému rozvinutiu, najmä pedagogickej psychológie, ale aj psychológie vývinovej, sociálnej, psychológie poradenskej z aspektov potrieb pedagogickej praxe našej súčasnej socialistickej školy. Veľká väčšina referátov priniesla nové výskumné výsledky, ktoré sú nesporným príspevkom k prehlbnejšiemu rozpracovaniu základnej otázky: výchova a vývin dieťaťa v podmienkach socialistickej spoločnosti.
2. Veľká väčšina referátov mala výskumný charakter a ich výsledky treba chápať ako konkrétny prínos k využitiu v pedagogickej praxi socialistickej školy, najmä v takých oblastiach, ako sú príprava dieťaťa pre školu, rozvoj osobnosti žiaka v podmienkach výchovy, najmä rozvoj jeho schopností a mravných kvalít, otázka školskej úspešnosti a neúspešnosti žiakov, problematika psychického vývinu sociálne a výchovne zanedbaných detí - najmä detí cigánskeho pôvodu, vyhľadávanie a výchova žiakov talentovaných, najmä matematicky a literárne nadaných, otázky preťažovania žiakov základných i stredných škôl, psychologické predpoklady modernizácie metód a foriem výchovno-vzdelávacieho procesu.
3. Za najvýraznejší klad rokovania zjazdu v sekcii "Psychológia v školstve" považujeme fakt, že vo veľkej väčšine jeho príspevkov nebola len snaha hlboko poznať a interpretovať skúmané javy, ale rovnako aj úsilie hľadať možnosti ich zmeny cieľavedomým psychologickovýchovným pôsobením, možnosti ich trénovateľnosti.

Do budúcnosti sa na základe zjazdového rokovania v oblasti psychológie školstva javí pre oblasť psychologických vied, najmä pedagogickej psychológie veľmi potrebné:

Príslušným orgánom bol predložený návrh vytvoriť pri vláde SSR alebo niektorom ministerstve, ideový a politický orgán pre ďalšie usmerňovanie práce na všetkých úsekoch aplikovanej psychológie;

2. vytvoriť ústredie pre koordináciu a metodické vedenie všetkých útvarov aplikovanej psychológie s príslušnými útvarmi dokumentácie, štatistiky a pod.
3. vytvoriť sieť pracovísk aplikovanej psychológie v krajoch, okresoch a mestách, ktorá by bola riadená príslušnými politickými orgánmi národných výborov a po metodickej stránke uvedeným ústredím.

Tento návrh vyplýva zo súčasných potrieb a je výrazom snahy o integráciu a komplexné riešenie všetkých otázok v snahe prekonať rozdrobenosť psychologických služieb v praxi a dosiahnúť ich maximálnu efektívnosť tak, aby psychológia všestranne poskytovala svoje služby rozvinutej socialistickej spoločnosti pre šťastie nášho človeka.

Na záver Zjazdu sa konalo Valné zhromaždenie Slovenskej psychologickéj spoločnosti, na ktorom si členovia vypočuli správu odstupujúceho výboru SPS o činnosti za roky 1973/74. Potom prebehla voľba nového výboru Slovenskej psychologickéj spoločnosti.

S p r á v a

o činnosti výboru

SLOVENSKEJ PSYCHOLOGICKEJ SPOLOČNOSTI pri SAV

za r. 1973 - 1974

Činnosť výboru SPS za funkčné obdobie r. 1973/73 vychádzala z plánu činnosti postaveného na základe uznesení posledného valného zhromaždenia SPS, spojeného s voľbou nového výboru zo dňa 14. 12. 1972, ktoré tomuto výboru uložilo:

1. Koordinovať a prehliadať spoluprácu výboru SPS a ČSPS tak, aby sa spoločne mohli usporiadať niektoré významné akcie /celoštátny zjazd psychológov, spracovanie podkladov pre medzinárodný adresár psychológov/.
2. Doriešiť vydávanie spravodaja "Psychológ v Československu", najmä jeho obsahové, technické a finančné zabezpečenie.
3. Dbáť o doriešenie stavovských problémov, najmä otázku o doškolenia vo všetkých profesionálnych zameraniach.
4. Usilovať o schválenie štatútu podnikového psychológa a jeho presadenie do života.
5. Sledovať a kontrolovať plnenie výskumných úloh, ktoré sa riešia v rámci SPS a perspektívne zadávať nové úlohy.
6. Vytvárať predpoklady pre sústavné prehĺbovanie medzinárodného styku SPS tak, aby sa zintenzívnila spolupráca s psychologickými spoločnosťami socialistických štátov.
7. Udržať a prehliadať aktivitu odborných sekcií. Zintenzívniť najmä činnosť Západoslovenskej oblastnej skupiny SPS.

8. Prehliť spoluprácu so Slovenskou pedagogickou spoločnosťou a nadviazať pracovné styky s vedeckými spoločnosťami príbuzných odborov.
9. Obnoviť činnosť stavovskej komisie SPS s ohľadom na rastúcu členskú základňu.

Okrem toho uložilo valné zhromaždenie novému výboru, aby sledoval výsledky práce n.p. Psychodiagnostika, doporučilo zvolat' IV. zjazd SPS a prispieť ku krištalizácii koncepcie a náplne práce v niektorých oblastiach psychologických disciplín ako profesií.

I. Plnenie uznesení

1. V rámci koordinácie a prehlbovania spolupráce výboru SPS s ČSPS, sa zástupcovia SPS, delegovaní do výboru ČSPS, zaoberali na spoločných zasadaniach v septembri r. 1973 a v apríli r. 1974 otázkou prípravy celoštátneho zjazdu psychologóv, ktorý sa bude konať namiesto plánovaného roku 1974, až v roku 1975. Do jednotlivých sympózií boli menovite vybraní títo členovia:
Dr.J.Daniel, Doc.L.Đurič, Doc.J.Hvozdík,
Doc.O.Kondáš, Dr.J.Ch.Raiskup.

S pochopením sa prijal návrh SPS pre rozšírenie spolupráce oboch spoločností formou spoločných stretnutí jednotlivých odborných sekcií týchto spoločností.

Intenzívnejší záujem o spoluprácu dokumentuje aj účasť mnohých slovenských psychologóv a delegovaných zástupcov výboru SPS na 4. psychologických dňoch v septembri r. 1973 v Brne a 5. psychologických dňoch v septembri r. 1974 v Olomouci a naopak, účasť delegovaných členov z výboru ČSPS na trnavskom Jarnom zasadani SPS v r. 1973 a bratislavskom Jesennom zasadani SPS v r.1973.

A rovnako tiež účasť členov ČSPS na 4. zjazde SPS v Košiciach na čele s predsedom ČSPS Dr.Jiří Čepelákom, CSc.

Spoločným problémom oboch spoločností je kvantitatívny vzrast psychologóv, ktorý je závažným impulzom pre hľadanie nových foriem spolupráce tak, aby nedobudla špecifické znaky fungovania ako systému.

Bol zostavený nový členský adresár SPS, ktorý by zároveň mohol byť i podkladom pre medzinárodný adresár psychologóv, pre ktorý sú tlačivé na výbere ČSPS.

2. Vydávanie spravodaja "Psychológ v Československu" bolo za toto funkčné obdobie predmetom stálej pozornosti výboru, najmä v snahe o zabezpečenie stabilného vydavateľa, ktorým sa nakoniec po vypovedaní zmluvy Vojenskou politickou akadémiou KG, stala Psychodiagnostika n.p. Bratislava. Je predpoklad, že ešte v tomto roku bude vydané druhé dvojčíslo za rok 1974 a od roku 1975 bude vychádzať kvartálnik. Popri redakčnej rade výbor SPS zostavil aj recenzentov spravodaja a to dr. L. Požéra, CSc a dr. K. Adamoviča, CSc. Tým bolo v plnom rozsahu splnené uznesenie valného zhromaždenia.
3. V súvislosti s riešením stavovských problémov, vymenoval výbor SPS komisiu, ktorá v súlade so závermi XIV. zjazdu KSČ vyvíja úsilie na riešenie stavovských problémov i uplatnenie a využitie psychologických vied v praxi. Vychádza sa pri tom z objektívnej skutočnosti ako je:
 - výrazný rast odborných psychologóv - takmer 100 ročne,
 - nedostatok akejkoľvek právnej ochrany profesie,
 - nedostatočný prehľad o potrebách i uskutočňovaní aplikovaného výskumu.

Z týchto jednotlivých konštatovaní vyplýva, že je nutné riešiť problém v celej šírke, zodpovedne a v súlade s úsilím celej spoločnosti. Preto sa v prvom rade venuje pozornosť možnosti centrálného zabezpečenia i usmerňovania širokej oblasti aplikovaného výskumu. Na tejto báze by potom bolo možné dosiahnuť obrat aj v legislatívnych opatreniach /vyhláškou či inou úpravou/. Výbor je toho názoru, že vytvoriť priestor pre medzirezortné zabezpečenie aplikovaného výskumu, je závislá na našom úsilí. K tomuto problému sme si vypočuli referát prof. Dr.T.Pordela, Dr.SC.

4. Snaha o schválenie štatútu podnikového psychológa a jeho presadenie do života sa odráža v dohode z roku 1973 o pravidelnom zvolávaní psychológov z priemyslu, podľa ktorej sa na každoročnom spoločnom pracovnom zasadnutí zástupcov z ČSR a SSR vykrištalizujú aj otázky kodifikácie postavenia psychológov v podnikovej praxi, ponajprv v sektoroch ministerstiev priemyslu ČSR a SSR, a potom na všeobecnej báze podnikového psychológa v ostatných sektoroch národného hospodárstva.

5. Na výskumných úlohách riešených v rámci SPS sa vykonalo kus práce.

Skončená bola výskumná úloha dr.D.Kováča, DrSC: "Čo vie naša verejnosť o psychológii".

Taktiež bola ukončená, oponovaná, zrecenzovaná a vydaná práca dr.L.Okruhlicovej "Bibliografia psychologickéj literatúry na Slovensku za roky 1949 - 1973", ktorá obsahuje 634 strán a tvorí súčasť zjazdových materiálov.

Úloha "Vznik a rozvoj Slovenskej psychologickéj spoločnosti" riešená M.Brantom a dr.V.Košinárom je ešte

v štádiu dopracovávania.

Výbor SPS v roku 1973 rozhodol, že nové výskumné úlohy sa zadajú až po splnení všetkých súčasných úloh. Pri súčasnom stave plnenia však už dnes treba uvažovať o zadaní úloh pre nasledujúce funkčné obdobie.

6. Medzinárodná spolupráca SPS s psychologickými spoločnosťami socialistických krajín sa uskutočňuje jednak vo forme pozvaní predstaviteľov týchto krajín na významné akcie SPS, ako bol IV. zjazd SPS, na ktorom sa zúčastnil zástupca psychologickéj spoločnosti z NDR a jednak vo forme organizovania pracovných schôdzí SPS pri príležitosti hostovania zahraničných predstaviteľov našej vedy na rôznych psychologických pracoviskách - ako tomu bolo v prípade doc.Ľ.S.Cvetkovovej z Moskvy v roku 1973, alebo v prípade dr.Harryho Falkenhagena z NDR, ktorý sa aktívne zúčastnil IV. zjazdu.

7. Prehľadovanie aktivity odborných sekcií a oblastných skupín SPS je problémom ťažko riešiteľným. Odráža sa to v nepravidelnom podávaní správ o plánovaných činnostiach a ich plnení, a to i napriek riešeniu týchto otázok na rozšírených zasadaniach výboru s účasťou predsedov oblastných skupín a odborných sekcií spoločnosti.

Výbor SPS je toho názoru, že pri prudkom vzostupe členskej základne SPS za posledné dva roky, je možné dosahovať efektívne výsledky práce len za pomoci zvýšenej aktivity oblastných skupín a odborných sekcií. Tam, kde je primeraný počet členov, bude zrejme správne pracovať aj na báze sekcií v rámci oblastnej skupiny /stretnutia by organizačne mohli zabezpečovať jednotlivé pracoviská/. Vytvorila by sa tak možnosť pravidelnej činnosti bez komplikovanej organizácie, a čo je

hlavné - zvýšil by sa primerane tok informácií v odborných sekciách, čo potvrdzuje už aj skúsenosť v niektorých oblastných skupinách.

8. V rámci prehĺbenia spolupráce so Slovenskou pedagogickou spoločnosťou sme pozvali jej členov na jarné zasadanie SPS v roku 1973 v Trnave, venované otázkam pedagogickej psychológie a na IV. zjazd SPS.

SPS a SPaS mali hlavný podiel na organizácii konferencie usporiadanej na počesť 30. výročia SNP na tému "Odkaz SNP a naša mladá generácia", ktorá sa konala t. r. v Starej Turej. Členovia našej spoločnosti okrem účasti na organizácii konferencie, sa aktívne podieľali dvanástimi referátmi na odbornej časti programu.

Okrem toho uzavrela SPS dvojstrannú dohodu o spolupráci s ÚV MR pre pedagogiku a psychológiu pri Socialistickej akadémii SSR.

9. Obnovenie činnosti stavovskej komisie SPS je obsiahnuté vo vytvorení komisie pre rozvoj a uplatňovanie psychológie v SSR a jej koncepcií, o ktorej sme hovorili v bode 3.

Výbor SPS sústavne sleduje výsledky práce n.p. Psychodiagnostika a podáva k nim vyjadrenia. Spolupráca s n. p. Psychodiagnostika sa však rozvíja i v inom smere. Psychodiagnostika nám jednak pomohla vyriešiť problém vydávania spravodaja "Psychológ v Československu" a jednak umožnila rýchlu prípravu zjazdových materiálov tým, že sa ujala ich tlače.

II. Činnosť oblastných skupín

Stredoslovenská oblastná skupina sa zišla v r. 1973-74 na troch pracovných zasadnutiach. Prvé bolo zamerané predovšetkým na upevnenie spolupráce s výborom SPS a druhé bolo organizačné. Stanovil sa pracovný program skupiny a nadviazala sa tesnejšia spolupráca s Krajskou PeS /na schôdzke vystúpil so svojím referátom predseda tejto spoločnosti dr. Višňovský na tému "Výchova k rodičovstvu ako súčasť komunistickej výchovy mládeže"/. Súčasťou pracovného programu bola riadená panelová diskusia o psychologickom poradenstve. Výbor SOS ďalej zorganizoval anketu zameranú na aktivizáciu členstva a informoval výbor SPS o výsledkoch analýzy ankety a perspektívnej orientácii pri príprave ďalších zasadnutí podľa jej výsledkov. Na treťom zasadnutí, ktoré malo charakter výročného zasadnutia skupiny, boli účastníci informovaní o priebehu pražskej konferencie o učení, o tatranskom sympóziu o motivácii k práci v socializme, bratislavskom jesennom valnom zhromaždení SPS a o výsledkoch anketovej akcie.

Východoslovenská oblastná skupina SPS koná svoje zasadnutia raz za 2 mesiace, pričom program dodávajú jednotlivé psychologické pracoviská striedavo. Rovnako často sa uskutočňujú pracovné zasadania výboru skupiny.

Poslednou akciou, ktorú poriadala Východoslovenská oblastná správa v spolupráci s Katedrou psychológie, bolo tohoročné júnové slávnostné zasadnutie, konané z príležitosti 30. výročia SNP v Košiciach, venované teoreticko-aplikačným problémom školskej psychológie a problémom funkcie psychológa práce v priemyselnom podniku.

Činnosť výboru je okrem iného výrazne zameraná na spoluprácu s jednotlivými spoločnosťami. Svedčí o tom nadviazanie spolupráce s východoslovenskou odbočkou SPeS a spoločná organizácia celoštátneho seminára "O spolupráci školy a rodiny" v máji t.r., ako i nadviazanie kontaktov s Maďarskou psychologickou spoločnosťou a pripravované nadviazanie spolupráce s jednotlivými psychologickými pracoviskami MĽR, ako aj ich plánovaná návšteva.

VOS SPS sústavne rozširuje svoju členskú základňu absoltentmi košickej psychologickkej katedry a sleduje ich uplatnenie sa na pracoviskách, ich ideový a odborný rast.

Najlepšie však aktivitu VOS SPS dokumentuje jej mohutný podiel na pripravách i priebehu súčasného zjazdu.

Z bývalej Západoslovenskej oblastnej skupiny SPS sa vyčlenila Mestská skupina SPS so sídlom v Bratislave a novým sídlom ZOS sa stala Trnava. Tieto dve skupiny sa ustanovili ako samostatné pri príležitosti valného zhromaždenia Jesenného zasadania SPS v roku 1973. Ich činnosť bola preto v poslednom období zameraná na zmenu štruktúry v organizácii svojich výborov, takže môžeme po určitej stagnácii očakávať vzostupný trend v aktivite týchto dvoch oblastných skupín.

III. Činnosť sekcií

Sekcia psychológie práce

Doterajšie úsilie vedenia sekcie o definitívne sformulovanie štatútu podnikového psychológa, realizované na viacerých pracovných stretnutiach sekcie, no najmä na celoštátnom seminári konanom v roku 1973 v Prahe na tému "Funkce a postavení podnikového psychologa", neprinieslo očakávané výsledky pre nejednotnosť postojov k týmto otázkam v jednotlivých sektoroch národného hospodárstva.

V tomto smere však považuje sekcia za najvýznamnejšiu udalosť dohodu z r. 1973 o pravidelnom zvolávaní psychológov z priemyslu, uzavretú medzi Inštitútom Slováčie v Bratislave, pracoviskom dr.Velehradského v Prahe a ČSPS, SPS a sekcií psychológie práce oboch spoločností.

Prvé takéto stretnutie sa uskutočnilo t.r. na Inštitúte Slováčie v Bratislave s vysokou úrovňou odbornej časti programu a organizačnej stránky. Za jeho prípravu vyslovuje výbor SPS uznanie a vďaka kolegovi dr.T.Kollárikovi, jeho spolupracovníkom a riaditeľstvu Inštitútu Slováčie.

Sekcia v roku 1974 realizovala zámer vydávať "Informačný bulletin sekcie psychológie práce SPS" o aktuálnych otázkach psychológie práce a činnosti psychologických pracovísk. Doteraz vyšlo spolu už 5 čísiel.

Okrem plánovitej práce sekcie, jej iniciatívosti, pravidelného stretávania sa a informovania výboru SPS o svojej činnosti, je možné vyzdvihnúť i prístup k organizácii pracovných schôdzok, resp. seminárov, uskutočňovaných v poslednom čase na psychologických pracoviskách

rôznych podnikov, ako napr. už uskutočnený seminár na psychologickom pracovisku Odborového riaditeľstva n. p. Uholné a lignitové bane v Prievidzi, alebo plánované stretnutie na psychologickom pracovisku n. p. Tesla - Piešťany.

Najväčším úspechom v činnosti tejto sekcie však je, že v roku 1974 sa podarilo oživiť jej aktivitu, hoci problémom zostáva zapojenie sa značnej časti mladých psychologov.

Sekcia klinickej psychológie

aktívne spolupracovala na príprave jarného zasadania SPS a na odbornom programe jesenného zasadania SPS v roku 1973, ako i na príprave odborného programu IV. zjazdu v tematickej oblasti "Psychológia v zdravotníctve".

V roku 1973 bola sekcia iniciátorkou úspešnej pracovnej schôdzky v Bratislave, na ktorej o problémoch neuro-psychológie prednášala doc.Ľ.S.Cvetková z Moskvy.

Členovia sekcie sa aktívne zúčastnili odbornými príspevkami na podujatiach viacerých sekcií Slovenskej lekárskej spoločnosti, i v rámci Socialistickej akadémie SSR. Dr.M.Trávníková vystúpila s odborným referátom na dvoch vedeckých zasaňaniach vo Francúzsku.

Okrem toho sa činnosť sekcie zameriavala i na riešenie problémov postgraduálneho štúdia a doškolenia.

Najhodnotnejšiou akciou tejto sekcie - vysoko pozitívne hodnotenou účastníkmi - bola realizácia výcvikového kurzu v metóde systematickej desenzitizácie v LVÚ v Kyneku pri Nitre, ktorý viedol doc.O.Kondáš za asistencie kol. P.Osédera. Menovaným členom a dr.E.Kolénymu, ako i celému kolektívu LVÚ v Kyneku vyslovuje výbor SPS poďakovanie za starostlivosť o zabezpečenie účastníkov.

Sekcia pedagogickej psychológie

pripravila odborný program jarného zasadania SPS v r. 1973 v Trnave, venovaný pedagogicko-psychologickým problémom školskej výchovy. Aktívne sa zúčastnila i na odbornom programe Jesenného zasadania v r. 1973 v Bratislave. Na príprave súčasného zjazdu nesie podiel nielen prípravou odborného programu v tematickej oblasti "Psychológia v školstve", ale v osobe doc.J.Hvozdíka a pod jeho vedením celého štábu spolupracovníkov z radov členov SPS a poslucháčov sa postarala o organizačné zabezpečenie zjazdu v Košiciach. Tento podiel v práci prípravného výboru zjazdu výbor SPS vysoko oceňuje a vyslovuje doc.J.Hvozdíkovi s kolektívom spolupracovníkov uznanie a poďakovanie.

Sekcia zorganizovala v roku 1973 dvojdňový seminár riešiteľov komplexnej úlohy rezortného plánu MŠ SSR "Psychologické otázky výchovného pôsobenia", ktorý sa konal v Tatranskej Lomnici a ktorý viedol doc.J.Hvozdík.

Predseda sekcie s ďalšími členmi presadili návrhy na zlepšenie výuky psychológie na pedagogických fakultách a viacerí členovia pôsobili ako lektori a funkcionári Sociálnej akadémie, kde zabezpečovali prednášky z oblasti psychológie výchovy pre rodičov, učiteľov a pod.

Okrem toho boli vykonané nové voľby výboru tejto sekcie.

Sekcia vývinovej psychológie

pripravila odborný program dvojdenného jesenného zasadania v roku 1973 v Bratislave, venovaný "Teoretickým a me-

odologickým otázkam psychického vývinu", pričom 11 odborných referátov, ktoré na tomto zasadnutí odzneli, bolo publikovaných v odbornom časopise "Psychológia a patopsychológia dieťaťa".

Predseda sekcie dr.K.Adamovič,CSc pripravil všetky podklady pre zostavenie nového členského adresára SPS. Zostavil ho a pripravil do tlače tak, aby tento mohol byť súčasťou zjazdových materiálov. To ďalší kus poctivej práce, za ktorý vyslovuje výbor SPS dr.K.Adamovičovi a jeho spolupracovníkom poďakovanie.

Sekcia poradenskej psychológie

vykonala zhodnotenie II. československého seminára o školskom a profesionálnom poradenstve v Smoleniciach, na realizácii ktorého sa podieľala. Ďalej členovia sekcie vypracovali prvú variantu koncepcie poradenskej psychológie a jej štúdiá na katedre psychológie. Spolupracovali na vypracovaní koncepčných materiálov o otázkach riešenia ústredného článku psychologickéj výchovnej starostlivosti a poradenstva na Slovensku.

Sekcia sociálnej psychológie

Viacerí členovia tejto sekcie spolupracovali s Československou socialistickou akadémiou. Evidovali sa väčšie výskumné akcie z odboru sociálnej psychológie - a to na pracoviskách Výskumného ústavu detskej psychológie a patopsychológie a v odbore psychológie práce v Čsl.výskumnom ústave práce v Bratislave. Sekcia sa aktívne podieľala na sympóziu "Motivácia k práci za socializmu", konanom vo Vysokých Tatrách v roku 1973.

Sekcia plánuje reorganizáciu svojho výboru, ktorá by priniesla bohatšiu aktivitu.

Teoreticko-metodologická sekcia,

ktorá nemá svoju osobitnú členskú základňu, sa zameriava na akcie so širším dosahom. Vytvorila sa terminologická komisia pre sekciu, ktorá na svojom zasadnutí vytýčila dlhodobý plán činnosti. Členovia spoločnosti však môžu priebežne postupovať komisii svoje požiadavky. Ďalej sa vypracoval štatút pre udeľovanie dvoch typov cien: Cena SPS za prácu s najväčším teoretickým prínosom, ktorá sa bude udeľovať raz ročne a Súťaž mladých psychológov v spoločensky zaangažovaných prácach, za ktorú sa bude udeľovať odmena z príležitosti zjazdu SPS.

Sekcia forenznej psychológie

nedodala správu o činnosti.

IV. Členstvo

Stav členskej základne, korešpondujúci s rastom absolventov psychológie v posledných rokoch vyjadruje jej intenzívne progresívny vzrast. Pokiaľ za obdobie rokov 1968-1970 pribudlo v spoločnosti 68 členov, za roky 1970-1972 42 členov, teda v priemere 55,5 člena na jedno dvojročné obdobie, predstavuje dnes rast organizovanosti členstva takmer trojnásobok tohoto priemeru. Za posledné dva roky sa členská základňa rozšírila o 159 členov. Dnes máme 360 členov riadnych, 53 mimoriadnych, spolu 413 členov. Toto číslo je

zároveň dvojnásobkom stavu z roku 1970, kedy mala naša spoločnosť 212 členov.

V spontánnom záujme mladých psychológov o členstvo v SPS možno vidieť nielen zrkadlenie túžby po vedení a poznávaní a snahu o zaradenie sa medzi profesionalizovaných odborníkov v psychológii, ale i dôveru mladého adepta k spoločnosti, že mu pomôže dosiahnuť žiadanú úroveň kvality vo svojom odbore, spojenú s uvedením si potreby vlastnej aktivity, nakoľko každý jeden tvorí časť komplexu, od ktorého sa nielen očakáva a berie, ale ktorému sa i odovzdáva svoj podiel.

Táto pozitívnu skutočnosť podporuje i dobrá príspevková morálka členov, 94 % členov si plní riadne svoju základnú členskú povinnosť. V zostávajúcich 6 % členov sa však nájdú jedinci, ktorí totálne ignorujú svoje členstvo v spoločnosti. Z toho dôvodu ústredný výbor SPS na základe platných stanov SPS, predkladá valnému zhromaždeniu návrh na vyškrtnutie E.Dudáša a L.Fliegla z radov členstva SPS. Títo členovia neplatia viac ako dva roky, a to i napriek opakovaným výzvam členské príspevky. Ďalej predkladá návrh vylúčiť z SPS dr.A.Rusnákovú, ktorá sa ilegálne zdržuje v zahraničí.

Smutnou správou však je náhle a neočakávané úmrtie dvoch členov SPS za posledné funkčné obdobie, a to dr.Eleny Petrekovej z Bratislavy a Kataríny Kurilovej z Bratislavy, ktorým sme vzdali česť na Jarnom zasadaní SPS v roku 1973.

V. Činnosť výboru

Výbor SPS sa zišiel za funkčné obdobie r. 1973-1974 7 krát, z toho 5 krát ako rozšírené zasadanie za účasti predsedov oblastných skupín a odborných sekcií. Okrem toho sa predsedníctvo výboru zišlo 7 krát.

Prípravný výbor zjazdu sa samostatne zišiel raz, nepočítajúc pritom početné schôdze členov poverených jeho prípravou.

V roku 1973 venoval výbor svoje úsilie usporiadaniu Jarného zasadania SPS v Trnave, ktoré sa konalo na počesť 25.výročia Februárového víťazstva pre všetkých členov SPS a Jesenného zasadania v Bratislave, spojeného v druhý deň svojho trvania i s valným zhromaždením.

Záverom treba podtrhnúť, že riadiaca a regulačná funkcia výboru SPS nadobúda zjavného výrazu a svojho naplnenia len vtedy, keď dopadá na uvedoméle chcenie každého z nás, prispieť svojimi vedomosťami a schopnosťami k vyvíjaniu nových foriem a metód práce v plnení úloh vyplývajúcich z rozmachu psychologických vied a z rastúcich požiadaviek, ktoré na ne kladie rozvinutá socialistická spoločnosť.

VÝBOR SPS pri SAV vo funkčnom období 1973-74

1. PhDr. Karol Adamovič, CSc.
- hospodár
2. PhDr. Jozef Daniel, CSc.
- podpredseda, zástupca SAV
3. Doc. PhDr. Ján Hvezdík, CSc.
4. PhDr. Ladislav Kamenčík
5. Doc. PhDr. Ondrej Kondáš, CSc.
6. PhDr. Vladimír Košinár
7. Prof. PhDr. Tomáš Pardel, DrSc.
8. PhDr. Izolda Páričková
- tajomník
9. PhDr. Ján Ch. Raiskup
10. Doc. PhDr. Ladislav Požár, CSc.
11. Doc. PhDr. Andrej Stanček, CSc.
12. PhDr. Ján Vonkomer, CSc.
- predseda

Revízori:

1. PhDr. Július Marko, CSc.
2. Ján Vopálenský

VÝBOR SPS pri SAV vo funkčnom období 1975

1. PhDr. Karol Adamovič, CSc. - predseda
2. Ján Bubelíni
3. PhDr. Vladimír Černý, CSc.
4. Doc. PhDr. Ladislav Ďurič, CSc.
5. PhDr. Ľudmila Fábryová, CSc.
6. PhDr. Milan Harminc
7. PhDr. Teodor Kollárik - hospodár
8. PhDr. Štefan Kováč
9. PhDr. Ladislav Ličko
10. Ing. Ivan Markovič
11. Prof. PhDr. Tomáš Pardel, DrSc.
12. PhDr. Izolda Páričková
13. PhDr. Imrich Ruisel - tajomník
14. PhDr. Ján Vonkomer, CSc. - podpredseda
15. Ján Vopálenský

Náhradníci:

16. PhDr. Július Kuruc
17. PhDr. Anastázia Urbančeková

Revízori:

1. PhDr. Bruno Miglierini
2. PhDr. Ján Raiskup

Uznesenia valného zhromaždenia
SLOVENSKEJ PSYCHOLOGICKEJ SPOLOČNOSTI pri SAV,
konaného pri príležitosti IV.zjazdu SPS dňa 17. 9. 1974
v Košiciach

1. Valné zhromaždenie si vypočulo správu Výboru SPS o činnosti za celé funkčné obdobie, ako aj správu o hospodárení v SPS a s ich uzávermi súhlasí. Vyzdvihuje skutočnosť, že vytýčený plán činnosti bol vcelku splnený a že sa na všetkých úsekoch činnosti dosiahli ďalšie výrazné výsledky.
2. Vychádzajúc z rokovania IV.zjazdu SPS Valné zhromaždenie SPS vyzdvihuje potrebu naďalej prehĺbovať činnosť SPS v duchu uznesení XIV.zjazdu KSČ, jeho plenárnych zasadnutí, najmä však uznesení plén ÚV KSČ a ÚV KSS o výchove mladého pokolenia a vedeckotechnickom rozvoji.
3. Valné zhromaždenie SPS udeľuje absolútorium odstupujúcemu Výboru SPS a všetkým jeho členom, predovšetkým Predsedníctvu SPS, vyslovuje za vykonanú prácu úprimnú vďaku. Zvlášť oceňujeme skutočnosť, že Výbor SPS v spolupráci s ďalšími členmi SPS a s n. p. Psycho-diagnostika sprístupnil bibliografiu psychologickéj tvorby na Slovensku v r. 1949 - 1973 a adresár členov SPS a zorganizoval zjazd SPS.

4. Vzhľadom na rastúcu špecializáciu psychológov u nás Valné zhromaždenie SPS ukladá všetkým členom, aby sa pri uskutočňovaní výskumných akcií a v rutinných prácach pridržiavali etiky svojej špecializácie. V súvisi s tým sa vyzývajú všetci členovia SPS rešpektovať kompetenčné oblasti jednotlivých psychológov v mieste ich pôsobenia tak pri poskytovaní psychologických služieb ako aj v realizácii výskumných projektov.
5. Na návrh Výboru SPS Valné zhromaždenie SPS vylučuje zo svojich radov Annu Rusnákovú z dôvodov nelegálneho pobytu v zahraničí a pre neplnenie základných povinností vyčiarkuje z SPS ss. Eduarda Dudáša a Ľudovíta Fliegela.
6. Valné zhromaždenie SPS akceptuje výsledky uskutočnených volieb do nového Výboru SPS, avšak odstupujúcemu Výboru SPS ukladá naďalej ostať vo funkcii do toho času, kým sa zabezpečí vydanie materiálov zo IV. zjazdu SPS, t.j. najneskoršie do 31. 12. 1974.
7. Valné zhromaždenie ukladá novému Výboru SPS, aby v spolupráci s odstupujúcim pripravil rámcový plán činnosti na najbližšie funkčné obdobie. V súvisi s tým vyzdvihuje požiadavky prehĺbenia spolupráce s Československou psychologickou spoločnosťou, vyzýva členov SPS k aktívnej účasti na IV.zjazde ČSPS a doporučuje, aby sa najbližšie Valné zhromaždenie SPS konalo v II.kvartáli 1975, a to pri príležitosti 30.výročia oslobodenia ČSSR spod fašizmu slávnou Sovietskou armádou.

O S O B N O S Ť A P O R A D E N S T V O

Štefan K o v á č
KPVK a SVP v Banskej Bystrici

Závažným problémom psychologicko-poradenskej praxe je poznanie osobnosti klienta. Za predpokladu, že nepracujeme s patologicky narušenou osobnosťou, rozlíšenie individuálnych stránok osobnosti považujeme za ešte ťažšiu úlohu, najmä v závislosti od toho, na akú otázku má psychológ odpovedať.

Psychológova práca pritom do veľkej miery závisí od jeho vlastnej teórie osobnosti, ktorú preferuje a od prístupu resp. prostriedkov, ktoré má a využíva na zisťovanie osobnostných premenných vyšetrovanej osoby. Na vyšetrenie môžu byť kladené aj také špecifické požiadavky ako je výber profesie, štúdia či všeobecne povolania v závislosti od tolerancie voči záťaži.

Nová situácia, podmienky alebo požadované činnosti preverujú prispôsobivosť človeka, jeho schopnosť prestaťovať doterajšie zvyklosti, schémy myslenia a systém správania. Ak dokážeme postihnúť tieto stránky interakcie "človek-prostredie", môžeme aj dostatočne zodpovedne klasifikovať ľudí podľa odolnosti voči záťaži, vyberať takých uchádzačov, ktorí úspešnejšie obstoja v profesiách kde záťaž je sprievodným zjavom, alebo ovplyvňovať ich odolnosť a prípravu na činnosť za takýchto podmienok.

V krátkom metodickom príspevku chceme informovať o možnosti zisťovať takéto špecifické stránky osobnosti aj v poradenskej praxi, pomocou nového osobnostného dotazní-

ka. Výskumne sa touto otázkou zaoberali nie len vo svete ale aj u nás na VÚPs v Prahe. O výsledkoch výskumu najde čitateľ bližšie informácie v Záverečnej výskumnej správe dielčej etapy celoštátnej bádateľskej úlohy, ktorá je publikovaná v Zprávach VÚPs č. 25 z roku 1973.

1. Teoretické východiská dotazníka

Kostrou testovej batérie na zisťovanie individuálnej tolerancie voči záťaži sú tri komponenty, ktoré sú pomenované a vymedzené nasledovne:

a/ Optimálna hladina stimulácie /OHS/ - znamená do akej miery jedinec smeruje k vyhľadávaniu životného vzruchu, k dynamike prežívania, ku zmene. Nakoľko je OHS široko poňaté došlo na základe porovnania výsledkov zahraničných výskumov ako aj analýzy vlastných predbežných zistení, k rozčleneniu na tieto faktory:

S-1 zmyslová impresia /vyhľadávanie intenzívnych zmyslových dojmov/

S-2 intenzita vnútorného prežívania /autostimulácia/

S-3 pohybový neklud spätý so situačným napätím

S-4 dynamika interakcie s prostredím

S-5 sociálne odtlmenie /dezinhibícia/

Sumáciou faktorov dospievame k všeobecnému faktoru optimálnej hladiny stimulácie /S-G/.

b/ Individuálna tendencia k rizikovému správaniu /IRIS/ - zahrňuje individuálne osobnostné rysy, ktoré sa sa neprejavujú náhodile. Objavujú sa v situácii, ktorá riskovanie umožňuje alebo vyžaduje. Možnosť či nutnosť riskovať poukazuje na dve krajné skupiny ľudí /s vysokou alebo nízkou tendenciou riskovať/, ktoré sa môžu stať práve "problémovými osobami"

s prejavmi maladaptívneho správania. V poňatí tejto tendencie je rozlíšené rizikové správanie /v situácii keď cieľ môže byť dosiahnutý len prijatím určitej miery ohrozenia/ od riskantného správania ako prejavu tendencie k riskantným postojom.

Za štrukturálne zložky IRIS sú považované faktory:

R-1 úroveň ašpirácie /indikátor sklonov k riskovaniu/

R-2 anticipácia /predvídanie dôsledkov realizovanej voľby/

R-3 tendencia spoliehať sa na náhodu

R-4 sociálna exhibícia /korelát rizika/

Všecbecný faktor individuálnej tendencie riskovať /R-G/ je funkciou uvedených komponent.

c/ Účinná integrovanosť osobnosti /EFIN/ - zabraňuje dezintegrácii /podľahnutiu/ subjektu tlaku situácie.

Za rysy integrovanosti sú považované faktory:

I-1 úzkosť

I-2 dynamika emocionálneho ladenia /nestotožňuje sa s aktivačnou teóriou emócií/

I-3 účinná kapacita rozumu /rozhodujúca komponenta integrovanosti, zahrňuje sumu znalostí aj spôsobov myslenia, nemôže byť stožohná s posudzovacím IQ/

I-4 rezistencia voči rušivým vplyvom-podnetom

Popri týchto troch skupinách faktorov, ovplyvňujú odolnosť osobnosti voči záťaži ešte faktory:

P-1 sebaistota

P-2 adaptabilita a flexibilita

P-3 zodpovednosť

P-4 feminita-maskulinita /neponímané ako v bežnej diagnostike/

2. Testová batéria /dotazník/ IHAVEZ

Pri konštruovaní dotazníka išlo autorskému kolektívu o špecifický moment, ktorý sa týka nosnosti osobnosti v zéťazi. Odolnosť voči záťaži je tvorená štruktúrou osobnostných rysov, medzi skupinami ktorých môžu vystupovať interkorelačné súvislosti. Preto sa hypoteticky usilovali určiť, ktorými rysmi sú dimenzie sýtené a podľa toho zostaviť súbor testových otázok na postihovanie každého rysu zvlášť. Inou otázkou bola dostatočná zastúpenosť faktorov otázkami. Tak boli vytvorené testy o 100 otázkach /po 20 položiek pre každú testovanú vlastnosť-subrys/.

V batérii boli zaradené aj dve kritériá odlišností vo výpočtoch subjektov vzhľadom k populácii, z ktorých kritérium krajných chýb slúži ako L-skór.

Práce spojené s testom boli členené na etapy. Hľadanie sýtiacich položiek vyústilo v zostavenie kompletného testu. Matematicko-štatistické spracovanie a overovanie testu zahrňovalo výpočet základných štatistických charakteristík a interkorelácií medzi položkami a faktormi. Výsledkom bola ukončená experimentálna verzia dotazníka.

Postupné koncipovanie testovacej škály vyžadovalo zostavenie experimentálnej verzie OHS /so 100 položkami/, subškály na meranie IRIS /taktiež 100 otázok/ a položiek pre dimenziu EFIN.

Vypracované verzie boli overované na dostatočnom počte pokusných osôb, pričom boli využité zahraničné skúsenosti s obdobnými technikami. Takto skonštruovaný test IHAVEZ v rozsahu 300 otázok bol potom komplexne overený.

Výskumná správa o tomto teste obsahuje záznamy položiek, ktoré sýtia jednotlivé faktory, kompletnú formu

testu I HAVEZ s inštrukciou a jednotlivými otázkami ako aj vzor záznamového hárku. Výpočty boli realizované zvlášť pre mužov a ženy. Štatistickému overovaniu bola podrobená aj citlivosť testu z hľadiska rozdielnej tolerancie jednotlivcov voči situačným premenným aj z hľadiska rozdielov medzi špeciálnymi skupinami.

Test podľa výsledkov zodpovedá predpokladom a je dostatočne citlivý. Okrem toho bol výskumne overovaný zreteľ vekový, vzdelanostný a boli zisťované interkorelácie testu I HAVEZ s inými /EPI, MAS, 16 PF-výsledky budú spracované pozdejšie/.

Pretože administrácia je časovo náročná, boli skonštruované nasledovné skrátené verzie testu:

1. dotazník odolnosti voči záťaži /D-O-Z/
2. test na zistenie optimálnej hladiny stimulácie /O-H-S/
3. test na zistenie individuálnej tendencie riskovať /IRIS/
4. test na zistenie hladiny integrovanosti osobnosti /EFIN/

Skrátené verzie budú mať praktickú hodnotu, ktorá spočíva v tom, že aj za podmienok väčšieho časového nedostatku bude možné poznať špecifické stránky osobnosti.

Ako celý I HAVEZ, tak i skrátený DOZ je možné administrovať individuálne aj skupinovo /I HAVEZ za 60 a DOZ za 20 minút/. Podľa odpovedí sa získavajú v teste hrubé skóre, ktoré sa prevádzajú na štandardnú formu normalizovanej stenovej stupnice. Priemer poulácie spadá medzi 5-6 sten. K dispozícii sú hodnoty priemerov \bar{x} a štandardných odchýliek /s/ pre všeobecnú populáciu a predbežné normy pre mužov a ženy /prevod HS na steny/. Prevádzanie

HS na steny umožňuje zostavovať aj profilové listy, ktorých vzory sú priložené v správe.

Hoci vlastné skúsenosti s testom I HAVEZ pre jeho novosť ešte nemáme, považujeme tento osobnostný dotazník za vhodný, okrem psychodiagnostiky v psychopatológii dospelých aj v oblasti profesionálneho poradenstva. Na základe výskumnej správy hodláme vypracovať skrátený manuál s normami a test použiť na našom pracovisku zatiaľ v nezmenej podobe. Domnievame sa, že by bol účelný jeho adekvátny slovenský preklad a vydanie v n. p. Psychodiagnostica.

Použitá literatúra:

Mikšík Oldřich, Metodologie, koncipování a vývoj testů ke zjištění subjektivních předpokladů odolnosti vůči zátěži /Závěrečná výzkumná zpráva dílčí etapy celostátního badatelského úkolu/ in: Zprávy 1973 č.25 /účelový náklad VÚPs/

Po psychologické úvaze a analýze pojmu, jakož i zamýšlení se nad smyslem a údělem člověka a nad možností přispěvkem psychologie v těchto relevantních otázkách, souhlasíme s takovýmto zdůrazněním a pozicí pojmu vymezujeme následovně:

1. Emocionálně osobnostní zralost má natolik nosný a humánně zásadní obsah, že ji můžeme považovat za CÍL OSOBNOSTNÍHO VÝVOJE, k němuž chceme člověka vychovávat a být mu v realizaci tohoto cíle nápomocní.
2. Analogicky je pro nás CÍLEM PSYCHOTERAPEUTICKÉHO PŮSOBNÍ na osobnost v psychologické praxi.
3. Dosažená úroveň emocionálně osobnostní zralosti je dále pregnantním KRITERIEM STUPNĚ ONTOGENETICKÉHO VÝVOJE osobnosti na její cestě od dětství k dospělosti.
4. Stupeň emocionálně osobnostní zralosti je natolik podstatnou charakteristikou, že je žádoucí postavit jej jako primární CÍL PSYCHODIAGNOSTICKÉHO PROCESU.

Proč takovéto vymezení? Naprosto oprávněně jsme totiž rezignovali v naší psychologické práci s dětmi na individuální vývojové cíle jako je adaptace, /samozřejmě také poslušnost/, konvenční úspěch, bezkonfliktnost, zdraví ve smyslu absence chorobných symptomů apod. Bude-li krédem našeho psychologického snažení emocionálně osobnostní zralost, budeme-li si toho dostatečně vědomi v každém okamžiku práce s dítětem, máme naději k dosažení tohoto cíle každé osobnosti, se kterou se setkáme, také přispět.

Pokus o definování pojmu
"emocionálně osobnostní zralost"

Emocionálně osobnostní zralost lze definovat jako konečné stadium vývojového procesu, jehož progresu by nebyla nikterak inhibována a poškozována vnitřními nebo vnějšími faktory. Věříme tedy, že osobnost má vnitřní tendenci k takovému vývoji a jde o její naplnění, realizaci. Je to tedy přirozeně ideál, jemuž je vnitřní adekvátní míra akceptace individuálních diferencí a jemuž se může osobnost přiblížit, zcela jej zřejmě dosáhnouti nelze. Jeho jádro je sociálně interaktivní, je tvořeno pocity, motivací a reakcemi na lidská individua - tedy na druhé osoby a na sebe /"základní slovo Já-Ty Martina Bubera, 1969/.

Náplň pojmu "emocionálně osobnostní zralost,
charakteristika vývojového průběhu
ke zralosti"

Uvádíme zde pouze některé charakteristiky základní, přičemž lze říci, že každá z nich v sobě vnitřně zahrnuje veškeré další a obsah zralosti vůbec. Předpokládáme, že emocionálně osobnostní zralost je spíše dynamický proces /vycházející z osobnosti sebe sama/ nežli stav.

1. Je to cesta od úplné závislosti /plodu/ k nezávislosti člověka /rodiče/, ke schopnosti nést odpovědnost za svůj život, za partnera, dítě. Výstižně řečeno: je to vývoj od stavu "dítě" ke stavu "rodič". Je to cesta k relativní osobnostní nezávislosti, vnitřní řízenosti osobnosti, k její autonomii a identitě. Protikladnou silou tomuto vývojovému trendu jsou regresivní tendence k ochraně a závislosti, přetvárající z dětství a evokované příliš starostlivou výchovou, či naopak výchovou bez

POZNÁMKY KE STUDIU EMOCIONÁLNĚ OSOBNOSTNÍ ZRALOSTI

Jan Kožnar, PhDr. Ivan Štúr, CSc.

Zdůrazňování ratic, intelektového vývoje a kognitivní úrovně osobnosti je takřka obecným fenoménem století, jež se honosí vědeckou technickou revolucí a stigmatizuje motivaci, hodnoty, chování, snažení a vůbec způsob žití člověka tohoto století. Sovětský filosof A. A. Gusejnov hovoří přímo o "životní filosofii člověka současnosti, jejímž hrdinou a modlou se stal intelekt a rozum" /1973/. Naše doba jako by se skutečně spokojovala s tím, co se "dá vědět", se samozřejmějším aspektem povrchu člověka. Je přirozené, že tomuto trendu a dominantní zaměřenosti se neubrání ani psychologie, která právě svým elementaristickým a takřka matematicko exaktním přístupem ke studiu kognicí člověka tuto orientaci podpořila a dala jí zdánlivé osvědčení o vědeckém a tudíž i morálním oprávnění. V psychologické teorii i aplikaci máme pak tuto oblast solidně rozpracovanou z hlediska ontogenetického, metodologického, z hlediska psychodiagnostického i reedukačního přístupu apod. V praxi to potom mnohdy znamená, že v interpersonální komunikaci jsou preferovány otázky a postoje typu "co umíš?", "co jsi?" před otázkami "jaký jsi?"; rodič i pedagog si nestaví vpravdě výchovné cíle, ale spíše cíle vzdělávací; a vyhledá-li rodič lékaře či psychologa, tedy proto, že se dítě neučí a nikoli proto, že už několik let je citově či sociálně disadaptováno, je labilní, duševně nevyrovnané.

Nejde nám pochopitelně o zjednodušující a znevažující postoj k výsledkům psychologického bádání na poli kognitiv-

ních funkcí, nýbrž o jejich adekvátní zařazení v pojmání člověka a jeho aktivity: intelekt, poznání - jako nástroj k řešení, jádro osobnosti - jako řízení a ovládnání tohoto nástroje. "Jestliže se vysoká kultura intelektu spokojí s citovou chudobou, pak nemůžeme o kultuře intelektu vážně uvažovat ani hovořit" /Bakštanovskij, Kljamkin 1973/.

Místo a vymezení pojmu
"emocionálně osobnostní zralost"

Za kruciální jádro lidské existence můžeme oprávněně považovat "úroveň emocionální zralosti" /Saul, 1960/ nebo-li osobnostní zralosti, "psychosociální zralosti" /Greenberger, Campbell, Sørensen, O'Connor, 1971/, "úroveň sebeaktualizace osobnosti" /Maslow 1954, 1960/, či "sebenaplnění osobnosti" /Bühlerová, 1969/, nebo také "moudrost jako vládu nad poznáním" v pojetí A. N. Whiteheada /1956/ a "úroveň mravní volby" v pojetí autorů Bakštanovského a Kljamkina /1973/. Nejde přirozeně o formální název, kterého použijeme, jako spíše o obsah, jenž se za pojmem skrývá. Společným jmenovatelem všech těchto uvedených pojmů je skutečně humánní a komplexní lidský obsah, jež je ideálem zdravého vývoje osobnosti od dětství k pravé dospělosti - zralosti a zahrnuje rozvoj nejlepších předpokladů v každém člověku. Tento komplexnější pojem, o němž nacházíme /v poněkud zužujícím pojetí/ zmínku i v časopise lékařů českých /Staňková, 1973/ je považován Overstreatem dokonce za "rozhodující pojem dnešní doby" /cit. dle: White 1969/ a přežití lidstva v době, kdy poprvé v historii má žijící generace moc ukončit existenci člověka jako biologického druhu, je snad závislá právě na převládnutí zralých jedinců nad jedinci nezralými, nad jejich egocentričností, hostilní agresivitou a nezodpovědností.

lásky, ale mohou jí být i neadekvátní přístupy a postoje psychoterapeuta, vyúsťující ve snaze dítě si připoutat.

Vývojovou cestu ke zralosti charakterizuje ubývání receptivních potřeb na straně jedné a růst schopností být odpovědný a produktivní na straně druhé. Je to cesta od maximálního přijímání ke schopnosti dávat a mít radost z této možnosti dávat. Dávat alespoň tolik, kolik žádám. Je to vývoj od bezmoci k pomoci a sebebomoci /zdravý má dosti energie i pro druhé, nemocný jí nemá dostatek ani pro sebe/. Zůstává však zachována schopnost přijímat volně bez pocitů přílišné zavázanosti, mění se pouze poměr mezi "dávat - přijímat".

/Jersild 1954, Saul 1960, Shostrom 1966, Maslow 1969./

2. Je to cesta k dosažení relativní absence pocitů méněcennosti, sobectví a závistivé soutěživosti, tedy cesta k základní emocionální jistotě osobnosti, důvěře v sebe bez pocitů viny, masivních pochybností a nerozhodnosti, k sebeúctě a sebeakceptaci. Je to zřetelný trend k rozšířenému vědomí sebe, sebeuvědomění, schopnosti objektivního pohledu na sebe, vzhledu. Je-li na úrovni uvědomování a nezkreslování významných zážitků, není potom neshody mezi Já a zážitkem, osobnost je vyrovnaná, váží si sebe a žije ve shodě se sebou samým. Základ zralé osobnosti pak není utvářen potlačěním, osobnost může být prostá potlačovaného a otevřena všem zážitkům. /Úloha psychoterapie je zde nabíledni./

Charakteristickým je oprošťování osobnosti od hostilní agresivity, plynoucí v podstatě z nevyřešených problémů v dětství, v němž jsou základními reakcemi na frustraci či podráždění buď útěk nebo útok. Tento infantilní mechanismus adaptace je nahrazován zvýšeným užíváním

sociální spolupráce - tedy je to postup od intenzivní soutěživosti /tak charakteristické pro dobu slabosti a nejistoty v dětství/ k sociální kooperaci. Zralá interpersonální komunikace člověka, jenž je proct hostility, je potom charakterizována základním přístupem jak druhému člověku vyhovět, jak mu pomoci a nikoli hledáním důvodů jak nevyhovět. Ve zralé dospělosti převládá opravdový zájem o předávání těžce získaných vědomostí mladším, potěšení z možnosti napomáhat růstu druhých lidí. /Saul 1960, Allport 1961, Gendlin 1964, Maslow 1969, Greenberger et al., 1971./

3. V této souvislosti se pak rozvíjí osobnostní orientace ve stále se rozšiřujícím okruhu od sebe k rodině, přátelům, obci, národu, všeobecnému blahu lidstva. Narůstá vnitřní jistota osobnosti umožňující oceňovat druhého, vidět v něm především ty dobré stránky, umět najít to, proč jej můžeme mít rádi. Je to radostné povzbuzení vývoje bližního, kdy moje a jeho svoboda vzájemně nebojují ale jdou ruku v ruce. Na této bázi vznikají hluboké interpersonální vztahy, člověk je schopen dlouhotrvajícího přátelství, lásky a něhy k několika bližším přátelům a současně je schopen ztotožnit se s větší skupinou, adekvátně se socializovat se staršími i mladšími. Necítí však infantilní potřebu být milován a uznáván každým. Je schopen jednat s každým člověkem s patřičným respektem a bez předsudků, jeho charakter má demokratickou strukturu, je schopen se vždy učit od jiných lidí.

Cesta k socializaci vede cestou vytvoření norem, hodnot, ideálů a svědomí, jež je morálním přesvědčením, soudcem člověka nad sebou samým, není však pouze činitelem omezujícím a zabraňujícím, ale spíše posilu-

jícím vnitřní tendenci osobnosti k nezávislosti, produktivitě a spolupráci. /Jádro, z něhož svědomí vyrůstá, je vrozená tendence člověka k spolupráci./ Nejde však o to, vměstnávat děti do předem vykonstruovaných forem, ale spíše popřát jejich spontánnímu citovému rozvoji. Osvojují si totiž normy více láskou a ztotožněním, nežli výchovou. nedělají to, co rodiče říkají, ale to, co ve skutečnosti dělají. /Saul 1960, Allport 1961, Jersild 1954, Shostrom 1966, Maslow 1969, Gusejnov 1973./

4. Součástí emocionálně osobnostní zralosti je i optimální rozvoj intelektové kapacity a všech humánních potencií /spontaneita, tvořivost, pružnost a přizpůsobivost, flexibilita, otevřenost změně. Účinná percepce reality, pevný vztah k ní, její jasné chápání bez deformací emočními stigmaty z dětství a jinými možnými noxemi. Časově kompetentní fungování s důrazem na přítomnost a optimálním využitím minulosti a anticipací budoucnosti/. K nejdůležitější humánní hodnotě patří dopracování se ke schopnosti realizovat mravní volbu a nést za tuto volbu zodpovědnost. /Jersild 1954, Saul 1960, Allport 1961, Shostrom 1966, Greenberger et al. 1971, Bakštanovskij, Kljamkin 1973./
5. Je to zrání k důvěryhodnosti, spolehlivosti, otevřené mysli, k žití v harmonii s jednotící filosofií života, která obsahuje ochotu trochu trpět, překonávat překážky, aby jimi člověk rostl, zlepšoval se a dosáhl moudrosti. Je to růst schopnosti najít smysluplnost života, sebetranscendenci, dopracovat se k uspokojování potřeb seberealizace, sebeaktualizace, naučit se mít rád život a být rád na světě, mít pozitivní vztah k lidem a světu jaký je, se současnou snahou jej vylepšovat,

s vírou že lidé, příroda i společnost mohou být vylepšeny. Je to cesta k dopracování se prožitku, že člověk je dobrý a pokud tomu tak v konkrétním případě není, je to důsledek pokřiveného, frustrovaného vývoje, nevyužití bytostní vývojové příležitosti. /Allport 1961, Shostrom 1966./

6. Je to cesta k základní životní orientaci a zaměřenosti na problém - a nikoli na sebe. Tedy na problém, jemuž se člověk zasvěcuje ve smyslu životního poslání, rád dělá práci dobře, cítí její užitečnost, smysluplnost a tím i užitečnost svoji; prožívá v práci svoji hodnotu a důležitost. /Maslow 1969./

Podmínky vývoje k emocionálně osobnostní zralosti

Předcházející podrobný, přesto však jistě neúplný seznam rysů, vlastností, tendencí a motivů aktualizuje ideál emocionálně a osobnostně zralého člověka a vývojovou cestu k takovému ideálu. Hovoříme-li o vývoji, jehož cílem a tudíž i obsahem je cesta ke zralosti, jaké jsou podmínky takového zdárného vývoje? Pokusíme se vymezit alespoň ty základní:

1. Jako osobnostní předpoklady lze vymezit základní fyziologické vybavení k humánnímu vývoji.
2. Environmentální předpoklady /zejména výchovné/.
 - a/ uspokojení vitálních potřeb /Langmeier-Matějček 1968/ event. potřeb fyziologických a potřeb bezpečí podle Maslowa;
 - b/ dobré city k dítěti, úcta, přátelství, jeho akceptace jako individuální bytost;
 - c/ prostor pro spontaneitu ve vývoji dítěte;

- d/ relativní absence autoritativního ovzduší ve výchově;
 e/ dobré příklady zralého chování od rodičů, vychovatelů, tedy zralé výchovné vedení. Při dobrých citech a možnosti kvalitní identifikace si dítě osvojuje potřebné formy chování s minimem učení, disciplíny a nutnosti omezujících zásahů.

Uvedli jsme již, že emocionálně osobnostní zralosti je dosahováno za optimálních podmínek vývoje, jistě však platí, že jí lze dosáhnout i za podmínek ztížených - právě zvýšenou aktivitou osobnosti, sebevýchovou, volným úsilím, tvořivostí, prostě zvýšeným angažováním všech humánních potenci osobnosti. Úroveň zralosti nemůže být identická pro každé individuum - existují individuální rozdíly jak v jejím obsahu, tak v dynamice.

Emocionální osobnostní zralost a psychodiagnostický proces

Je-li zralost cílem psychodiagnostického procesu, jak jsme již postulovali, jak ji diagnostikovat? Zcela zásadním požadavkem je být tímto směrem orientován, na tento cíl zaměřen! Je-li tento cíl jasný, metodický přístup potom zřejmě již nebude takovým problémem /budeme-li vědět co chceme, budeme také vědět jak/. V zásadě můžeme uvést:

1. Základní přístup "man to man /face to face/" v diagnostickém procesu, ovšem s maximální osobnostní zaangażovaností, respektováním člověka, jeho tvořivosti a odpovědnosti, jeho hodnot, záměrů a především jeho jedinečné identity. Lidskou bytost totiž nelze s určitostí zachytit, zůstáváme-li od ní psychologicky vzdáleni, zaostření jejího obrazu je možné jedině tehdy, jestliže jí porozumíme a dokážeme-li sdílet její jedinečnou

životní perspektivu. Při zachování odstupu můžeme získat znalost, jež je užitečná, avšak jen participací, spoluúčastí lze získat znalost, která může pomoci /Matson 1971/. A to už je i východisko pro terapii /získat právě takové poznání, které umožňuje pomoci/.

2. Tradiční psychologické metody testové i netestové /od pozorování, interview až k projektivním testům/, použité ovšem s netradičním cílem: zjistit úroveň zralosti osobnosti, přičemž je tento proces umocňován "face to face" přístupem zralé osobnosti psychologa.
3. Nově vypracovávané metody, specificky konstruované ke zjišťování stupně emocionální zralosti. Je to např. dotazník osobnostní orientace /POI/ autora E. L. Shostroma /1966/, projektivní metoda Columbus autora M.J.Langevelde /1969/, nebo dotazník psychosociální zralosti /Greenberger et al. 1971/ a další.

Ze podmínku úspěšného diagnostikování stupně emocionálně osobnostní zralosti lze požadovat určitou úroveň osobnosti psychologa, diagnostika, jenž si ctí hodnotu emocionálně zralého člověka a sám má tendenci se k ní vyvíjet.

Emocionálně osobnostní zralost a psychoterapie

V přímé návaznosti na psychodiagnostiku se problém emocionálně osobnostní zralosti jeví už nejen zřetelným cílem psychoterapeutického procesu, ale přímo jeho podmínkou. Definovali jsme totiž zralost primárně v interpersonálních relacích a vzhledem k důležitosti vztahu v psychoterapii /je to autentické setkání dvou lidských bytostí na ostří existence - Matson 1971/ se tedy zralost osoby pomáhající jeví skutečnou podmínkou terapie.

Terapeut /a psycholog vůbec/ by sám měl především být emocionálně zralý, sebeaktualizující se, prožívající vlastní hodnotu a smysluplnost své práce, hodnotu svého pacienta, měl by se dotknout vrcholů lidského prožívání, bytí. Takto obohacen je potom vybaven pravou nesimplifikující autoritou terapeutickou pomocí a osobnostní úrovní, jež je oproštěna a uvolněna od nevědomých postojů. Toho nelze získat pouze učením, to je to podstatné, k čemu je nutno se vnitřně dopracovat, co je nutno plně prožít. Takovýto terapeut je disponován postihnout celou šíři a těžkosti dětí - či svých pacientů - a neexistuje prakticky nic, co by mu bránilo být současně profesionálním terapeutem a současně celou, plnou osobností. Nezbytnou podmínkou je současně plná důvěra v pacienta a v jeho potence. Tedy nepřipoutávat dítě /pacienta/ k sobě a neuspokojovat tím své nezralé potřeby /přijímání vděčnosti/ - nejednat s osobou, které pomáháme jako s člověkem, jehož považujeme za nevyléčitelného /Matson 1971/.

Střetnou-li se dva lidé nezralí, je malá naděje, aby kterýkoliv z nich pokročil životně dále, byť by se druhý snažil pomáhat technikou a neosobní odborností nejuznávanější. Je-li jeden ze setkavších se emocionálně osobnostně zralý, je reálné a nadějně, že prožívání obou pokročí v pozitivním směru a smyslu, což je situace a vlastně smysl psychoterapeutického vztahu. A stane-li se v životě, že se střetnou dva lidé - oba emocionálně zralí, dochází k jasotě lidství, naplnění opravdového vztahu Já - Ty, k rychlejšímu porozumení, pochopení - k navázání kvalitního interpersonálního vztahu. A nezbyvá, než si přát, aby mezi psychology, psychoterapeuty převládla situace uvedená jako poslední - chceme-li mít šanci naplnit poslání profese.

L I T E R A T U R A

1. Allport, G.W.: Pattern and Growth in personality. N.York: Holt, Rinehart and Winston, 1961
2. Bakštanovskij, V.J., Kljamkin, I.M.: Možnost volby a schopnost volit. /in: Nejvyšší hodnoty, A.A.Gusejnov a kol., Praha 1973, str. 145 - 181./
3. Buber, M.: Já a Ty. Mladá fronta, Praha 1969
4. Bühlerová, Ch.: Human life goals in the humanistic perspective. /in: Readings in Humanistic Psychology. Edit. by A.J. Sutich and M.A.Vich. N.York: The Free Press, 1969, str. 91 - 112/
5. Gendlin E. T.: A Theory of personality change. /in: Personality Change, P.Worchel, D.Byrne. N.York: J.Wiley and sons, 1964/
6. Greenberger, E.; Campbell, P., Sørensen, A.B., O'Connor, J.: Toward the measurement of psychosocial maturity. The Johns Hopkins University, Baltimore, Maryland, 1971.
7. Gusejnov, A. A.: Nejvyšší hodnoty. Praha 1973.
8. Jersild, A. T.: Emotional development. /in: Manual of Child Psychology, II.ed., L.Carmichael. N.York: J.Wiley and sons, 1954, str. 833 - 917/
9. Langeveld, M. J.: The Columbus /Picture Analysis of Growth Towards Maturity./ Basel: S. Karger, 1969
10. Langmeier, J., Matějček, Z.: Psychická deprivace v dětství. SZN, Praha 1968
11. Maslow, A. H.: A Theory of metamotivation the biological rooting of the value - life. /in: Readings in Humanistic Psychology, ed. by A.J.Sutich and M.A.Vich. N.York: The Free Press, 1969, str. 153 - 199

12. Maslow, A. H.: A Theory of metamotivation the biological rooting of the value - life. /in: Readings in Humanistic Psychology, ed. by A.J.Sutich and M.A.Vich. N.York: The Free Press, 1969 str.153-199
13. Matson, F. W.: The third revolution in psychology. /in: The humanist, vol.XXXI, No 2, 1971, str. 7 - 11/
14. Saul, L. J.: Emotional maturity, II.ed., Philadelphia: J.B.Lippincot comp., 1960
15. Shostrom, E. L.: Eits manual for the personal orientation inventory. Educational and Industrial Testing Service, San Diego, California, 1966
16. Staňková, M.: Psychologické metody vyšetřování emoční zralosti. /in: Časopis lékařů českých, Vol. 112, č. 42, 1973, str. 1310/
17. White, R. W.: Adult growth and emotional maturity. /in: The Healthy Personality, ed.by Hung-Min Chiang, A.H.Maslow, N.York: Van Nostrand Reinhold comp. 1969, str. 22 - 29/
18. Whitehead, A. N.:The aims of education. Mentor Books, N.York, 1956.

ODBORNÁ PSYCHOLOGICKÁ SLUŽBA AKO FORMAAPLIKÁCIE PSYCHOLÓGIE PRÁCE V PRAXI

PhDr. Milan H a r m i n c,
odbor Psychológia, sociológia
a fyziológia práce
VSŽ, n.p. Košice

Ako aplikovať dnes už široký poznatkový systém psychológie práce, ako priblížiť túto psychologickú disciplínu národohospodárskej praxi, ako zvýšiť jej úspešnosť a efektívnosť vyjadrenú podielom psychologického zásahu a pomoci psychológa pri riešení rôznych problémov, je ešte i dnes veľmi aktuálnou otázkou, otázkou dňa najmä pre začínajúcich mladých psychológov práce.

V posledných desiatich rokoch sa vynaložilo nemélo úsilia na propagáciu psychológie práce, formulovanie koncepcií jej rozvoja a organizačného zabezpečenia, formulovanie odbornej kompetencie a pozície psychológa v priemysle, vypracovanie štatútu psychológa práce, výchovu psychológov a pod. No i napriek tomu sa ešte i dnes ukazuje, že sú isté ťažkosti s aplikáciou psychológie práce v praxi. Psychológovia často namietajú voči organizačnému začleneniu, primeranosti zadávaných úloh, časovému vymedzeniu na riešenie úloh atď.

Podľa našich skúseností jednou z aplikačných foriem, ktorá na jednej strane celkove zvyšuje úspešnosť, efektívnosť a autoritu psychológie práce a na druhej strane eliminuje spomínané ťažkosti, je aplikácia psychológie práce na princípe odbornej psychologickéj služby. Tento princíp nie je v našom prípade nový. Vyslovilo ho už veľa psycho-

lógov a aplikuje sa u nás i vo svete v rôznych modifikáciách a pod rôznym pomenovaním /psychologická expertíza, psychologický servis, psychologická konzultácia/. Zdá sa nám však, že v našich podmienkach, t.j. na psychologických pracoviskách v oblasti priemyslu, nie je tento spôsob práce docenený.

Čo rozumieme pod pojmom odborná psychologická služba, ako sa formuje v konkrétnych podmienkach nášho podniku Východoslovenské železiarne, n.p. Košice, a aká je jej efektívnosť?

Pod pojmom psychologická služba rozumieme predovšetkým vytváranie vzťahu spoluúčasti pri riešení úlohy medzi psychológom a partnerským pracovným okolím, čo vyjadrené v sociálno-psychologických kategóriách znamená rolu, postoj, schému správania, event. stratégiu pôsobenia psychológa, jeho osobnosti a práce. Ide teda o vzťah vzájomnej spolupráce a pochopenia medzi psychológom a širším pracovným prostredím, nadriadenými zložkami hierarchie podniku, rovnocenným partnerom tej istej organizačnej úrovne, ako i medzi psychológom a podriadenými zložkami, t.j. v smere podnik-závod, podnik-prevádzky, závod-prevádzky a pod.

Teoretickým, ale i praktickým východiskom takto chápanej psychologické služby je už spomínaný princíp spoluúčasti často popisovaný v sociálno-psychologickej literatúre v súvislosti s psychológiou jednanja s ľuďmi /Marrov, 1948, Coch a French, 1948, Lawrence, 1954, Tannenbaum a Massarik, 1961, Fleishman a Harris, 1962/, ako princíp stotožnenia sa okolía s úlohou, aktivizujúci a upravujúci motiváciu, postoj, záujem o problém, princíp, ktorý zvyšuje angažovanosť za vec, upravujúci správanie a konanie, ako i hodnotenie javu okolím.

Ako teda z uvedeného vidno, nejde nám v tomto prípade o psychologickú službu ako inštitucionálnu formu so všetkými organizačnými a ekonomickými dôsledkami, zabezpečujúcu psychologický servis za materiálnu odmenu, ale ide nám predovšetkým o neformálnu stránku veci, ktorá má podľa našich skúseností veľmi veľa výhod.

Najskôr však niekoľko slov ku konkrétnej podobe psychologické služby v podniku. Jej formovanie sa začína tým, že vždy pred koncom kalendárneho roka uskutočníme prieskum požiadaviek na pomoc psychológa väčšieho či menšieho rozsahu pri riešení rôznych problémov na jednotlivých závodoch prostredníctvom vedúcich závodov. Toto robí samozrejme viac psychológov a tieto metodické rady možno čítať aj v literatúre. Tým sa však podľa nášho názoru ešte nenaplnia princípy psychologické služby.

Tieto požiadavky sa potom podľa rôznych hľadísk, najmä predpokladanej efektívnosti psychologického zásahu, oprávnenosti požiadavky z odborného psychologického hľadiska, dôležitosti úlohy, skúsenosti pri riešení podobných úloh, odbornej erudovanosti, kapacity odboru a v nie poslednom rade i z hľadiska odbornej atraktívnosti, triedia a vyberajú do okruhu záujmu psychológa. V tomto smere považujeme za dôležité najmä tie úlohy, ktoré sú požadované od personálneho úseku, v ktorom je zaradený i náš odbor, a ktoré sú v súlade s koncepciou kádrovej a personálnej práce. Táto z hľadiska účasti psychológie však predstavuje prakticky celý predmet psychológie práce tak, ako je v súčasnosti formulovaný.

V ďalšej etape vybrané úlohy konzultujú so zadávateľmi najmä preto, aby sa upresnil cieľ úlohy, aby sa zistilo očakávanie zadávateľa /čo považujeme za veľmi dôležité/, aby sa stanovili etapy realizácie úlohy, no najmä preto, aby sa

dosiahlo lepšie oboznámenie s úlohou, vytvoril sa osobný vzťah, vzájomné pochopenie a porozumenie, vedúce veľmi často k prerozdeleniu dielčích úloh medzi zadávateľom a psychológom.

Až po tomto procese je úloha transformovaná do plánu hlavných úloh a po schválení vedením personálneho úseku sa potom realizuje podľa dohody so zadávateľom.

Táto etapa a etapa vlastného riešenia problému je najdôležitejšia a vyžaduje si vysokú susceptibilitu k rôznym situáciám a schémam správania partnerov, ako i racionálnu kontrolu a usmerňovanie vlastného správania psychológa.

Po skončení úlohy prebieha oponentúra jednak na úrovni zadávateľa úlohy a podľa dôležitosti i na úrovni vedenia personálneho úseku, vedenia podniku, straníckych orgánov, event. spoločenských organizácií. Na základe oponentúry sa v atmosfére vzájomnej spolupráce prijímajú, upravujú, príp. formulujú návrhy na opatrenia v praxi, určuje sa zodpovednosť za ich aplikáciu a termínuje sa ich časová realizácia.

Takýmto spôsobom formovaná aplikácia psychológie práce prostredníctvom princípu psychologickéj služby je oproti doterajšiemu spôsobu zadávania úloh príkazmi efektívnejšia a má viacero výhod pre samotných psychológov, ako i pre zadávateľov.

Skúsenosti z našej praxe ukazujú, že princíp psychologickéj služby umožňuje najmä:

1. viac sa priblížiť k problematike, ktorá je riešená;
2. zvýšiť mieru poznania vzťahu človek-práca;
3. primeranejšie a praktickejšie konštruovať návrhy na opatrenia, časovú realizáciu a optimálnu zodpovednosť za prenos poznatkov do praxe inými zložkami podniku;

4. vytvárať vhodnú klímu pre efektívnejšie aplikovanie poznatkového systému psychológie práce najmä dobrovoľným preberaním zodpovednosti za prenos záverov do praxe podniku;
5. rýchlejšie a častejšie riešiť úlohy;
6. odstraňovať napätie veľmi často vznikajúce nepriaznivou bilanciou práce psychológa za určité obdobie vyplývajúcou z neznalosti vecí;
7. preberať niektoré organizačné a pomocné úlohy zadávateľmi, čo urýchľuje realizáciu úlohy, umožňuje odborné zameranie psychológa na vlastnú prácu a minimalizuje vynakladanie energie na pomocné práce;
8. zvýšiť psychologickú vyspelosť zadávateľov, ktorí lepšie špecifikujú úlohy a zadávajú odborne primeranejšie úlohy, o ktorých už nemožno polemizovať či patria alebo nepatria do pôsobnosti psychológa práce;
9. špecifikovať budúce ťažiská práce psychológa;
10. formovať profil psychológa práce;
11. vytvárať a zvyšovať autoritu psychológie práce;
12. zvýšiť motiváciu psychológov pre túto vednú disciplínu;
13. zlepšiť metodologickú úroveň psychologickéj práce.

Ukazuje sa však, že táto forma má aj niektoré kritické miesta. Medzi ne patrí najmä:

1. požiadavky na službu obyčajne prevyšujú kapacitu psychológa, event. pracoviska, a tak neuspokojení zadávatelia môžu začať psychológa kritizovať;
2. vedenie útvaru, ktorému psychológ bezprostredne organizačne podlieha, začne psychológovi zazlievať tú odbornú

kapacitu, ktorú venuje v rámci služby zadávateľom z iných zložiek podniku a závodu.

Prvé kritické miesto - viac požiadaviek, ako je kapacita - nie je však v tomto smere nebezpečné, pretože vyplýva zo samotnej podstaty veci a nie z osobnosti psychológa. Druhé kritické miesto je zas možné eliminovať prijímaním takých úloh, ktoré sú v intenciách zámerov a cieľov toho vedenia, ktorému psychológ bezprostredne organizačne podlieha. Toto často eliminuje i možnú kritiku obsiahnutú v prvom bode.

Často sme však svedkami, a je to i našou morálnou podporou, že práve tento spôsob práce nám vychováva nadšených propagátorov a obhájcov psychológie práce, ktorí najmä, zo svojej strany praktického využívania a konkrétnych skúseností z realizovania psychológom navrhnutých opatrení, prezentujú v iných sférach hospodárskeho a spoločenského života dôležitosť sociálno-psychologických aktivít v podniku, alebo inak povedané, propagácia psychológie práce sa presúva z psychológov na iné zložky podniku.

Aplikácia tejto formy si však vyžaduje i splnenie celého radu subjektívnych a objektívnych podmienok. Zo strany psychologického pracoviska a psychológov ide najmä o dostatočnú flexibilitu a odbornú erudovanosť pre riešenie problémov, dostatočnú materiálnu vybavenosť a v zásadnej miere schopnosť psychológov vytvoriť okolo seba atmosféru spolupráce, čo si vyžaduje i niektoré špecifické osobné vlastnosti, zvládnutie problematiky jednanja s ľuďmi, zvládnutie metód psychologického pôsobenia a ovplyvňovania ľudí, metód odstraňovania napätia, konfliktov a pod. Nie menej dôležité sú i také podmienky, ako pochopenie

pracovného okolia, výber partnerov, ich spôsob myslenia a psychologická vyspelosť, výber úloh, status partnerov v rámci podniku a iné.

Na záver by sme chceli zdôrazniť, že odbornú psychologickú službu chápeme predovšetkým ako otázku vzťahu medzi psychológom a tým pre koho psychológ pracuje. Domnievame sa totiž, že je to rozhodujúci faktor úspešnosti či neúspešnosti pôsobenia psychológa v podniku. Neznamená to ani, že ostatné cesty aplikácie sú apriori zlé, ale podľa našich skúseností takýmto spôsobom je možné psychológiu v podniku aplikovať rýchlejšie a efektívnejšie a čo je dôležité, možno sa práve týmto spôsobom vyhnúť značnému množstvu konfliktov a vzájomného roztrpčenia.

L i t e r a t ú r a

1. Marrow, A.: Industrial Psychology Pays in This Plant, Modern Industry 16, 1, 1948
2. Coch, L., French, J.R.P.: Overcoming Resistance to Change, Human Relations 1, 1948, 512-532
3. Fleishman, E.A., Harris, E.F.: Patterns of leadership Behavior, Personnel Psychology 15, 1962, 43-56
4. Lawrence, P.R.: How to Deal with Resistance to Change, Harvard Business Review 32, 2, 1954
5. Tannenbaum, R., Massarik, F.: Participation by Subordinates /in Tannenbaum R., Wechsler J.R., Massarik F., Leadership and Organization, New York, Mc Graw-Hill, 1961.

PSYCHOLÓGIA VO ŠVÉDSKU

Teodor Künnapas

II.časť

Učenie a poznávanie

S výnimkou niektorých skorších výskumov zaoberajúcich sa pamäťou, empirické a teoretické bádanie v oblasti učenia sa v skutočnosti začalo až počiatkom šesťdesiatych rokov. Čoskoro však vznikol veľký bádateľský záujem.

Problémami merania procesov učenia sa začali zaoberať ponajprv psychológia zo Štockholmu. Bol to Mats Björkman, ktorý v rámci svojej doktorskej práce uskutočnil výskum o verbálnom učení /Meranie učenia, 1958/, v ktorom použil kvantitatívny model založený na Coombsovej všeobecnej teórii dát. V sérii experimentov sa pokúšal zistiť napríklad i to, aké problémy by vznikli vo Švédsku pri zmene premávky vpravo. Súčasne s Björkmanom v Štockholme pracoval na otázkach učenia i Sven Rydberg /zaoberal sa štúdiom učenia sa pojmov/ a Ola Svenson, ktorý pri skúmaní procesu rozhodovania použil techniku "mysli nahlas".

Tieto práce boli iba skromným začiatkom, no ich zásluhou je, že dali silný podnet k ďalšej práci. Pod vedením Matsa Björkmána /teraz profesora psychológie na univerzite v Umeå/ sa začal celý team psychológov zaoberať subjektívnou inferenciou a procesmi rozhodovania. Základným problémom, ktorý riešili bolo, ako sa jedinec učí používať neurčitú informáciu pri odvodzovaní záverov a rozhodnutí. Teoreticky bol tento výskum založený na Brunswikovom proba-

listickom funkcionalizme a čiastočne na normatívnom bayesiánskom prístupe. Preto bolo dôležité skúmať jeden problém: akú stratégiu si vytvorí subjekt, keď sa konfrontuje so sadou kľúčov, z ktorých má predikovať hodnotu kritéria, vzťahy medzi kľúčmi a kľúče, ktoré sú neurčité. V iných experimentoch sa zaoberali schopnosťou subjektu použiť funkcionálne pravidlá, presnosťou a kongruenciou odhadu pravdepodobností, formovaním stratégie ako funkcie rôznych premenných úlohy, enkódovacími procesmi a ich vzťahmi k rôznym štruktúram úlohy a typom rozhodovania, a vzťahmi medzi feedbackom a predvídaním v relácii ku chovaniu zameraného na vlastný prospech. Podobné výskumy /vychádzajúc z Brunswika/ robil Bernt Brehmer, ktorý sa však špecializoval na problémy kognitívneho konfliktu.

Paralelne sa rozbehol i výskum na univerzite v Göteborgu pod vedením profesora Lennarta Sjöberga. Sjöberg zameral svoje úsilie na otázky rozhodovania. Boli vytvorené rôzne typy loterijných hier, ktoré umožňovali meniť možnosť a veľkosť výhry, rovnako ako jednoduchý model, ktorý dovoľoval určiť subjektívnu pravdepodobnosť. Tento model sa napríklad použil v experimentoch, kde Po sa mali rozhodovať pod vplyvom alkoholu a rozličných placebos.

Fyziologická psychológia

Od päťdesiatych rokov výskum v oblasti fyziologickej psychológie sa postupne koncentroval do troch hlavných centier: do oddelenia Ingmara Duremana na univerzite v Uppsale, oddelenia Marianne Frankenhauserovej na univerzite v Štockholme a oddelenia Knuta Larssona na univerzite v Göteborgu.

Na univerzite v Uppsale profesor Dureman a jeho spolupracovníci sa zamerali na štúdium problémov vzťahujúcich sa

k fyziologickej a behaviorálnej aktivácii, ktoré skúmali farmakologicky. Sledovali najmä pupilárne reflexy a elektrodermálne reakcie, ktoré sú veľmi vhodné na sledovanie habituálnych procesov. Skupina I. Duremana sa tiež zaoberala štúdiom spánku a spánkovej deprivácie, čiastočne vo vzťahu k výskumu bezpečnosti dopravy. Nedávno sa sledoval vplyv cannabis na učenie a percepciu u kryš.

V roku 1969 získala Marianna Frankenhauserová osobitnú profesúru v experimentálnej psychológii, ktorú jej udelil Swedish Medical Research Council. Bolo to ocenenie jej dlhoročnej výskumnej práce v oblasti experimentálnej psychológie v špecifickom zameraní na psychofyziologický stres. Frankenhauserová a jej spolupracovníci zvlášť veľký dôraz kládli na kvantitatívne vzťahy medzi endokrinnými a behaviorálnymi reakciami na enviromentálne stresory, vrátane chemických, fyzikálnych a psychosociálnych stimulov. Zaujímali sa predovšetkým o to, akú úlohu hrá adrenalin a noradrenalin v regulácii správania u zdravých jedincov, ktorí sú vystavení stresovým vplyvom ako je monotónna práca, senzorické a kognitívne presýtenie, situácie zahŕňajúce neistotu a pod.

Inými problémami, ktorými sa odborníci zoskupení okolo Frankenhauserovej zaoberali, boli psychologické a fyziologické reakcie zdravých jedincov na drogy pôsobiace na CNS /ako je alkohol, barbituráty, tranquilizéry a nikotín/. V týchto experimentoch sa dôraz kládol na veľkosť dávky a dĺžku trvania ovplyvňovania rôznych subjektívnych a objektívnych funkcií.

V okruhu výskumných pracovísk Štokholmu sa ešte sledujú také otázky ako sú individuálne rozdiely v reakciách na bolestivé elektrické podnety /Daisy Schallingová/,

individuálne rozdielnosti v biologických rytmoch /Paula Pátkaiová/ a vplyv alkoholu a fajčenia na správanie /Anna-Lisa Myrstenová/.

Diferenciálna psychológia

Najcharakteristickejším znakom švédskej diferenciálnej psychológie za posledných 25 rokov je, že sa zaoberala veľmi zoširoka najmä tými otázkami, ktoré boli aktuálne riešené v najširších kruhoch švédskej spoločnosti, predovšetkým však o tie, ktoré sa dotýkali štruktúry školského a univerzitného vzdelávania. Na druhej strane tu bol tiež záujem i o metodologické problémy, čo je charakteristické pre švédsky psychologický výskum vo všeobecnosti.

Ešte pred rokom 1948 Torsten Husén /teraz profesor medzinárodného vzdelávania na univerzite v Štokholme/ publikoval výsledky výskumu o vplyve školskej výchovy na IQ. V priebehu zavádzania terajšieho školského systému vykonal Kjell Härnquist /teraz profesor pedagogiky na univerzite v Göteborgu/ dva významné diferenciálnopsychologické výskumy. Prvý sa dotýkal veľkosti rezervy talentu, druhý podielom záujmov a inteligencie na vzrast diferenciácie alebo integrácie medzi jednotlivcami počas školskej dochádzky.

V roku 1964 začal rozsiahly longitudinálny výskumný projekt sledujúci adaptáciu a performáciu, ktorý viedol D. Magnusson a Anders Dunér so spolupracovníkmi /lekármi, sociológmi a kriminológmi/. Projekt zahŕňal mnoho subvýskumov sociálnej deviácie a kriminality, noriem a normových konfliktov, voľby povolania a vplyvu sociálneho zloženia školy na správanie jednotlivcov. Podobný dlhodobý projekt realizoval v tom čase tiež Bengt-Olof Ljung, ktorý sa zaoberal na procesy voľby štúdiálneho odboru a povolania.

Sten Henrysson reprezentuje v tejto oblasti diferenčiacny psychometrický prístup. Jeho najznámejšia práca je Aplikabilita faktorovej analýzy v behaviorálnych vedách /1957/ a ďalšie články zaoberajúce sa problémom reliability. V podobnom zameraní sa nesie i práca D. Magnussona Teória testov /1961/, ktorá bola preložená do angličtiny, nemčiny a španielčiny.

Dôležitým teoretickým východiskom švédskych diferenčialnych psychológov je interakcionalistické hľadisko, ktoré chápe správanie ako výsledok "interplay" medzi individuálnymi dispozíciami a charakteristikami situácií. Takéto východisko má napríklad práca Dana Olweusa o agresivite, výskumy D. Magnussona a Bo Ekehammara o situačných charakteristikách, v ktorých sledovali možnosť popísať jedincov a skupiny z interakcie jedinca so situáciou.

Klinická psychológia

Od päťdesiatych rokov spolupráce medzi psychológmi a psychiatrami rozličných oddelení a kliník z roka na rok nadobúda stále intenzívnejší i extenzívnejší charakter, a v súčasnosti je založená na permanentnej báze. Rozvíja sa tiež klinický výskum. Prvým výskumníkom v tejto oblasti bol I. Duremann z Uppsaly, ktorý sa zaujímal najmä o experimentálnu psychofarmakológiu a neuropsychológiu. V rámci svojho záujmu sledoval anxiету, depresivitu a správanie schizofrénnych pacientov. Neskôr sa zaujímal i o procesy skupinového hodnotenia a o výsledky skupinovej skúsenosti.

V Štockholme je vedúcou osobnosťou D. Schalingová, ktorá viedla výskum psychofyziologických a behaviorálnych korelátov osobnostných rysov, najmä psychopatie, impulzivity a psychickej a somatickej anxiety. Schalingová má

svoj podiel i na rozvoji neuropsychológie a psychofarmakológie, rovnako ako i experimentálnej psychológie osobnosti.

Velmi dobre známe sú tiež výsledky práce Carl-Otta Jonssona o psychologických aspektoch funkčných porúch rôznych skupín psychiatrických pacientov, ale i Larsa Kebbona z Ulleråker Hospital v Uppsale, ktorý vykonal celý rad štúdií akútnych a chronických psychiatrických prípadov /organické lézie/.

Sociálna psychológia

V porovnaní s inými oblasťami, je výskumná činnosť v sociálnej psychológii relatívne malá, hoci v posledných rokoch i tu možno badať silnejúci pohyb. Napriek tomu, že situácia sa mení, je iba málo švédskych psychológov, ktorí sa môžu považovať za sociálnych v pravom slova zmysle. Preto napríklad i sociálno-psychologické projekty sú často spojené s určitou aplikáciou v oblasti pedagogickej alebo priemyselnej psychológie.

Začiatkom päťdesiatych rokov G. Ekman sa ako prvý zaoberal vo Švédsku psychológiou individuálnej a kolektívnej výkonnosti. Neskôr sa K. Hårqvist /ale i iní/ zaoberali otázkami sociálnej adjustácie na vojenské podmienky. Gunnar Westerlund a Hans Wirdenius sledoval charakteristické rysy a správanie vedúcich. D. Magnusson so spolupracovníkmi sa zaoberali skúmaním sociálnych noriem a konfliktami medzi subjektom a sociálnymi normami, a tiež tým ako sociálne faktory ovplyvňujú vývin školskej mládeže.

Pedagogická a vývinová psychológia

Pretože po roku 1950 sa reformovalo švédske školstvo a začal sa uplatňovať nový školský systém, tieto okolnosti

mali i silný vplyv na rozvoj pedagogicko-psychologického výskumu, zvlášť na univerzitách a pedagogických pracoviskách. Zmena v školskom systéme tiež dala podnet ku vzniku nových výskumných pracovísk: v roku 1956 vznikla School of Education a iné pracoviská sa konštituovali krátko nato.

Z jednotlivcov je najznámejší najmä T. Husén, ktorý publikoval niekoľko výskumných monografií ako napríklad Psychologický výskum dvojčiat /1959/, Talent, možnosti a kariéra /1969/ a viedol mnohé výskumné projekty. V jednom z nich sledoval 1 500 detí od roku 1938 až do roku 1964 a pokúšal sa získať všetky dostupné údaje, ktoré by mu mohli osvetliť prediktívnu hodnotu diagnostických údajov z roku 1938 z hľadiska študijnej a profesionálnej kariéry. V súčasnosti sa hlavný smer Husénovho záujmu sústreďuje na pole medzinárodného vzdelávania: je predsedom International Association for the Evaluation of Educational Achievement /IEA/ a reprezentantom Švédska v tejto organizácii.

V oblasti pedagogickej psychológie sa uskutočnilo veľa experimentov v prirodzených podmienkach. Je to napríklad veľmi známy Örebro projekt a projekt Mládež Göteborgu, ktorý vedie D. Magnusson resp. Bengt-Erik Andersson. Hlavným cieľom výskumu Mládež Göteborgu je sledovať postoje žiakov k voľbe povolania a študijného odboru; Örebro projekt sa zameriava na adjustačné mechanizmy školskej mládeže.

Na pomedzí sociálnej psychológie a psychológie osobnosti sa nachádza pomerne rozsiahly výskum sociometrický, ktorý je spojený s menom A. Bjerstedta.

Pretože vo Švédsku sú vo všeobecnosti obľúbené longitudinálne výskumy, je preto iba prirodzené, že i v rámci vývinovej psychológie nemohli chýbať. Za zmienku stojí

práca Stiny Sandelsovej o intelektový vývin predškolských detí, ktorá - podobne ako mnohé iné - sú napojené na dlhodobý medzinárodný projekt, ktorý organizuje Centre International de l'Enfance v Paríži. Švédske koordinačné centrum je na detskej klinike Karolinska Hospital.

Keď sme už spomínali intelektový vývin, treba spomenúť, že o tento druh výskumov záujem neklesá ani v pohľade na iné vekové kategórie. Napríklad práca L. Elmgrena, ktorý sa pokúšal vyriešiť charakter diferencií medzi praktickými a teoretickými schopnosťami. K. Härnquist sa zaoberal individuálnymi rozdielnosťami výkonností detí školského veku. Sven Edlund využívajúc "cross-study" techniku sa pokúsil zistiť slovníkový prírastok medzi 10. a 16. rokom.

Z Á V E R

Rekapitulujúc vývin psychológie vo Švédsku najmä od kruciólného roku 1950, kedy sa založili katedry psychológie na piatich univerzitách, sme svedkami exponenciálneho rastu, predovšetkým výskumného. Hoci výskumný záber sa značne rozšíril, ešte vždy vidíme, že dominantu tvorí psychofyzika, škálovanie a problémy percepcie.

Náš prehľad - tak ako každý obšírny prehľad - trpí nekompletnosťou: mnohé, veľmi zaujímavé práce sme nespomenuli, čo je samozrejme chyba, najmä pre toho, kto by si chcel utvoriť podrobnejší obraz o produkcii švédskej psychológie.

R E F E R E N C I E

- Attman, A., Bruhn-Möler, A., Hessler, H., Kebbon, L.:
/Ed./ Social Science Research in Sweden.
Stockholm, Norstedt, 1972
- Bjerstedt, A.: Twelve Years of Educational and Psychological Research in Sweden. Lund: Gleerup, 1968
- Ekman, G.: International Opportunities for Advanced Training and Research in Psychology. Washington: APA, 1966, str. 256-259
- Frankenhauser, M.: Behavior and circulating catecholamines. Brain Research, 1971, 31, 241-262
- Husén, T.: Two decades of educational research in Sweden. Interchange, 1970, 1, 86-95
- Lindblom, P./Ed./: Theory and Methods in Behavioral Sciences. Stockholm: Norstedt, 1970
- Magnusson, D., Dunér, A., Zetterblom, G.: Adjustment - A Longitudinal Study. Stockholm: Almqvist & Wiksell, 1973

Niekoľko informácií o

Institut National d'Etude du Travail
et d'Orientation Professionnelle

V júni 1973 a v auguste 1974 počas pobytu v Paríži mal som príležitosť navštíviť Institut National d'Etude du Travail et d'Orientation Professionnelle /Štátny ústav pre výskum práce a profesionálnej orientácie - ďalej len Ústav/, porozprávať sa s jeho riaditeľom, ako aj získať podrobnejšie informácie o pracovnom zameraní na jednotlivých úsekoch.

Ústav založil v roku 1928 Henri Piéron, prvý predseda International Union of Psychological Science. Od čias založenia až dodnes pracovisko vydáva významný vedecký časopis BINOP. Na činnosti Ústavu sa podieľali marxisticky a socialisticky orientované osobnosti ako Henri Wallon a Paul Langevin. Pod ich vedením sa už v prvých rokoch po skončení druhej svetovej vojny /1946/ vypracoval návrh na reformu francúzskeho systému výchovy a vzdelávania, kde sa už pojednáva o školskej a profesionálnej orientácii ako o kontinuálnom procese. Návrh včlenila do svojho programu aj Komunistická strana Francúzska, je však príznačné, že sa plánovaná reforma dodnes neuskutočnila v plnom rozsahu.^{1/} Teražší riaditeľ pracoviska prof. Maurice Reuchlin kráča dôsledne v šľapajách svojich pokrokových predchodcov a

1/ Klímová M.: "Teorie a organizace ... poradenství v západoevrop. státech a USA". in: Sborník Ústavu soc. výzkumu Praha, 1970

pokračuje v ich úsilí o začlenenie povolania a voľby do spoločenského kontextu v súvislosti s možnosťami iných spoločenských odvetví, o prekonanie úzkeho psychometrického prístupu. 2/

Ústav má zároveň slúžiť pre výuku a výskum. Zabezpečuje vzdelávanie budúcich poradcov pre školskú a profesionálnu orientáciu. Každý rok organizuje v spolupráci s Lekárskou fakultou stáže pre lekárov z Centre de l'information et de l'orientation /Stredisko pre informácie a poradenstvo/. Zabezpečuje permanentné vzdelávanie zamestnancov informačných a orientačných služieb. Okrem toho Conservatoire National des Arts et Metiers 3/ poskytuje školiteľa pre psychológiu práce pod vedením ktorého prebieha príprava na "Osvedčenie /certifikát/ o psychotechnických skúškach".

K ústavu prislúchajú aj viaceré výskumné pracoviská - laboratória. Ide predovšetkým o Laboratórium diferenciálnej psychológie, ktoré sa ďalej delí na:

- a/ laboratórium pracovnej psychológie
- b/ laboratórium diferenciálnej psychológie

Poradcovia sú zaradení do kategórie štátnych zamest-

-
- 2/ Koščo J.: "Psychologické poradenstvo v školskom a profesionálnom vývine", SPN Bratislava, 1971
- 3/ Štátne konzervatórium umení a remesiel je štátnou ustanovizňou pre nadstavbovú formu štúdia /založená v roku 1794/. Vyučovanie prebieha večer, alebo v sobotu a je určené pre pracujúcich.

nancov. Zapájajú sa do rôznych informačných a orientačných akcií na všetkých úrovniach výuky druhého a vyššieho stupňa. V rámci druhostupňovej výuky sa podieľajú na sústavnom sledovaní žiakov z aspektu ich adaptácie a orientácie. Okrem toho môžu poradcovia vykonávať činnosť v rôznych strediskách Ministerstva školstva, ako aj v ustanovizniach, ktoré podoň spadajú, napríklad: "Štátny úrad pre informácie o výuke a povolaniach".

Poradca pre orientáciu získava dvojročné vzdelanie v rámci Ústavu /vo Francúzsku existuje ešte ďalších sedem analogických inštitúcií/. Podmienkou prijatia je úspešné absolvovanie konkurzu. Na konkurze sa môžu zúčastniť jednak študenti, ktorí po maturite absolvovali aspoň dva roky štúdia na vyššej škole a učitelia, prípadne zamestnanci z oblasti školstva ak spĺňajú určité podmienky týkajúce sa veku a vykonanej praxe.

Konkurz zahŕňa:

1. Skúšku zo všeobecných znalostí
2. Skúšku z psychológie
3. Skúšku z ekonómie
4. Testovú skúšku /so zameraním na úsudkové schopnosti/.

Na výskumnom úseku /laboratórium diferenciálnej psychológie/ sa v súčasnosti pracuje vo viacerých oblastiach. V poslednej dobe je jedným zo stredobodov záujmu model vychádzajúci z učenia I.P.Pavlova o individuálnych rozdieloch v type nervových procesov. M.Reuchlin v svojom príspevku "Le caractéres comparable de 2 observations" /Journal de psychologie normale et pathologique, 1965/2; 179-200/ už v roku 1965 uvádza, že klasické typológie

strácajú aktuálnosť a jeden z perspektívnych smerov štúdia individuálnych diferencií sa uberá práve po stopách I. P. Pavlova. Výskumy sa tu sústreďujú na sledovanie sily excitácie a inhibície, vplyvu spojených stimulácií, dynamiky a pohyblivosti nervovej sústavy. Vyžiadalo si to adaptáciu a aplikáciu techník, ktoré sa dosiaľ používali iba na psoch.

Ďalší okruh výskumu /J. Lautrey, J. Levasseur, J. Pélard-Considère/ sa zaoberá otázkou intelektových aspektov vývinu v závislosti od spoločensko-kultúrneho prostredia, sociodemografických a výchovných charakteristík rodiny.

V oblasti problematiky osobnosti sa sledujú profesionálne hodnoty a záujmy, zrelosť profesionálneho výberu /M. Huteau/, stabilita hodnotových systémov, motivácia u vysokoškolákov, vzťah intelektových a osobnostných charakteristík. B. Gillet sa zameriava na analýzu práce a povolání.

Psychopedagogický výskum sa zaoberá cieľmi výuky /D. Bonora/, overovaním Piagetovej koncepcie úrovne formálnych operácií, a niektorými otázkami vyučovania matematiky. Patrí sem aj tzv. "docimológia" /F. Bacher, M. Reuchlin/, ktorej predmetom sú otázky hodnotenia výkonu žiakov pedagógom. Ide napr. o štandardizáciu hodnotiacich škál.

Už z hľadiska svojho poslania má Ústav zvlášť priaznivú polohu. Nachádza sa v známej a malebnej študentskej štvrti Quartier Latin. Jeho riaditeľ, M. Reuchlin, sa rád venuje všetkým zahraničným záujemcom o francúzske poradenstvo, zvlášť ak prichádzajú z niektorého zo

socialistických štátov, konkrétne z ČSSR. M. Reuchlin, inak predseda Sociétés Française de Psychologie /francúzska sekcia spomínanej International Union of Psychological Science/, je dobre známy v československej psychologicko-vednej obci. Bol jednou z popredných osobností na medzinárodnej konferencii o poradenstve a permanentnom vzdelávaní /INEDUC/, ktorú UNESCO usporiadalo v Bratislave v roku 1970. Rámec stykov prof. Reuchlina s československou psychológiou sa naďalej rozvíja, a to najmä prostredníctvom doc. PhDr. Jozefa Košču CSc. Nedávno u nás vyšiel preklad Reuchlinovho diela *L'orientation pendant la période scolaire* /Idées et problèmes, Strasbourg, 1964/. V rámci pripravovaného Zborníka materiálov z porady expertov UNESCO v Bratislave /Koščo, Kovalíková, v tlači/ sa objaví aj Reuchlinov príspevok k problematike permanentného vzdelávania poradcov pre školskú a profesionálnu orientáciu.

Záverom je potrebné dodať, že informačný prehľad o pracovnej náplni navštívenej inštitúcie má viacmenej globálny charakter. Napriek tomu možno konštatovať, že toto pracovisko z hľadiska celkovej koncepcie rozvíjania poradenstva ponúka mnohé kladné podnety, ktoré by mohli vhodne stimulovať perspektívnu spoluprácu s partnerskými inštitúciami u nás.

Miroslav M u s i l

Seminár o psychologickéj diagnostike

Dňa 26. marca 1974 usporiadal n. p. Psychodiagnostické a didaktické testy v Bratislave ďalší jednodenný seminár o psychologickéj diagnostike. Účastníci seminára si vypočuli hodnotné referáty, v ktorých popri bohatých informáciách odzneli aj podnetné myšlienky a námety pre ďalšiu odbornú prácu.

Univ. prof. PhDr. T. Pardel, DrCs., predniesol referát "Aktuálne spoločenské úlohy našej psychodiagnostiky". Rozobral v ňom základné úlohy psychologickéj diagnostiky v socialistickej spoločnosti a konfrontoval ich so súčasným stavom prípravy psychológov na katedrách psychológie, uplatňovaním psychológie v našej spoločenskej praxi a inštitucionálnym i profesionálnym prínosom n. p. Psychodiagnostické a didaktické testy. Ďalší rozvoj u nás v oblasti psychologickéj diagnostiky sa musí opierať o širšiu účinnosť n. p. Psychodiagnostické a didaktické testy s československou psychologickou obcou a tiež o širšiu kooperáciu socialistických krajín v tejto oblasti.

PhDr. Vladimír Smékal sa vo svojom príspevku "Návrh na jednotné usporiadanie a základný obsah testových príručiek" zaoberal otázkou ako účelne a podľa akých kritérií spracovávať jednotlivé časti testových príručiek. V závere uviedol 10 údajov, ktoré má obsahovať každá testová príručka /autor testu, názov, popis testu, teoretické východiská, pokyny pre administrovanie testu, pokyny pre vyhodnocovanie, pokyny pre interpretáciu, údaje o štandardizácii a literatúra k testu/.

O niektorých metódach zisťovania testovej reliability referoval PhDr. Jiří Kožený. Uviedol štatistické postupy používané pri odhadovaní reliability /odhad na základe korelácie medzi výsledkami dvoch opakovaní toho istého testu; na základe korelácie medzi dvomi alternatívnymi formami testu; na základe korelácie porovnateľných častí testu; na základe interkorelácií medzi jednotlivými položkami testu/ a rozobral terminologické problémy, ktoré vznikajú zavádzaním nových pojmov jednotlivými autormi. Svoj referát ukončil odporúčaniami, ktoré možno uplatniť pri praktickom zisťovaní reliability.

PhDr. B. Miglierini predniesol návrh na jednotný spôsob štandardizačných výpočtov, ktorý môže v budúcnosti poslúžiť ako zásadné vodičko pre všetkých autorov a upravitelov testov.

Z návrhu jednotnej terminológie a matematickej symboliky testových príručiek predniesol PhDr. J. Ch. Raiskup prvú časť. Účastníci mali možnosť vypočítať si "v čom sa líšime a v čom sa niekedy zhodujeme" pri narábaní s pojmami psychologickéj diagnostiky. Príspevok pre jeho širokú platnosť bude vhodné uverejniť v spravodaji "Psychológ v Československu".

PhDr. P. Řičan, CSc., oboznámil prítomných s plánom činnosti výskumného a vývojového úseku n. p. Psychodiagnostické a didaktické testy, ktorý úzko súvisí s prípravou a vydávaním ďalších testov. Informoval o perspektívnom edičnom pláne a vyzval k širšej spolupráci jednotlivcov i inštitúcie. Vedenie podniku uvíta každý podnet k doplneniu a zlepšeniu edičného plánu.

V seminároch, ktoré sa konajú dvakrát ročne a ktoré začínajú mať svoju tradíciu, bude podnik pokračovať.

V. K.

P Ä Ť D E S I A T I N Y

DOC. MUDr. JOZEFA POGÁDYHO, CSc

a

Krajskej psychiatrickej liečebne
v PEZINKU

Dva dni po IV. zjazde SPS pri SAV sa konali oslavy 50.výročia založenia Krajskej psychiatrickej liečebne v Pezinku i oslavy päťdesiatín jej riaditeľa Doc. Dr. Jozefa Pogádyho CSc. Vzácná zhoda dvoch jubileí! Popredný slovenský psychiater, hlavný odborník pre psychiatriu Ministerstva zdravotníctva SSR a popredná psychiatrická liečebňa, s vývojom ktorej sa spája kus mladej histórie slovenského psychiatrického ústavníctva, oslavovali jednú etapu života a práce.

Doc. MUDr. J. Pogády, CSc. po absolvovaní Lekárskej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave pracoval ako sekundárny lekár neuro-psychiatrickej kliniky v Bratislave a potom ako odborný asistent Katedry psychiatrie LFUK. K tejto dobe sa vzťahuje aj jeho prvá spolupráca s psychológiou, ktorá vyústila aj do štúdií /napr. Rorschachova skúška v subnarkóze spolu s dr. Dobrotkom, CSc. a iné/. Roku 1958 sa stal riaditeľom Krajskej psychiatrickej liečebne v Pezinku, ktorá pod jeho vedením zaznamenala prudký rozvoj. Práve v posledných rokoch sa okrem budovania stereotaktického pracoviska sústredil aj na budovanie psychologického úseku a tak v súčasnosti pracuje v pezinskej liečebni 8 psychologov, a to tak na oddeleniach pre dospelých, ako aj na detskom psychiatrickom oddelení, ktoré vedie prim. MUDr. Haško.

Roku 1961 obhájil kandidátsku dizertačnú prácu a r. 1964 sa habilitoval. Prednášal psychiatriu a základy medicínskej psychológie na novozriadenej LF v Martine, pravidelne sa s jeho prednáškami stretávame na postgraduálnych kurzoch ILF a niekoľko ročníkov právnikov ho pozná z prednášok súdnej psychiatrie na PFUK, oponoval aj kandidátske dizertácie klinických psychologov. Zastával rad funkcií. Bol krajským odborníkom pre psychiatriu, už 10 rokov vykonáva funkciu hlavného odborníka, je členom VR Výskumného ústavu psychiatrického v Prahe, podpredsedom Psychiatrickej spoločnosti, zastával strannické funkcie. Je členom redakčnej rady časopisu Čs. psychiatrie, kde publikoval rad štúdií. Počet jeho publikácií presahuje číslo 200, z toho sú 4 monografie. Veľuje sa širokému okruhu problematiky, v ktorej nechýbajú ani hraničné klinickopsychologické problémy, otázky alkoholizmu atď. Jeho energia a húževnatosť je obdivuhodná - dokáže zvládnuť obrovské množstvo úloh a vždy si nájde čas i na priateľskú a odbornú besedu.

Rozvoj psychiatrickej liečebne v Pezinku poznamenal svojou osobnosťou. Je to pracovisko nielen praktické, liečebno-preventívne, ale aj výskumné. V rámci osláv 50.výročia liečebne sa uskutočnili 2 paralelné odborné podujatia: vedecko-odborný program a seminár stredne zdravotníckych pracovníkov, ktorí na svojom seminári sami referovali. Áno, táto liečebňa veľa vykonala aj pre výchovu psychiatrických ošetrovateľov - svojho času vydávala známe Pezinské ošetrovateľské príručky.

Slávnostnej časti osláv sa zúčastnili predstavitelia strannických orgánov i orgánov štátnej správy na čele so súdr. námestníčkou ministra MUDr. R. Vrábelovou,

ktorí po zásluže zhodnotili prínosy pezinskej liečebne na úseku rozvoja komplexnej psychiatrickej starostlivosti. Radi by sme sa aj touto formou pridali ku gratulantom a zablahoželali predošlým i súčasným pracovníkom pezinskej liečebne a jej riaditeľovi k dosiahnutým úspechom a zaželali im veľa úspechov v ďalšej námáhavej a zaslúženej práci.

Doc. Dr. O. Kondáš, CSc

P R I P O M Í N A M E S I ...

V mesiaci januári sme si pripomenuli 10.výročie úmrtia významného českého psychológa

Prof.dr. Jána D O L E Ž A Ľ A
/30.X.1902 - 12.I.1965/

prvého predsedu Československej psychologickéj spoločnosti, významného akademického funkcionára a riaditeľa psychologického ústavu UK v Prahe

V januári sme s pietou spomínali na jedného z prvých klinických psychológov na Slovensku, na

Dr. Mikuláša V E R N E R A

ktorý opustil naše rady práve pred desiatimi rokmi
/11. 1. 1965/

Na schôdzke výboru SPS boli dňa 25.11.1974 prijatí za členov Slovenskej psychologickej spoločnosti:

BOŽUKOVÁ Jana

zam.: Technicko-ekonomický ústav, textilného a odevného priemyslu, Nešporova č.5, 911 00 Trenčín
byt: 911 00 Trenčín, Ovocná 372

CSONTOSOVÁ Valéria

zam.: Pracovisko psychológie a sociológie práce pri n.p.Chemlon Humenné
byt: 066 08 Humenné, Sídlisko II A, bl.2

BENČOVÁ Nada

zam.: Krajská psychologická výchovná klinika, 801 00 Bratislava, Brnenská 11
byt: 801 00 Bratislava, Donnerova 23

BINDAS Ivan

zam.: Detský diagnostický ústav, Košice, Opatovská cesta
byt: Trebišov, Cukrovárska 10

ČIAMPOROVÁ Danica

zam.: OÚNZ Rožňava, PL Plešivec
byt: Sliač, SNP 22

ĎURIŠINOVÁ Eva

zam.: Hydrostav, Moldavská cesta, Košice
byt: Košice, Dargovská 1

FICEKOVÁ Edita

zam.: Psychologický ústav FFUK, odd. psychol. a prof. vývinu a poradenstva, Bratislava, ul.29.augusta č.5
byt: Bratislava, Belehradská 10

FIĽOVÁ Eva

zam.: KVKaSVP, 040 00 Košice, Opatovská cesta
byt: 040 01 Košice, Obrancov mieru 7

HAVRAN Marián

zam.: OPVP a SVP pri ONV-OŠ Trenčín, Mierové nám.9
byt: 911 01 Trenčín, Pinnierska 6

CHOBOTOVÁ Zdenka

zam.: OPVK Poprad, 0584 Poprad, SNP č.2
byt: 059 60 Tatranská Lomnica, Zotavovňa "Morava"

KOČIŠOVÁ Milena

zam.: Právnický ústav MS, Justičná 2, 801 00 Bratislava
byt: 801 00 Bratislava, Bezručova 6

KRIŽANOVÁ Eva

zam.: ÚSS pre telesne postihnutú mládež, Bratislava, Brnianska 419
byt: 801 00 Bratislava, Klemensova 15

MATUŠOVÁ Elena

zam.: KÚNZ - Krajská detská nemocnica, 040 01 Košice, Moyzesova 9
byt: 040 01 Košice, Tyršovo nábr.8

MINÁČOVÁ Dana

zam.: ÚSS pre telesne postihnutú mládež, Bratislava, Mokrohájska 3
byt: 834 00 Bratislava, Bieloruská 2

NOSEK Karel

zam.: Detská léčebna Janské Lázně, okr.Trutnov
byt: Hradec Králové 8, Oldřichova 428

PETROVIČOVÁ Elena

zam.: VÚHPCHP, Bratislava, Duklianska 20
byt: 801 00 Bratislava, Vansovej 2

RADOŠOVKÁ Olga

zam.: Psychodiagnostika, Bratislava, Levárska 11
byt: 830 000 Bratislava, ul.kpt.Rašu 15

SAIDAMOVÁ Olga

zam.: Krajské metodické stredisko ÚSS - ZSKNV, Bratislava, Brnianska 419
byt: 801 00 Bratislava, Živnodom 1

SCHRENKELOVÁ Mária

zam.: OPS v Spišskej Novej Vsi /sídlo v VI.ZDŠ/
byt: Spišská Nová Ves, Sovietskej armády 60

NOVÍ ČLENOVIA

SIKULOVÁ Dagmar

zam.: Detský diagnostický ústav Čakany,
okres Dunajská Streda
byt: 801 00 Bratislava, Mojmirova 30

SKLENÁROVÁ Eva

zam.: KPVK a SVP Košice, Opatovská cesta
byt: Košice, Duklianských hrdinov 22

SMREČKOVÁ Anna

zam.: Psychiatrická liečebňa, 951 35 Veľké Zálužie
byt: Slobodáreň OÚNZ, Hlboká cesta 6075/6b,
Nitra - Čermán

SNOPKOVÁ Eleonora

zam.: Psychodiagnostika, n.p., Bratislava,
Nám. Ľudových milícií 4
byt: 801 00 Bratislava, Szabóova 11/c

SOBOTA Juraj

zam.: Cementárne a vápenky GR, 91 100 Trenčín,
Pionierska 3
byt: 801 00 Bratislava, Nezábudkova 54

SOPKOVÁ Eva

zam.: OPVP a PVP pre Košice-vidiek, Nk, Krupskej 36
byt: 040 00 Košice, Palkovičova 7

STRMEŇ Ladislav

zam.: Slov. úrad bezpečnosti práce, Bratislava,
Drotárska 58
byt: 801 00 Bratislava, Heydukova 26/B

SUCHÁ Mária

zam.: MÚNZ, Poliklinika JUD, psychiatrické oddelenie,
Košice, Miškovecká 10
byt: Košice, Skladná 23

ŠEVČÍKOVÁ Anna

zam.: CHIRANA, ZST n.p., Staré Turá, Gottwaldova 3
byt: Nové Mesto nad Váhom, Jánošíkova 6

ŠÚTOROVÁ Daniela

zam.: Fakultná nemocnica s poliklinikou, neurolo-
gické oddelenie, Martin
byt: 036 01 Martin, ul. Mieru č.4

NOVÍ ČLENOVIA

TURČANOVÁ Naďa

zam.: Generálne riaditeľstvo Obchodu s ovocím
a zeleninou, Bratislava, Mýtna ul.č.31
byt:

WURM Peter

zam.: VSŽ Košice, PR Odbor osobných záležitostí
byt: Košice, Tyršovo nábr. 14

ZELMANOVÁ Lýdia

zam.: KPL Pezinok, Vonkov 20
byt: 801 Bratislava, Čelakovského 5..

ZIMÁNYOVÁ Daniela

zam.: Ústav racionalizácie spojov,
825 01 Bratislava, Želova 2
byt:

MIMORIADNI ČLENOVIA

JAVORSKÝ Jozef

zam.: Skupina odborných personálnych činností
Slovnaft, n.p., Bratislava-Vlčie hrdlo
byt: Bratislava, ubytovňa "Váh" - Slovnaft

KULICH Dušan

zam.: Katedra pedagogiky vysokých škôl FFUK,
806 01 Bratislava, Gondova 2
byt: 801 00 Bratislava, Malé Pálenisko II/34

SCHNEIDEROVÁ Beatrix

zam.: OPVK Topoľčany, Škultétyho 1
byt: Topoľčany, Svätoplukova 3

STANISLAV Juraj

zam.: Študent 5.ročníka psychológie FFUK Bratislava
byt: 801 00 Bratislava, Drotárska cesta

P R Í L O H A

Výberový súpis testov a diagnostických skúšok
používaných na VÚDPaP v Bratislave

1. Torranceov test tvorivého myslenia
Zachytáva originalitu myslenia. Je použiteľný individuálne i skupinovo od predškolského veku až po dospelosť.
2. Guilforov test tvorivého myslenia
Subtesty: a/ test prístroja
b/ test spôsobov použitia vecí
c/ neobvyklé použitie vecí
3. Porteusove bludiská
Individuálne i skupinovo použiteľné od 4 rokov vyššie. Zisťuje úroveň schopností tvoriť koncepciu a pohotovo ju overovať na praktickej úrovni.
4. T D S - Test diferenciacie schopností
/Úprava Hlavenka-Rapoš/
Individuálne i skupinovo použiteľný test od 14 rokov. Zisťuje úroveň diferencovanosti schopností. Obsahuje 6 subtéstov, ktoré sa dajú vyhodnocovať a interpretovať samostatne. Jednotlivé subtesty majú vysokú validitu a reliabilitu.
5. Marburská hra skladania tvarov
Skúška sleduje predstavivosť, praktické myslenie. Používa sa pri výbere povolania.
6. Štúrova čítacia skúška
Čítanie textu za určitý časový úsek. Normy pre 1, 2 a 3 minútových intervaloch. Použiteľné od 1. po 9. ročník ZDŠ.

7. Peabodyho obrázkový slovníkový test

Podáva odhad verbálnej inteligencie subjektu meraním rozsahu pasívneho slovníka. Normy: od 2, 3 rokov po dospelosť

8. Illinoiský test psycholingvistických schopností

Individuálna skúška na postihovanie úrovne rečových schopností detí vo veku od 2, 6 do 10 rokov. Má časť verbálnu, obrázkovú a performačnú. Dosiaľ sa používajú americké normy.

9. M L A T - Test schopnosti učiť sa cudzie jazyky

Administruje sa individuálne i skupinovo. Pozostáva z 5 subtestov. Pre 3 subtesty je nutné použiť testovacie zošity. Použitelný od 6 rokov do dospelosti. Normy nie sú k dispozícii.

10. Test nedokončených viet

Doplňovanie vety na konci so zameraním na postihnutie pravdepodobnostného procesu výberu slov. Do úvahy sa berie sémantická zložka procesu chápania reči.

11. Test dopĺňovania viet. Dopĺňovanie i uprostred

12. Test skladania viet - ako jednotiek dekodovania

13. Test konštruovania viet z vymedzeného počtu rečových jednotiek

14. Súbor skúšok pre postihovanie psycholingvistickej komplexnosti rečového prejavu

15. Test gramatickej citlivosti

16. Test koncentrácie pozornosti K V T
Zisťuje psychomotorické tempo.

17. Súbor pamäťových verbálnych skúšok

18. Test technického porozumenia

19. Pamäťové skúšky

Zameranie: - logické súvislosti
- pamäť na predmety
- na čísla
- na plošné tvary
- znovuzpoznanie
- združovanie A - B

20. T S T - Tvarový skladací test

Individuálne i skupinovo použiteľná skúška od 10 rokov na zisťovanie priestorovej predstavivosti

21. Asociačný škrtačí test bezmyselných sľebiek

Skúška pamäti.

22. Skúšky na sledovanie intersenzorickej integrácie

Bircha a Belmontovej

Porovnaním geometrických foriem získaných zo Seguin Form Board Test sa sleduje vizuálnohaptická, vizuálnokinestetická a haptickokinestetická intersenzorická integrácia. Vi-

zuálno-auditívna integrácia sa sleduje pomocou vizuálnej identifikácie poďaného stimulu. Vhodná pre diferenciuálnu diagnostiku.

23. Poppelreuterova skúška manuálnej zručnosti
24. Waltherova skúška manuálnej zručnosti a laterality
25. Kolíčkový test motorickej zručnosti
Zisťuje senzomotorickú koordináciu.
26. Tvarový test L.Benderovej
Individuálna skúška použiteľná od 8 rokov. Vhodná pre diagnostiku organicity a emočných porúch. Umožňuje urobiť diferenciuálnu diagnózu neurologického ochorenia a funkčných porúch.
27. Test vizuálnej retencie - Benton
Individuálny test použiteľný od 8 rokov. Diagnostikuje pamäť, percepciu, senzomotorické funkcie. Vhodný najmä pri suspektých organických poruchách mozgu a pri diferenciuálnej diagnostike.
28. Meiliho bodkovací test
Skúška psychomotorického tempa, použiteľná i ako skúška laterality ruky. Ide o modifikáciu tapingu - bodkuje sa štvorec pozostávajúci zo 100 štvorčekov.

29. Vidly
Skúška na zisťovanie zručnosti.
30. Straussov guľičkový test
Test reprodukcie vizuálnych stimulov. Vhodný na zisťovanie narušenej percepcie u detí s ŤMD. Použiteľný približne od 5 rokov. Hodnotenie kvalitatívne.
31. Reyova komplexná figura
Individuálna skúška použiteľná od 5 rokov vyššie. Výsledky sa hodnotia vývinovo a so zreteľom k možnému poškodeniu mozgu alebo emocionálnym poruchám.
32. MPDT - Minnesotský percepčný diagnostický test
Meria stabilitu a presnosť percepcie podľa stupňa rotácie figúry. Použiteľný od 7 - 8 rokov do dospelosti. Diferenciuje: emocionálne poruchy, organické a psychotické poruchy.
33. Vývinový test zrakového vnímania M.Frostigovej
Použiteľný individuálne a skupinovo od 3 do 8 rokov. Zisťuje senzomotorickú koordináciu, diskriminačnú schopnosť, vnímanie konštantnosti tvarov, postihovanie priestorových vzťahov a polohy.

DOTAZNÍKY - ŠKÁLY

34. State - Trait Anxiety Inventory for Children
Autor: Ch.D.Spielberger. Jeden z najnovších prostriedkov na meranie anxiety /na úrovni základnej školy/, ktorý je založený na rozlišovaní anxiety ako aktuálneho stavu a ako osobnostného rysu.
35. Smékalov dotazník úzkosti
Použiteľný individuálne i skupinovo od 6. do 15 rokov. Meria úzkosť, strachy dieťaťa, možné súvislosti so skúškovou blokujúcou tré-
mou. Vhodný pri screeningu na školách.
36. CMAS - Children Manifest Anxiety Scale
Detská forma dotazníka manifestnej anxiety.
37. MNQ - Dotazník neuroticizmu v úprave Kondáše
Dotazník použiteľný od 8 - 15 rokov. Meria neuropsychickú labilitu a extraverziu.
38. Family task
Štrukturovaný situačný test na pozorovanie rodinných interakcií /pozorovacia metóda skupiny/.
39. Sovietsky dotazník záujmov
40. Dotazník zisťujúci aspiratívnosť v školskej práci

41. Škála na pozorovanie detí v prirodzených situáciách v materskej škôlke
42. B R F - Behavioral rating form
Autor: S.Coopersmith. Je to trinásť položková a 5 bodová škála na posudzovanie prejavov sebaúcty, resp. sebavedomia v správaní žiakov. Je určená pre učiteľov a použiteľná vo veku od 10 - 15 rokov.
43. Killpatrickova škála sebahodnotenia
Používa sa pre individuálnu analýzu ako doplnok k vyšetrovaniu osobnosti u adolescentov. Respondent hodnotí najlepší a najhorší spôsob života a na škále označuje kde sa sám v súčasnosti nachádza, kde sa nachádzal pred nejakým obdobím a kde sa bude nachádzať o niekoľko rokov. Škála nie je štandardizovaná. Hodnotí sa individuálne.
44. Subjektívna stresová škála
Škála na verbálny popis subjektívnych stavov po navodenom strese.
45. F Scale - Adronova škála autoritárstva
46. Škála osobných postojov
Autor: A.Jurovský. Obsahuje 55 položiek usporiadaných v opzitách na spôsob Lickertových stupnic podľa dimenzie tradicionalizmus - liberalizmus. Použiteľná od 15 rokov vyššie. Normy sú k dispozícii.

47. Škála sociálnej proximity
Autor: A. Jurovský. Pomôcka na meranie sociálnej blízkosti k ľuďom okolitého sveta v 20 spoločenských situáciách. Použiteľné od 11 rokov. Normy sú k dispozícii.
48. Zoznam ťažkostí správania sa v rodine
Zoznam bol vytvorený z troch amerických dotazníkov.
49. Dotazník somatických a psychických symptómov
Zameriava sa na internalizáciu a externalizáciu symptómov. Ličková úprava podľa Achanbachovej faktorovej analýzy
50. Exploračný dotazník "ako sa poznám"
51. Bustov orientačný inventár pre učiteľov
52. Dotazník pracovnej spokojnosti
Preklad a úprava dotazníka vyvinutého na cornellskej univerzite v USA
53. U dotazník
Dotazník zameraný na voľbu povolania u učňov.
54. Critesov dotazník profesionálneho vývinu
55. Dotazník postojov ku štúdiu u vysokoškolákov

56. Bronfenbrennerov dotazník rodičovských postojov
Použitie od 8 do 15 rokov. Obsahuje 45 otázok zisťujúcich ako dieťa hodnotí svoju výchovnú situáciu. Zisťuje tri postojové zložky /láska, trestanie, ovládanie/ rôzne sýtiace 15 typov výchovných postojov.
57. S E I - Self-esteem inventory
58 položkový dotazník obsahujúci výroky o habituálnom správaní v 5 oblastiach: rodina, škola, vrstovníci, všeobecná sociálna aktivita a vzťah k sebe /sebahodnotenie/. Použiteľný skupinovo i individuálne od 10 - 15 rokov.
58. Truax Relationship Questionnaire
Dotazník vzťahov medzi žiakom a učiteľom. Podáva sa žiakovi.
59. Parental Role Patterns Questionnaire
Slaterov dotazník pre rodičov. Používa sa na určenie spôsobov rodičovskej výchovy.
60. Parent - Child Relations Questionnaire
Dotazník sa zameriava na zisťovanie vzťahov v rámci rodiny: dcéra - matka, dcéra - otec, syn - otec, syn - matka.
61. Allport - Vernonov dotazník hodnôt

62. Questionnaire of Psychosocial Maturity
 Autori: Greenbergerová - Campbell. Dotazník, ktorý v mnohom prekonáva dosiaľ používané dotazníky sociálnej zrelosti, pretože v sebe kumuluje hľadisko biologické a sociálne.

63. Dotazník emocionálnej diferenciacie

PROJEKTÍVNE METÓDY

64. Lüscherov test farieb
 Zameraný na zisťovanie momentálneho emocionálneho stavu pacienta. Vhodný pre deti i dospelých. Používa sa najmä v klinicko-poradenskej praxi a pri zisťovaní zmien emocionálneho stavu pacienta po reedukácii /resp. psychoterapii/.

65. Projektívne interview
 Michalova modifikácia obsahuje aj Zazzov test zvierat /"Bestiare"/. Pozostáva z týchto úloh: identifikácia s človekom, zvieratom, kontra-identifikácia, test zrelého veku, tri priania.

66. Baby test podľa Poltzovej
 Test je zameraný na zisťovanie emocionálneho stavu a emocionálnych vzťahov dieťaťa voči sebe a iným osobám z jeho užšieho i užšieho sociálneho prostredia, na odhalenie konfliktov v rodine, rôznych negatívne pôsobiacich činiteľov, rôznych vedomých i nevedomých strachov a agresivity. Pri skupinovej forme zisťujeme i sociabilitu dieťaťa. Použitie od 5-9 rokov,

prípadne až do 12 rokov. Analyzuje sa presný záznam hry a správania dieťaťa v jej priebehu.

67. Scénotest von Staabsovej
 Projektívna performačná metodika. Materiál: kufřík so štandardným materiálom /ohybné figúrky, zvieratá, stromy, kvety, a rôzne iné predmety/, z čoho treba "niečo postaviť". Inštrukcia sa dá modifikovať podľa diagnostického resp. terapeutického cieľa. Poskytuje obraz celkovej osobnostnej štruktúry /postoj k ľuďom, veciam/. Vyhodnocuje sa pozorovací hárok a protokol.

68. E M A T - Apercepčný test rodinnej interakcie
 Zisťuje percepciu seba a iných v rodine, efekty, potreby, obranné mechanizmy, poruchy adjustácie v rodine. Materiál: 10 obrázkov znázorňujúcich členov rodiny v rôznych konkrétnych situáciách. Inštrukcia a administrácia ako u T A T. Vyhodnotenie kvalitatívne i kvantitatívne na základe kódovacieho systému triedením výrokov do kategórií.

69. Dokreslenie psa
 Autorka: Kleinová. Skúška sleduje predstavivosť.

70. Kresba rodiny
 Na kresbe si treba všimnúť veľkosť, rozmiestnosť osôb, vzhľadom na posúdenie prítomnosti prípadných porušených rodinných vzťahov.

71. Harrisov kresebný test ľudskej postavy
Kresba ženy, muža a seba. Môže sa použiť aj len jedna z kresieb. Príručka obsahuje podrobné hodnotenie.
72. H F D - Kresba ľudskej postavy podľa Münsterberg - Koppitzovej
Obsahuje významné položky pre plaché a utiahnuté deti a pre deti agresívne.
73. Skúška na sledovanie preferencie typu ilustrácie pre deti
V skúške ide o zoradenie rôznych typov ilustrácie podľa individuálneho výberu subjektu.
74. Obsahová analýza rozprávky
Členenie obsahu na jednotky informácie a analýza podľa vopred stanovených kritérií
75. Adaptácia metodiky Lamberta
Skúma sociálne postoje bilingválnych subjektov pričom sa vylučujú určité artefakty /akceptácia sociálne aprobovanej alternatívy/.

Vydáva: Slovenská psychologická spoločnosť
Vedie redakčná rada: O. Kolaříková, Z. Helus,
R. Kostoloanský, V. Košíňár
Výkonný redaktor: Ján Vopálenský
Vytlačila: Psychodiagnostika, n.p.
Tlač: Fotorotaprint
Počet výtlačkov: 1 300

75

IV. zjazd čes

psychol

spo

IV

P

I

psy

spoločn

1975 - IV. zjazd čes

psychologicke

spoločnosti

